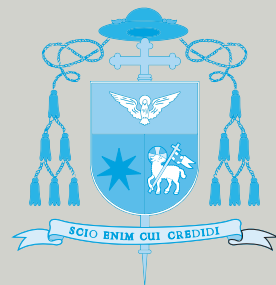

Butlletí

BISBAT DE TERRASSA

Març-Abril 2024

Butlletí del Bisbat de Terrassa

Núm. 47 (2024) II

30 d'abril

Redacció i administració:

Bisbat de Terrassa. Mitjans de Comunicació Social

c/ Vinyals 47-49, 08221 Terrassa - Tel. 93 733 71 20; Fax 93 733 70 95

A/e: bisbatdeterrassa@bisbatdeterrassa.org

Església
Diocesana

Bisbe diocesà

Decret

Dispensa del precepte els dies de Sant Josep i Sant Jaume

DECRET 03/24.- Terrassa, 8 de març de 2024

Atès que el calendari laboral de Catalunya per aquest any 2024 presenta com a dies feiners les solemnitats de Sant Josep, 19 de març, dimarts, i Sant Jaume, 25 de juliol, dijous;

Atès que aquestes dues solemnitats queden incloses en el precepte segons el cànon 1246§1 del Codi de Dret Canònic i els dies indicats per la Conferència Episcopal Espanyola;

Donada la importància d'aquestes solemnitats dins el calendari litúrgic, i preveient que molts fidels poden tenir dificultats per celebrar-les, a causa del treball;

PEL PRESENT decret disposem que:

- En ús de les facultats que ens concedeix el cànon 87§1, dispensem per enguany de l'obligació de participar en la celebració eucarística i les altres obligacions derivades de les festivitats declarades de precepte a aquells fidels que poden tenir dificultats a causa del treball.
- D'acord amb el cànon 1246§1 del Codi de Dret Canònic, es manté el precepte en aquells llocs on hagin estat decretades les citades solemnitats com a festes locals.

Ho decreta i signa l'Excm. i Rvdm. Sr. Bisbe de Terrassa.

† Salvador Cristau Coll
Bisbe de Terrassa

Per manament del Sr. Bisbe
Mn. Eduardo Pire Mayol
Secretari General i Canceller

Homilia

Celebració de la Missa del Crisma a la S. E. Catedral Basílica del Sant Esperit, dimarts 26 de març de 2024

Benvolguts germans i germans, preveres concelebrants i diaques, membres de la vida consagrada, laics i laiques. Enmig d'aquesta Setmana Santa en la que se'ns ofereix reviure els misteris de la passió, mort i resurrecció del Senyor ens trobem un any més, bisbe, presbiteri i diaques de la nostra diòcesi, amb religiosos que ens acompanyen, amb els fidels laics també.

La benedicció i consagració dels sants olis ens recorda la nostra pròpia consagració i missió. Uns consagració que ha marcat la nostra vida, en el baptisme, la confirmació, el diaconat, el presbiterat, l'episcopat.

Ho estem fent aquest any, a punt de celebrar el vintè aniversari de la creació de la diòcesi, tot donant gràcies a Déu per l'Església diocesana i pel do de l'Església universal, especialment per tots els dons que hem rebut en aquests 20 anys, i mirant amb esperança el futur, mirant endavant.

A vegades em pregunto a mi mateix com m'agradaria que fos la diòcesi, no ja d'aquí a 20 anys més, sinó l'any vinent, o d'aquí a cinc anys. M'ho pregunto a mi mateix i us ho pregunto avui a vosaltres també. Perquè, encara que no del tot, però sí que en part depèn de nosaltres, depèn de com volem que sigui l'Església del futur, perquè en part, això que vulguem que sigui, això serà.

A les "Orientacions Pastorals per als propers anys", especialment pensant en aquest aniversari i en el proper Jubileu Universal, s'ha proposat la nostra renovació personal i pastoral. Això significa tornar novament a l'Evangelí per assolir l'objectiu de renovar la nostra vida cristiana, allò que som, allò que tenim i la manera de fer les coses. El compromís ha de ser de tots, i com ja he dit tots estem avui representats aquí: començant per mi, els sacerdots i diaques, els religiosos i religioses, els seminaristes, els fidels, els grups i moviments apostòlics, i cadascuna de les institucions eclesials i diocesanes.

Perquè, pensant en el demà hem de pensar primer en el que som, d'on venim nosaltres, d'on ve un cristià? D'on surt una comunitat cristiana? D'on ve un consagrat o un capellà?

Hi ha una única font: Jesucrist! Per això, una Església que no visqui Jesús “i no sigui capaç de portar-nos a Jesús, és una Església morta” ens ha dit el Papa Francesc. Alguna vegada algú m’ha preguntat quin és el meu programa. Us puc compartir una mica el que voldria que fos el meu programa perquè no hi ha fórmules magistrals perquè les nostres vides donin fruit, o pot ser sí? És el que us vull proposar:

1. Jesús, tornar a Jesús, convertir-nos a Ell, aquest ha de ser el nostre objectiu, aquest és el programa, el nord vers el que hem de caminar.

Aquesta conversió no consisteix en uns canvis de formes, ni tan sols en una doctrina que coneixem bé, sinó en tornar a l’Esperit que va animar Jesús, a l’experiència fundant de l’Església. Tornar a Jesús i recuperar la frescor original de l’Evangeli.

Som capaços de revifar la vivència comunitària de la fe? La vivència de la fe a les nostres comunitats? Sentim la força de l’Esperit per pensar i emprendre camins nous per fer nous deixebles?

Jesús, el Senyor, i el seu Esperit Sant han de ser el referent fonamental; que la nostra vida estigui impregnada d’Ell, que hi vegem amb els seus ulls, escoltem amb les seves orelles i sentim amb el seu cor; tenir la seva compassió, assemblem-nos a Ell.

Recordem avui la nostra ordenació, consagració i missió que, en tot cas, no és per nosaltres sols. Hem rebut l’ordenació, hem estat configurats amb Jesucrist i vivim units a ell per ser presència seva viva enmig del món. No som per a nosaltres sinó per als altres.

2. El Senyor ens ha fet amics seus, en l’ordenació ens ho ha confiat tot; es confia a si mateix perquè puguem parlar amb el seu “jo”, “in persona Christi”. Quina confiança! I quina responsabilitat! Veritablement s’ha posat a les nostres mans.

«A vosaltres ja no us dic ja servents, perquè el servent no sap què fa el seu amo; a vosaltres us he dit amics, perquè tot el que he sentit al meu Pare us ho he donat a conèixer» (Joan 15, 15).

Els signes de l’ordenació sacerdotal esdevenen, en el fons, manifestació d’aquestes paraules: la imposició de les mans, el lliurament del llibre –la seva Paraula que ens confia–, el lliurament del calze amb què ens transmet el seu misteri més profund i personal. De tot això també forma part la

potestat d'absoldre els pecats, que ens fa partícips de la seva consciència sobre la misèria del pecat i la foscor del món i posa a les nostres mans la possibilitat de tornar a obrir la porta cap a la casa del Pare.

Quin misteri més gran és pensar que el Senyor ha posat la seva confiança en nosaltres ! I nosaltres, la nostra ? O pot ser seguim posant la nostra seguretat encara més en les nostres accions, projectes, esforços que en Ell?

Aquest és el significat profund de ser capellà: ser amic de Jesucrist. Hem de comprometre'ns amb aquesta amistat cada dia. L'amistat significa comunió de pensament i de voluntat. I no una comunió simplement intel·lectual, sinó que és també comunió de sentiments i de voluntat, com diu sant Pau a la carta als Filipencs i, per tant, d'acció. Això vol dir que hem de conèixer Jesús d'una manera cada vegada més personal, íntima, escoltant-lo, vivint amb ell, estant amb ell.

Els evangelistes relaten que el Senyor es retirava durant nits senceres «a la muntanya» per pregar tot sol. També a nosaltres ens cal anar a aquesta «muntanya». Només així es desenvolupa l'amistat, només així podem exercir el nostre servei sacerdotal, només així podem portar Crist i el seu Evangeli als homes i dones del nostre temps. El simple activisme pot ser fins i tot heroic. Però l'actuar exterior, al cap i a la fi, queda sense fruit i perd eficàcia si no neix d'aquesta comunió íntima amb Crist, perquè és el seu Esperit el que obra els miracles de la pastoral.

3. Per això, en tercer lloc, us recomano molt l'aliment de la Paraula de Déu. Escoltar-lo especialment en la «lectio divina», és a dir, llegir la Sagrada Escriptura, però no d'una manera acadèmica, sinó espiritual; així aprenem a trobar Jesús present que ens parla. Hem de raonar i reflexionar sobre les seves paraules, escoltar-les repetidament; hem de contemplar la seva manera d'actuar, de reaccionar. La lectura de la Sagrada Escriptura és pregària, ha de ser pregària, ha de sorgir de la pregària i portar a la pregària.

Necessitem el contacte directe amb l'Evangeli! L'experiència de fe és una saviesa que aprenem al fer personalment aquest camí d'adhesió a Jesús de Natzaret i al projecte del seu Regne. Ningú no ens pot estalviar aquest camí, ni fer-lo per nosaltres.

Regenerar la nostra vida de creients i la vida de fe de les nostres comunitats cristianes des de la força de l'Evangeli (no són suficients els papers, els decrets, els programes...) ha de ser el nostre objectiu pastoral. La Paraula

és la que ens fa capaços de construir i sostenir la vida amb la força i la guia de l'Esperit de la veritat. Ningú com Ell no ens pot alliberar de les nostres pors, de les nostres inseguretats i del buit del nostre cor. "Només Ell té paraules de vida eterna".

La Paraula i l'Eucaristia són els dos grans pilars sobre els que hem de fonamentar la nostra vida i el nostre ministeri sacerdotal, les dues grans fonts que alimenten el nostre camí i han de ser aliment per als nostres germans. Tots dos són necessaris, dues presències del mateix Fill de Déu encarnat, mort i ressuscitat. Dos canals de gràcia que Ell ha volgut deixar-nos per ser present en el món, per arribar als cors del homes i dones de tots els temps.

La Paraula és la Saviesa eterna de Déu, la Paraula que era amb Déu, que era Déu des del principi; l'Eucaristia és el seu Cos i la seva Sang entregats per manifestar i comunicar l'amor que Déu ens té.

El temps que dediquem a la pregària és realment temps d'activitat pastoral, d'una activitat autènticament pastoral. La Litúrgia de les Hores i l'oració són la primera tasca pastoral que tenim. La primera i la més important. El capellà ha de ser sobretot un home de pregària. El món en el seu activisme frenètic perd sovint l'orientació... i sovint ens la fa perdre a nosaltres. El cor del sacerdoti consisteix a ser amics de Jesucrist: "No us dic ja servents, sinó amics..." Recordeu la frase de Sant Joan Maria Vianney, el Rector d'Ars: "el sacerdoti és el misteri del Cor de Jesús. Meditem-ho, només així podem parlar veritablement "in persona Christi", malgrat que la nostra pobresa ens fa difícil d'entendre i acceptar aquest misteri. Ser amic de Jesús, ser sacerdot, vol dir ser home de pregària. D'aquesta manera aprenem a viure, a patir i actuar amb ell i per ell.

I l'amistat amb Jesús és sempre amistat amb els seus. Només podem ser amics de Jesús en la comunió amb Crist total, amb el cap i el cos; a la vinya de l'Església animada pel seu Senyor. Només en ella, en l'Església, la Sagrada Escriptura és, gràcies al seu Esperit Paraula viva i actual, només en l'Església es fa present Crist Ressuscitat amb el seu Cos i la seva Sang, com va fer-ho amb els primer deixebles; només en ella hi trobem el Crist veritable. Fora de l'Església podem imaginar un Crist a la nostra mida, podem fer-nos un Crist al nostre gust, però no serà el veritable Crist.

I per això si en l'Església formem una família necessitem també trobar-nos, veure'ns, escoltar-nos. Sovint això ens costa molt, especialment

als mossens. Em dol quan en una trobada de preveres i diaques trobo a faltar alguns germans que haurien pogut venir. Us trobo a faltar! Tenim la tendència a anar a la nostra, a prescindir dels germans, a viure la nostra missió sense comptar amb els altres. I llavors, a vegades, ens queixem de sentir-nos sols! No oblideu que som sacerdots no individualment –mai!– sinó en un presbiteri i col·laborant amb un bisbe, successor dels apòstols. La missió que se'ns encomana no és nostra, no és una franquícia en la que m'haig d'espavilar i em puc organitzar com vulgui. La missió és un encàrrec del Cap del Cos que és Jesucrist en comunió amb tot el cos. Ell és l'únic sacerdot, un únic sacerdoti del qual participem en un únic sagrament de l'Orde. El ministeri que exercim i la pastoral que duem a terme NO SÓN NOSTRES.

Ell ve amb nosaltres en la missió, i no ho fa al marge d'aquells que ell mateix ens ha donat com a pares i germans, al marge d'aquells amb qui compartim l'únic sagrament de l'Orde sacerdotal, bisbe, preveres i diaques. Tindrem més o menys afinitat, treballarem més o menys a gust amb uns o altres, però son els germans que Déu m'ha donat. Com en la família humana aquí tampoc els escollim nosaltres, ens els dona Ell.

I per últim, només serem capaços de salvació oferint la pròpia carn, no-més donaran fruit els nostres esforços i treballs oferint amb Jesucrist la nostra vida, les nostres lluites, les nostres pors, els nostres cansaments, els desànim. Cal carregar amb el mal del món i compartir el seu dolor, absorbint-lo a la pròpia carn fins al final, com va fer Jesús. Ell va assumir la nostra carn. Donem-li nosaltres la nostra, perquè pugui venir al món i transformar-ho. Amb l'ajut de Maria la Mare de l'Únic i Etern Sacerdot desitgem-ho, demanem-ho, esperem-ho.

† Salvador Cristau Coll
Bisbe de Terrassa

Comunicacions diocesanes

Celebració del 20 aniversari de la diòcesi

Terrassa, 6 de febrer de 2024

Benvolguts,

Hem començat aquest any 2024, vintè aniversari de la nostra diòcesi, amb el desig de donar gràcies a Déu i preparar-nos el millor possible per al Jubileu Universal de 2025. Aquest és un any que el Sant Pare Francesc ha volgut dedicar a la pregària i aquesta és una oportunitat i una crida del Senyor que no podem pas deixar passar.

Aquest any ens ha de servir per aprofundir més en la nostra relació personal d'amistat amb el Senyor, que és el fonament de la pregària, sense tancar-nos en mètodes o formes concretes de pregària, sinó amb una clara finalitat: viure conscients que som temple de la Trinitat que actua en i per nosaltres. Preguar i ensenyar a pregar ha de ser l'objectiu d'aquest any.

També se'ns va recomanar anar redescobrint el veritable tresor que contenen els documents del Concili Vaticà II. Pot ser una bona ocasió, doncs, per rellegir aquells textos fruit de l'impuls de l'Esperit Sant. Certament els temps han canviat però no tant la necessitat de presentar l'Evangeli de l'amor del Déu al món, i tampoc és tan diferent el que ens toca viure, patir i també gaudir a nosaltres en un món canviant. Podria ser també un objectiu d'aquest any rellegir aquells textos, potser els més significatius, comentar-los a les nostres comunitats i treure'n conseqüències pràctiques per les nostres parròquies i comunitats.

El dia 15 de juny farà 20 anys de la creació de la nostra diòcesi de Terrassa, de la qual formen part la pràctica totalitat de les parròquies i municipis del Vallès Oriental i Occidental. En aquell any 2004, sant Joan Pau II erigia canònicament la nostra diòcesi, amb la butlla "Christifidelium salutem", i la de Sant Feliu de Llobregat, com a noves sufragànies de l'arxidiòcesi de Barcelona, que passava a ser seu metropolitana.

Per celebrar aquest do del Senyor, el mateix dia de l'aniversari, el 15 de juny, tindrem la celebració d'una Eucaristia que presidirà el Sr. Nunci Apos-

tòlic, Mons. Bernardito Auza, amb assistència d'altres bisbes i de preveres, diaques, religiosos i laics que, d'una manera o altra, han tingut relació amb aquesta Església diocesana de Terrassa. Acabada la celebració eucarística d'aquell dia ens traslladarem al costat de la Catedral, al Col·legi Vedruna Vall (c/ del Vall, 21) i tindrem un refrigeri compartit amb tots els assistents per a poder-nos saludar i felicitar en aquest dia festiu i d'acció de gràcies.

Durant aquest any, a més de les Jornades Transmet del proper mes d'octubre i d'un possible pelegrinatge del qual s'informarà oportunament, destaco dos moments importants per tal que els reserveu a les vostres agendes i en feu difusió a les vostres parròquies i comunitats: dissabte 14 de juny de 2024 i diumenge 15 de juny de 2025. Rebreu informació d'aquests i els altres actes commemoratius.

Amb tot, considero que el més important en aquest temps d'aniversari és, sens dubte, centrar la nostra atenció en el que ha de ser un any dedicat a la pregària que per la meua part faig extensiu a la diòcesi de Terrassa fins al 15 de juny de 2025.

Donem moltes gràcies a Déu per tots els dons que hem rebut al llarg d'aquests anys de naixement, creixement i consolidació de la vida diocesana i de tantes realitats parroquials i arxiprestals també esperançadores. Donem gràcies a Déu i demanem-li, mirant al futur, que ens concedeixi de ser sempre fidels a la seva gràcia.

Rebeu una cordial salutació amb la meua benedicció de Pastor,

† Salvador Cristau Coll
Bisbe de Terrassa

Missa Crismal

Terrassa, 11 de març de 2024

Benvolgut mossèn,

Ben aviat celebrarem el Tridu Pasqual de la passió, mort i resurrecció de nostre Senyor Jesucrist. Abans, el Dimarts Sant, celebrarem com cada any la Missa del Crisma en la qual es consagra l'oli per al sant crisma i es beneeixen els sants olis dels malalts i els catecúmens que seran emprats en la celebració dels sagraments a tota la diòcesi.

Com sabeu, aquest 2024 ve marcat especialment per dos esdeveniments. En primer lloc, l'any de la pregària instituït pel Sant Pare Francesc com a preparació per al Jubileu 2025 que s'acosta. És, per tant, un temps per disposar-nos interiorment a escoltar i estimar més i millor al Senyor en nosaltres i, per Ell, als altres. En segon lloc, a la nostra diòcesi, és un any d'especial gràcia ja que arribem als 20 anys de l'inici del nostre camí diocesà. Com se us va dir, serà el proper 15 de juny quan ho celebrem amb una eucaristia a les 11 del matí a la Catedral i amb altres actes que s'aniran recordant oportunament.

En la Missa Crismal, acompanyats dels diaques, dels religiosos i del poble fidel, bisbe i preveres renovarem les promeses sacerdotals. Les varem fer, el dia de la nostra ordenació, a través de l'Església a Crist mateix que ha donat la seva vida per nosaltres. És, per tant, una oportunitat de renovar el nostre ministeri amb Crist Sacerdot que es continua oferint al Pare i és a la vegada una oportunitat també de viure la fraternitat presbiteral, tant a la celebració de la Missa, com al dinar posterior, igualment important per exercitar aquesta fraternitat.

A més, en aquesta celebració, donarem gràcies a Déu pels 50 anys d'ordenació presbiteral de Mn. Josep Maria Oca Riaño, rector emèrit de Sant Menna de Sentmenat i Sant Pere Apòstol als Merinals (Sabadell), i del P. Rodolf Puigdollers Noblom SchP, rector de Santa Maria del Jaire i Sant Sadurní (La Roca del Vallès). També felicitarem pels seus 25 anys d'ordenació presbiteral el P. Lluís Àngel Arrom Albéniz OFM Cap, rector de Sant Martí del Montnegre i Mn. Josep Maria Manresa Lamarca, rector de Sant Cebrià de Valldoreix i administrador parroquial de Sant Joan Baptista (Mira-sol). A tots ells els felicitarem compartint la taula en el dinar del clergat diocesà i els seminaristes a la Fundació Busquets a les 13:30h.

Us convido, doncs, a participar a la Missa del Crisma, el Dimarts Sant, dia 26 de març a les 11 del matí a la Catedral de Terrassa, i compartir més tard el dinar de germanor.

Esperant de trobar-nos aquell dia al voltant de l'altar, rebeu la meva salutació en Crist Sacerdot i Pastor de les ànimes.

† Salvador Cristau Coll
Bisbe de Terrassa

Cartes dominicals

Déu és generós. I nosaltres? (3 de març de 2024)

Fa alguns dies, el passat 9 de febrer, vaig poder visitar el Centre Sara de Càritas, a la ciutat de Sabadell, i vaig rebre el Sr. Carles Campuzano, Conseller de Drets Socials de la Generalitat, el qual es va interessar detingudament pel centre i la tasca que allà es realitza a favor del col·lectiu de persones amb risc d'exclusió social degut a la malaltia de VIH. Posteriorment vàrem mantenir una reunió amb els responsables de Càritas diocesana allà mateix per presentar al conseller l'activitat de Càritas en el territori diocesà i explorar línies de col·laboració i especialment d'ajuts econòmics.

Més enllà que les administracions valorin positivament la tasca que es porta a terme des de la comunitat cristiana a través de Càritas, i que cerquin la manera de recolzar i ajudar en alguns projectes, penso que és bo que reflexionem sobre com la quaresma ens ajuda a viure una de les dimensions essencials de la nostra fe i que queda expressada en la pràctica de l'almoina.

El papa Francesc en el Missatge de Quaresma d'enguany ens recorda que “la pregària, l'almoina i el dejuni no són tres exercicis independents, sinó un únic moviment d'obertura, de buidament: fora els ídols que ens angoixen, fora els aferraments que ens empresonen”. Des d'aquesta perspectiva, entenem, doncs, l'almoina com una de les cares de l'únic procés de conversió que Déu demana als seus fills, i que a més de ser profitosa per als més necessitats, ens ajuda en la nostra purificació i maduració com a persones.

Fa segles, Sant Joan Crisòstom, en una de les seves homilies, reflexionava precisament sobre què vol dir ser cristià i afirmava amb una certa contundència: “Vols honrar el cos de Crist? No el menyspreïs, doncs, quan el contemplis nu en els pobres, ni l'honoris aquí, al temple, amb llenços de seda, si en sortir l'abandones al fred i la nuesa. Perquè el mateix que va dir: Això és el meu cos, i amb la seva paraula va portar a realitat el que deia, va afirmar també: “Vaig tenir gana, i no em vau donar menjar.” Aquest Pare de l'Església unia la celebració de l'Eucaristia amb l'atenció als més necessitats com a expressió de l'únic Amor de Déu per la humanitat.

I és que els pobres, els necessitats no els hem de veure com una càrrega més, com si fos estranya a nosaltres. Són també membres de la nostra família, de la família dels fills de Déu, obra també de la seva creació i predilecció. En les Orientacions pastorals per aquests propers cursos us convidava a intensificar l'atenció als pobres, marginats, sense sostre i necessitats com quelcom que forma part de la nostra missió. I no s'hi val excusar-se dient que ja hi ha institucions que n'ocupen. És a través d'aquestes institucions que també nosaltres ens podem comprometre a col·laborar-hi, aportant-hi recursos materials com són l'ajut econòmic, o roba o aliments, però també dedicant-hi part del nostre temps per recolzar i acompanyar els diversos projectes que des de Càritas, parroquial i diocesana, es porten a la pràctica.

Us convido doncs a intensificar també la pràctica quaresmal de l'almoïna com a expressió de la caritat cristiana envers els germans. Com bé ens recordava Sant Joan Crisòstom “honorem Crist amb aquell mateix honor amb què ell desitja ser honrat”, ja que “Déu no té certament necessitat de gots d'or, però si, en canvi, desitja ànimes semblants a l'or”.

† Salvador Cristau Coll
Bisbe de Terrassa

La veritable alegria (10 de març de 2024)

Avui celebrem el IV diumenge de Quaresma. Tradicionalment aquest diumenge és conegut per l'inici de l'introitus de la Missa, és a dir, el cant d'entrada: Laetare. «Alegreu-vos amb Jerusalem, feu festa tots els qui l'estimeu. Estigueu contents tots els qui portàveu dol per ella; sereu alletats amb l'abundància del seu consol». És un diumenge que ens recorda un element molt important: la Quaresma i, en general, tota la vida cristiana no és tristesa sinó alegria.

Però, és possible l'alegria enmig de tants problemes i patiments com trobem a la vida? Fàcilment podem confondre alegria amb felicitat. La felicitat és un estat de l'ànim plenament satisfet. I com tot estat d'ànim és molt voluble. L'alegria és un sentiment més profund, que neix generalment d'una viva satisfacció d'ànima. Com a sentiment té un caràcter més estable que un estat d'ànim o emoció. Ara bé, preguntem-nos: on trobem aquesta alegria? On la busquem?

La veritable alegria és un fruit de l'Esperit Sant (cf. Ga 5,22) i sempre va lligada a la caritat. Potser ens haurem trobat persones que són profunda-

ment egoistes, que no miren per ningú i que se'ls veu satisfets. Però molt probablement no transmetran alegria. Perquè l'Esperit Sant ens insereix dins de la nostra vocació més genuïna: estimar i ser estimat. Per tant, l'alegria vindrà més de com jo estimo i em deixo estimar que no pas de condicionants externs.

Segurament coneixereu aquella anècdota de Sant Francesc d'Assís parlant amb el germà Lleó i com li explicava què era la veritable alegria: «Torno de Perugia i de negra nit arribo aquí (al convent), i és temps d'hivern fangós i tan fred que es fan caramells d'aigua freda congelada a les extremitats de la túnica i colpegen sempre les cames, i la sang raja d'aitals ferides. I completament dins el llot, el fred i el glaç, arribo a la porta i, en haver trucat molta estona i cridat, ve un germà i pregunta: Qui hi ha? I jo responc. Fra Francesc. I ell diu: Ves, no és una hora decent d'anar pel món; no entraràs pas. I en insistir de nou, respon: Ves-te'n! Tu ets simple i il·letrat, ja no vens amb nosaltres; nosaltres som, ja no et necessitem. I jo de nou, dempeus a la porta, dic: Per amor de Déu, acollu-me aquesta nit. I ell em respon: No ho faré pas. Ves-te'n al lloc dels Crucífers i demana-ho allí! Et dic que, si hagués tingut paciència i no m'hagués irritat, en això està la veritable alegria i la virtut i la salvació de l'ànima».

Sant Francesc ens ensenya que si la creu de la vida la veiem com una ocasió on practicar la paciència –és a dir, una oportunitat on estimar el germà–, i adonar-nos que també és un moment on podem unir-nos a Crist en la seva entrega a la Creu, estarem responant a la nostra vocació més profunda. Si vivim així la creu de cada dia, el món ens preguntarà per la causa de la nostra alegria, malgrat veure'ns a vegades tristos i plorant... perquè ho viurem amb la serenitat d'estar responant a la crida a estimar. Que aquesta Quaresma ens ajudi a experimentar-ho així i a evangelitzar els nostres familiars, amics i coneguts des del nostre viure amb paciència i alegria.

† Salvador Cristau Coll
Bisbe de Terrassa

Pare, envia'ns pastors (17 de març de 2024)

Aquest és el lema del Dia del Seminari d'enguany. Fàcilment entenem que aquesta és una pregària, un crit, que surt del cor de l'Església davant d'una necessitat urgent, la necessitat de sacerdots, pastors bons que ens facin present l'amor de Déu amb la predicació de la Paraula, l'administració

dels sagraments i els seu guiatge com a pastors, a imatge i semblança del Bon Pastor.

Va ser el mateix Senyor Jesús qui, davant la immensitat de la missió que se'ls presentava, va proposar als seus deixebles de demanar per aquesta intenció. I ara, en el moment present, reconeixem que la necessitat segueix essent la mateixa i per això la pregària ha de ser també la mateixa: “La collita és abundant, però els segadors són pocs. Pregueu, doncs, a l'amo dels sembrats que hi envii més segadors” (Lc. 10, 1-12).

Potser ens havíem acostumat a tenir sempre mossens a prop nostre, i ens semblava que n'hi havia molts. Però la societat, el món, ha experimentat canvis profunds i necessitem molts més pastors que en altres temps, i els hem de demanar amb fe i esperança. Som tots els que formem part de la família de l'Església, tots, laics, famílies, consagrats, diaques, preveres i bisbe els que ens hem de sentir responsables d'aquesta necessitat i d'aquesta pregària.

Perquè, de debò ens sentim realment implicats en aquesta necessitat, de debò ens sentim amb el deure de fer nostra aquesta pregària? Tots, insisteixo, des dels més petits fins a les persones grans ens hem d'unir en un clam al Senyor dels sembrats per demanar aquesta pluja de gràcia que és cada un dels que són cridats a donar una resposta valenta, generosa i confiada a la vocació de dedicar tota la vida al Senyor, al servei del Regne de Déu i dels germans.

“Pare, envia'ns pastors” li demanem, però caldria afegir “pastors sants”, perquè els fruits del ministeri sacerdotal només els podrem rebre en la mesura de la seva unió amb Jesucrist, l'únic i etern sacerdot, per poder ser veritables transmissors de l'acció de l'Esperit Sant a l'Església i al món.

Preguem, doncs, al Pare del cel que, encara que potser no ho mereixem, ens doni els pastors que necessitem nosaltres i les nostres comunitats cristianes. I que nosaltres sapiguem acollir-los, ajudar-los, valorar-los i agrair a Déu i a ells també totes les gràcies que ens arriben a través de la seva vida entregada amb generositat. Que Maria, Mare de Jesús sacerdot i Mare dels sacerdots, ens obtingui la gràcia d'aquest tan gran i preciós do que necessitem.

† Salvador Cristau Coll
Bisbe de Terrassa

Sis dies abans de la Pasqua (24 de març de 2024)

Aquest diumenge és el pòrtic d'entrada a la Setmana Santa, la successió dels fets que Jesús va viure en les seves darreres hores aquí a la terra. Avui, uns dies abans del Tríduum pasqual, l'Església s'aplega amb alegria i esperança per celebrar el Diumenge de Rams, que marca l'inici de la Setmana Santa en què recordem i vivim els misteris fonamentals de la nostra fe. En aquest dia, seguim els passos de Jesús quan va entrar triomfalment a Jerusalem, aclamat per la multitud amb rams d'olivera i palmes. Aquest gest simbolitza la victòria de la vida sobre la foscor i ens convida a reflexionar sobre el significat profund d'aquests dies que ens disposem a viure.

Les lectures d'avui ens ofereixen una perspectiva suggeridora sobre l'entrada de Jesús a Jerusalem. A l'evangeli de la Missa (Mc 11,1-10) escoltem com la multitud rep amb joia al Senyor, estenent mantells i rams pel camí amb l'aclamació: "Beneït el qui ve en nom del Senyor". I aquest és el crit que també nosaltres repetim avui a les celebracions.

En la primera lectura, de la profecia d'Isaïes (Is 50,4-7), contemplem el Servent del Senyor, que ofereix la seva esquena als qui el colpegen i la galta als qui li arrenquen la barba. És tracta d'un text que, profèticament, presenta la figura de Jesús com a Servent sofrent, que accepta la creu per amor a la humanitat, demostrant així la seva fidelitat a la voluntat divina, el seu amor al Pare i a nosaltres.

També es proclama l'himne de sant Pau als filipencs (Flp 2, 6-11), una profunda reflexió sobre la humiliació i exaltació de Crist. Ens recorda que Jesús, essent igual a Déu, es va desposseir del seu rang diví per assumir la condició de servent i obeir fins a la mort de creu. La seva exaltació ens revela el pla de redempció, de salvació que el Senyor tenia preparat des d'antic per a tota la humanitat, per a tots nosaltres.

Avui, doncs, recordem i actualitzem a través dels ritus i pregàries, que els rams que portem no són únicament un gest simbòlic. Representen la nostra disposició a seguir Jesús en el camí de la humilitat i de l'entrega disponible i generosa, sempre des de l'amor.

Us convido a viure aquesta Setmana Santa com a una oportunitat de renovació espiritual, de fer morir el nostre jo per ressuscitar amb Ell. La lectura calmada de la passió, aquest any segons sant Marc, però també les dels

altres evangelistes, poden ajudar a endinsar-nos en els misteris de la vida del Senyor que ens disposem a meditar i celebrar aquests dies. També poden ser de gran ajuda les audicions d'algunes obres d'art musical com «La Passió de Sant Mateu» de J.S. Bach o «El Messies» de G.F. Handel. Certament són elements externs a la litúrgia i la pregària més explícita, tal com la coneixem, però ens poden ajudar, i molt, a viure aquests dies sants.

Contemplem Jesús, el Fill de Déu, humil, servent, que entrega la seva vida per nosaltres i ens ensenya com hem de viure i reaccionar. Santa Setmana en espera de l'exultant i joiosa Resurrecció del Senyor!

† Salvador Cristau Coll
Bisbe de Terrassa

Jo faig que tot sigui nou (24 de març de 2024)

Avui és el dia en què ha obrat el Senyor, alegrem-nos i celebrem-ho! Ens alegrem sí, i ho celebrem, perquè l'obra de Déu, la seva acció supera tot el que nosaltres hauríem pogut imaginar. Que Déu ens hagi parlat, que hagi vingut ell mateix al món fet home com nosaltres, que hagi mort a la creu, són motius que tenim per accontentar-nos i festejar-ho com diem en aquest fragment del salm 117.

Si tot hagués acabat aquí podríem encara experimentar una ombra de decepció i de tristor com la d'aquells deixebles que tornaven de camí al seu poble d'Emmaús. Però és que no ha estat així, perquè Jesús veritablement ha ressuscitat i això suposa que Déu ha dut a terme el seu projecte d'amor, això vol dir que l'esperança és present en el món, i a les nostres vides.

I vol dir també que allò que va començar a Betlem ha acabat en un sepulcre buit, perquè aquell que va morir a la creu ha ressuscitat! Encara que, realment no s'acaba aquí, perquè caldrà que Jesús ressusciti en cada un de nosaltres i que, quan tot li estigui sotmès, Déu ho sigui tot en tots (Cr, 1 Cor 15, 27-28).

Molts homes i dones del nostre temps pensen que tot acaba amb la mort, i alguns diuen “és que ningú no ha tornat per explicar-ho”, i prefereixen quedar-se en la foscor d'una existència sense propòsit perquè no té sentit una vida que, després de maldecaps i patiments acabi en la mort. Però resulta que Jesús sí que ha tornat i ens ho ha explicat; ell va morir a la creu i va ser enterrat, però aquella creu no era una derrota sinó el signe

de la victòria de Déu i també el nostre. De la mateixa manera que els israelites miraven la serp en el desert i se salvaven, també nosaltres mirant la creu (cf. Jn 3,14).

A la Vetlla pasqual hem pogut rememorar les meravelles que Déu va obrar al llarg de la història de la salvació, totes les seves obres meravelloses. Des de la creació, quan feu la llum que il·lumina les tenebres, fins a la consumació final dels temps que esperem, quan Crist ressuscitat tornarà gloriós i podrem viure eternament amb Ell i tots els sants de la història. La llum que neix del foc nou, la paraula que actualitza la història de la salvació, l'aigua beneïda a les fonts baptismals per fer renéixer els catecúmens i el sagrament de l'Eucaristia que ens alimenta i dona vida, vigor i alegria són els signes centrals de la nova vida de fills de Déu que hem rebut.

És veritat que hem de seguir lluitant amb les dificultats que es presenten cada dia, començant per la lluita amb nosaltres mateixos i amb el pecat. Però ell és viu i així com Deu acompanyava el poble d'Israel en el seu pelegrinatge pel desert, el guiava i l'alimentava, així ara Jesús Ressuscitat, el Fill de Déu encarnat, mort i ressuscitat, ens acompanya a cada un de nosaltres i a la humanitat sencera en el nostre pelegrinatge vers la veritable terra promesa. Només ens cal deixar-nos guiar per Ell. I com Maria Magdalena anar a trobar els nostres germans que encara no el coneixen.

Bona i santa Pasqua de Resurrecció!

† Salvador Cristau Coll
Bisbe de Terrassa

Al final ens salvarà la misericòrdia (7 d'abril de 2024)

Tot just fa vuit dies celebràvem la Vetlla pasqual en la nit santa de la resurrecció del Senyor. En aquella celebració vàrem beneir les fonts baptismals i alguns catecúmens adults van rebre els sagraments de la iniciació cristiana en diversos llocs de la nostra diòcesi: el Baptisme, la Confirmació, l'Eucaristia.

D'aquesta manera, molts començaven a ser cristians en l'antiguitat, però amb el pas dels segles, la celebració del sagrament del Baptisme es va avançar per a realitzar-se tan aviat com fos possible. Per això molts de nosaltres el vàrem rebre de petits, i així ho hem viscut també en amics i familiars quan tenen una criatura.

La Pasqua és, doncs, un temps de gràcia molt especial en el qual se'ns convida a rebre els sagraments, a participar-hi i renovar la nostra iniciació cristiana recordant el dia del nostre Baptisme, o de la nostra Confirmació, i a tornar a professar la fe de l'Església amb el nostre «sí» generós i confiat a Déu. Tots els sagraments són fruit de la Pasqua, de l'amor de Déu manifestat en el seu Fill, sobretot en la seva mort i la seva resurrecció.

Déu ens crida a viure amb Ell i ens dona els sagraments que són com els canals de la seva gràcia per a la nostra vida en aquest món. Durant el temps de Pasqua, que hem iniciat, se'ns ofereixen especialment, com he dit, el Baptisme, la Confirmació i l'Eucaristia. Però no podem oblidar el sagrament de la Penitència, la Confessió, que és com una renovació del nostre Baptisme. És cert que en Ell hem rebut i hem començat una vida nova però també ho és que som febles i constatem la necessitat contínua de demanar perdó i de ser perdonats, de ser reconciliats novament amb Déu. De fet, així ho expresseu a l'inici de la celebració de la Missa i ho repetim constantment en el Parenostre: «Perdoneu les nostres ofenses...». No podem deixar passar de llarg aquest gran regal del Senyor, fruit de la seva passió i de la seva resurrecció: «Al vespre d'aquell mateix dia, que era diumenge, els deixebles, per por dels jueus, tenien les portes tancades del lloc on es trobaven. Jesús va arribar, es posà al mig i els digué: "Pau a vosaltres...". Llavors va alenar damunt d'ells i els digué: "Rebeu l'Esperit Sant, a qui perdonareu els pecats, li quedaran perdonats; a qui no els perdoneu, li quedaran sense perdó"» (Jn 20,19-23). A Jesús això li ha costat la vida, la seva sang vessada per nosaltres.

No tinguem por i acudim amb confiança a aquest sagrament de la Misericòrdia perquè el perdó no és altra cosa que el seu mateix amor de Pare que ens acull, ens abraça, cura les nostres ferides, ens revesteix de nou, i ens fa entrar a casa seva, a participar de la seva festa amb el seu Fill Jesús. De fet, avui celebrem el diumenge de la Misericòrdia de Déu!

† Salvador Cristau Coll
Bisbe de Terrassa

Un petit gest (14 d'abril de 2024)

En els evangelis es descriu com Jesús recorria els pobles i ciutats, acompanyat dels apòstols i també d'un nombre indeterminat de deixebles que el seguien, l'escoltaven i que, per això, van ser testimonis excepcionals de les seves paraules, dels miracles i de la seva vida. Entre aquests dei-

xebles hi havia també dones i algunes d'elles, diu l'evangelí de sant Lluc, el mantenien amb els seus bens. Perquè és evident que el Regne de Déu, en aquest món, necessita dels bens materials per al seu manteniment i creixement: "Després d'això, Jesús anava per cada vila per cada poble predicant i anunciant la bona nova del Regne de Déu. L'acompanyaven els dotze i algunes dones que havien estat curades d'esperits malignes i de malalties; Maria, l'anomenada Magdalena, de la qual havien sortit set dimonis, Joana la muller de Cuses, administrador d'Herodes, Susanna i moltes altres que el proveïen amb els seus bens" (Lluc. 8,1-3). Sabem també que hi havia alguns homes influents en la societat jueva com Josep d'Arimatea o Nicodem que van intervenir en el descendiment i enterrament del cos de Jesús.

Aquesta és la realitat del Regne de Déu i de l'Església en aquest món i, per tant, també de la nostra diòcesi de Terrassa. Fa pocs dies s'ha iniciat el període per fer la Declaració de la Renda de les persones físiques de l'any 2023. Com ja sabeu, en la declaració hi ha la possibilitat de marcar una casella tant a favor de l'Església Catòlica com d'altres finalitats socials. Marcant una i altra, millor les dues a la vegada, no ens perjudica perquè no paguem més sinó que destinem lliurement més a favor d'aquestes finalitats.

Imagino que Jesús devia agrair els ajuts rebuts d'aquelles dones i dels deixebles i també voldria jo ara agrair de cor a totes les persones que heu marcat o marcareu ambdues caselles destinant una part de la vostra aportació a fer que la nostra Església sigui més viva, i la nostra societat més justa, més fraterna, més solidària, una societat en la que ens puguem identificar com a membres la gran família dels fills de Déu que s'ajuden els uns als altres. I tot això gràcies a un petit gest, el de marcar dues caselles.

Són molts els que marquen la casella a favor de les obres i activitats de l'Església, i són persones de totes les condicions socials i religioses, fins tot no creients; són persones que reconeixen i valoren l'aportació que l'Església fa a la nostra societat, no únicament a nivell social i solidari, sinó també a nivell formatiu i educatiu, cultural i, per suposat, de fe. Penso en les escoles cristianes, les activitats de les delegacions, amb més de 600 catequistes, la participació de més d'un miler de joves a la Jornada Mundial de la Joventut l'estiu passat a Lisboa, o en les colònies i activitats d'estiu de les parròquies. Esdevenen només petites mostres d'un gran treball i dedicació que ajudem a sostenir entre tots.

I encara cal fer esment de l'acció que es porta a terme des de Càritas, des de cada parròquia i a nivell diocesà, atenent prop de 90.000 persones en

situació vulnerable, comptant-hi amb l'ajut de més de 2.000 voluntaris i 40 professionals.

En conjunt, es tracta d'una ajuda material que suposa una tercera part del pressupost anual de la diòcesi. Un pressupost que es dedica a portar a terme la missió de l'Església en la nostra societat. Per una banda les 121 parròquies de la diòcesis amb les seves activitats celebratives, educatives, assistencials i de conservació dels temples i edificis. També l'assistència als 123 preveres, diocesans i religiosos, dels quals 95 són en actiu, i els 21 diaques que s'hi dediquen; l'ajut en la formació dels 18 seminaristes que començaren aquest curs, i el treball dels laics contractats que ajuden des del seu àmbit professional i la seva competència en les tasques administratives i econòmiques del Bisbat.

Moltes gràcies a tots els que ho feu possible amb el vostre testimoni i el vostre gest!

† Salvador Cristau Coll
Bisbe de Terrassa

Cridats i enviats (21 d'abril de 2024)

Tots nosaltres, tota la creació, som fruit d'una crida, la crida de Déu a existir, una crida d'amor a la vida. Així llegim en el llibre del Gènesi que: «Al principi Déu digué: “Que existeixi la llum”. I la llum va existir» (Gn. 1, 3). I després, com a culminació de la creació: «Déu digué: “Fem l'home a imatge nostra, semblant a nosaltres, i que sotmeti els peixos del mar, els ocells del cel, el bestiar, i tota la terra”... Déu va crear l'home a imatge seva, el va crear a imatge de Déu, home i dona els creà» (Gn 1, 26-27).

Però la crida de Déu va sempre unida a una missió, a la realització d'un projecte que és també d'amor, una missió que va acompanyada de la seva benedicció: «Déu els beneí dient-los: “Sigueu fecunds i multipliqueu-vos, ompliu la terra i domineu-la; sotmeteu els peixos del mar, els ocells del cel i totes les bestioles que s'arrosseguen per terra”» (Gn.1, 28).

Per això avui, en aquest quart Diumenge de Pasqua, diumenge del Bon Pastor, dia que l'Església celebra «Jornada Mundial d'oració per les vocacions» podríem dir que és el dia de la crida de Déu a tota la creació, i especialment als homes per a dur a terme una missió en aquesta vida. La crida a les diverses “vocacions” o missions a dur a terme a la terra.

La pregunta que ens hauríem de fer avui és: soc realment conscient de la crida que Déu m'ha fet? Soc conscient que he rebut una missió que només jo puc dur a terme?

La Jornada d'avui vol fer-nos conscients d'aquesta realitat que ha de donar sentit a la nostra vida: soc fruit d'una crida d'amor. I després d'aquesta primera pregunta en ve una altra que hauria de ser: «Què vols tu de mi, Senyor?». Déu ens crida a participar de l'obra de la seva creació amb la nostra resposta, amb la nostra pobra vida, però que té un sentit únic per a la glòria de Déu i el bé dels nostres germans.

Per això, més enllà de les nostres pors, dels nostres gustos i capricis hi ha el projecte que Déu té pensat per a mi, el seu somni per a mi, que coincideix amb la meua felicitat perquè ell m'estima. I per això, sigui quin sigui el camí que el Senyor ens proposa, la nostra resposta ha de ser també d'amor i de confiança.

El lema de la Jornada d'aquest any: «FACI'S LA VOSTRA VOLUNTAT» ens situa en aquesta confiança a exemple de Maria, la Mare de Déu, que va acceptar amb generositat els plans de Déu, la seva voluntat d'amor.

I el lema té una segona part: «Tots deixebles, tots missioners» que concreta aquest disseny de Déu sigui quin sigui el camí de la vocació al que hem estat cridats, ja sigui el matrimoni, el sacerdoci o la vida consagrada o religiosa, tots participem de la condició de deixebles i de missioners, perquè en qualsevol cas la vida no és per a nosaltres, és per a Ell i per als altres.

† Salvador Cristau Coll
Bisbe de Terrassa

Déu no té pressa (28 d'abril de 2024)

Vivim en un món de presses i de nervis, un món que busca per damunt de tot l'ideal del benestar, encara que amb el mínim esforç. Un món en el que sistemes polítics i interessos econòmics semblen haver-se posat d'acord per prometre'ns un món feliç sense esforç. No acceptem un no per resposta i ho volem tot al moment, de tal manera que, si no pot ser així, experimentem de seguida l'angoixa i el neguit. Un viure que és un no parar i que en realitat més que viure és desviure's. Però el pitjor és que estem acostumant a les generacions joves al mateix.

Però aquest estil de vida no és pas el de l'evangeli. Déu no té pressa, Jesús va estar trenta anys de la seva vida amagat, ocult, en una vida senzilla, en un poble petit perdut en la immensitat del gran imperi.

I la major part dels exemples que trobem en els evangelis, models que Jesús posava en la seva predicació són referències al món de l'agricultura en el que s'ha d'esperar, s'ha de deixar passar temps, s'ha d'exercitar molt la paciència. Aquest diumenge, per exemple, a l'evangeli de la Missa, tenim la comparació de Crist amb el cep i nosaltres, les sarments; però són moltes més les que hi podem trobar.

El proper dimecres celebrarem la festa de sant Josep Obrer, instituïda pel Papa Pius XII l'any 1955 per tal que, sota el seu patrocini, tot el treball humà estigui ordenat a Déu i al Regne. Això em porta a pensar en el món de la pagesia que ha fet sentir la seva veu a les carreteres i ciutats demanant solucions per a la seva difícil situació. Hem d'estar a prop d'ells i no podem oblidar la lliçó, d'esforç, de paciència i de treball que ens donen.

I aquest exemple és també imatge de Déu, Ell que no té presses, que té molta paciència amb la seva creació, i amb nosaltres, perquè la paciència és una qualitat divina i nosaltres l'hem d'aprendre i practicar també. El Senyor també té paciència certament amb nosaltres, tinguem-la també amb nosaltres mateixos i amb els germans. Les coses importants requereixen paciència, perseverança, anar «poc a poc i amb bona lletra».

Les presses, la recerca del màxim rendiment, sovint, ens fan desconectar de realitats molt més importants com: la nostra relació amb Déu, la importància de les persones o la nostra relació amb la natura; com ens ha recordat el Papa Francesc.

Ens cal recuperar aquesta mirada contemplativa del pagès, que un cop acabada la feina, es queda admirant la terra, gaudint de la creació i del fruit del seu treball, responent a la crida primera de Déu: «ompliu la terra i domineu-la».

Que sant Josep ens sigui protector en els nostres treballs, que els qui busquen feina, en puguin trobar, i que a través de l'entrega a la feina ben feta ens ajudi a construir un món més just, que pugui fer present el Regne de Déu, on tota llavor de treball pugui donar fruit.

† Salvador Cristau Coll
Bisbe de Terrassa

Activitats del Sr. Bisbe

Mes de març

- Dia 1: Visites programades
- Dia 2: Consell Pastoral Diocesà al Bisbat a les 10h
Missa amb benedicció de la capella del Santíssim i sala restaurada dels locals de Santa Engràcia de Montcada i Reixac a les 19:30h
- Dia 3: Missa final del Life Teen European Training 2024 al Monestir de Montserrat a les 9:30h
- Dies 4-8: Assemblea Plenària de la Conferencia Episcopal Española a Madrid
- Dia 9: Visites programades
- Dia 10: Missa amb motiu del Romiatge dels arxiprestats de Sabadell a Montserrat a les 17h
- Dia 13: Visites programades
Consell Diocesà de Càritas al Bisbat a les 12h
Conferència quaresmal i missa a la Catedral a les 19h
- Dia 14: Visites programades
- Dia 15: Visites programades
Missa i trobada final dels exercicis espirituals per a preveres de la diòcesi a la Casa d'espiritualitat Nostra Senyora de Montserrat de Caldes de Montbui a les 12:30h
Trobada d'adolescents al Seminari diocesà de Valldoreix a les 18h
- Dia 16: Jornada de portes obertes al Seminari diocesà
Acte institucional amb motiu del 100 aniversari de l'escola agustina del Sagrat Cor de Terrassa a les 11h
Vetlla de pregària per les vocacions al Seminari a les 19h
- Dia 17: Missa a TV2 amb motiu del Dia del Seminari a Pureza de Maria a les 10:30h

- Dia 18: Visites programades
Felicitació amb motiu de Sant Salvador d'Horta al Bisbat a les 13h
- Dia 19: Visites programades
Missa de Sant Josep en la trobada de seminaris de Catalunya al Seminari conciliar de Barcelona a les 19:30h
- Dia 20: Visites programades
Reunió de la comissió dels 20 anys de la diòcesi al Bisbat a les 17h
- Dia 21: Visites programades
Missa de Sant Josep Oriol a la Residència Sacerdotal de Barcelona a les 13h
- Dia 22: Visites programades
Sessió del Col·legi de Consultors al Bisbat a les 11h
- Dies 22-23: Convivència del Seminari a Montserrat
- Dia 24: Missa del Diumenge de Rams a la Catedral a les 12h
- Dia 25: Visites programades
- Dia 26: Missa del Crisma a la Catedral a les 11h
Dinar de clergat i seminaristes a la Fundació Busquets a les 13:30h
Visites programades
- Dia 27: Visites programades
- Dia 28: Missa de la Cena del Senyor a la Catedral a les 19h
Procesión del Encuentro a les Arenes a les 21h
- Dia 29: Sermó de les 7 Paraules a Sant Pere de Terrassa a les 10h
Celebració de la Passió del Senyor a la Catedral a les 12h
Via crucis pels carrers del centre de Terrassa a les 20h
- Dia 30: Vetlla pasqual a la Catedral a les 22h
- Dia 31: Missa de Pasqua amb benedicció apostòlica a la Catedral a les 12h

Mes d'abril

- Dia 6: Visita i confirmacions al Cenacle de Fogars de Montclús a les 12:30h
Confirmacions a la parròquia de Sant Francesc d'Assís de Sabadell a les 19h
- Dia 7: Confirmacions a la parròquia de Sant Genís de Plegamans a les 11h
- Dia 8: Visites programades
Missa i renovació de vots de les Filles de la Caritat de Sant Vicenç de Paül a la Fundació Busquets de Terrassa a les 13:30h
- Dies 9-12: Visites programades
- Dia 13: XVI Aplec de malalts i pregària per la pluja al Santuari de la Mare de Déu de la Salut de Sabadell a les 11h
Confirmacions a la parròquia de Sant Menna de Sentmenat a les 20h
- Dia 14: Confirmacions a la parròquia de Santa Coloma de Marata a les 12:30h
Confirmacions a l'església de l'Assumpció (Sant Cebrià) de Valldoreix a les 20h
- Dia 16: Visites programades
Confirmacions del Col·legi La Vall a la Catedral a les 17:30h
- Dia 17: Visites programades
Confirmacions del Col·legi La Vall a la Catedral a les 17:30h
- Dia 18: Visites programades
- Dia 19: Visites programades
Consell Episcopal amb arxiprestes al Bisbat a les 11h
Concert de l'Escolania de Montserrat a benefici de Càritas diocesana al Monestir de Sant Cugat del Vallès a les 20:30h
- Dia 20: I Trobada de la Delegació de Migrants a la parròquia del Sagrat Cor de Sabadell a les 10h

Missa de la Jornada diocesana de Pastoral Obrera a la Catedral a les 12h

Confirmacions a la parròquia de Sant Pere de Rubí a les 19:30h

Dia 21: Visites programades
Ordenació episcopal de Mons. Octavi Vilà i Mayo, O. Cist. a la Catedral de Girona a les 17h

Dia 22: Confirmacions a UIC-Hospital General de Sant Cugat del Vallès a les 18h

Dia 23: Visites programades
Confirmacions del Col·legi El Pinar a la Catedral a les 17:30h

Dia 24: Visites programades
Confirmacions del Col·legi El Pinar a la Catedral a les 17:30h

Dia 25: Visites programades

Dia 26: Visites programades
Ordenació diaconal de Francesc Flotats, Richard Orosco i Josep Paniello a la Catedral a les 19h

Dia 27: Visites programades

Dia 28: Confirmacions a la parròquia de Sant Esteve de Castellar del Vallès a les 12:15h

Dia 29: Visites programades
Trobada de preveres joves al Bisbat a les 11h

Secretaria General i Cancelleria

Ordenació de diaques

El dissabte dia 26 d'abril de 2024 a la S. E. Catedral Basílica del Sant Esperit de Terrassa a les 6 de la tarda Mons. Salvador Cristau Coll, Bisbe de Terrassa, conferí el Sagrat Orde del Diaconat a:

Francesc Flotats Crispi

Richard Grosso Ramírez

Josep Paniello Palacio

Nomenaments

Mn. Francesc Flotats Crispi, diaca adscrit a la parròquia de Sant Joan Baptista de Matadepera

Mn. Richard Grosso Ramírez, diaca adscrit a la parròquia de Sant Vicenç de Jonqueres de Sabadell

Mn. Josep Paniello Palacio, diaca adscrit a la parròquia de Sant Vicenç de Jonqueres de Sabadell

Mn. Ricard Casadesús Castro, col.laborador en la Pastoral Universitària

Comunicacions

Indicacions per la Missa del Crisma

Terrassa, 11 de març de 2024

Benvolguts preveres i diaques,

Com ja sabeu, ens trobarem el proper Dimarts Sant, dia 26 de març, per la celebració de la Missa crismal en la qual el Sr. Bisbe consagrarà l'oli per al sant crisma i beneirà els sants olis dels malalts i els catecúmens. També renovarem les promeses sacerdotals del dia de la nostra ordenació. En aquesta celebració felicitarem Mn. Josep Maria Oca Riaño i el P. Rodolf Puigdollers Noblom SchP, que arriben al seu jubileu sacerdotal, i també el P. Lluís Àngel Arrom Albéniz OFM Cap i Mn. Josep Maria Manresa, que enguany, celebren els 25 anys de la seva ordenació.

La missa serà a les 11 del matí a la Catedral. Per a la concelebració, cal portar només alba. Les estoies i casulles les trobareu a la Catedral. Els preveres i diaques ens revestirem a la capella del Santíssim; immediatament després de revestir-nos anirem a la nau central, i ens asseurem al lloc assenyalat per a nosaltres.

En acabar la celebració, us podreu proveir dels sants olis per a les vostres parròquies i esglésies davant de l'entrada del columbari de la Catedral (al centre de la nau a mà esquerra).

Com és costum, tindrem el dinar de germanor a dos quarts de dues del migdia (13:30h) a la Fundació Busquets (Carrer del Doctor Cabanes 27, 08221 Terrassa). El cost del dinar serà de 20€ que es poden abonar aquell dia en efectiu o bé a través de donatiu Bizum amb el codi 00023.

Per a una millor organització us demanem que comuniquem la vostra assistència, tant a la missa com al dinar, a aquesta Secretaria General, abans de dijous 21 de març.

Us podeu inscriure trucant al Bisbat en horari d'oficina (93 733 71 20), per WhatsApp (655 432 782) o per correu electrònic (epire@bisbatde-terrasa.org).

Cordialment en el Senyor,

Mn. Eduardo Pire Mayol
Secretari General i Canceller

Informació sobre el programa de treballs en benefici de la comunitat

Terrassa, 11 de març de 2024

Benvolguts preveres i diaques,

Adjunto carta i documentació del programa de treballs en benefici de la comunitat, coordinat per l'Àrea de Mesures Penals Alternatives del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya. Algunes parròquies i institucions diocesanes ja se'n beneficien.

Es tracta d'un programa en el qual es beneficien les institucions sense ànim de lucre que hi col·laboren, com pot ser el Bisbat, Càritas, les parròquies o escoles, i també les persones que duen a terme aquestes mesures com a alternativa a una pena privativa de llibertat, sanció econòmica o impagament de multa, entre d'altres.

En el cas de les nostres institucions, poden dur a terme, entre d'altres activitats (mai ocupant un lloc de treball): jardineria, manteniment, bricolatge, pintura, gestió de despatx, vigilància o consergeria.

Per a més informació, podeu contactar amb l'encarregada de les Mesures Penals Alternatives al Vallès Oriental i Occidental:

Sra. Anna Cano Rodríguez
acano_ext@gencat.cat
620 881 096

Cordialment en el Senyor,

Mn. Eduardo Pire Mayol
Secretari General i Canceller

Indicacions per la Missa d'Acció de gràcies del 15 de juny

Terrassa, 9 d'abril de 2024

Benvolgut Mn,

Com ja sabeu, estem tots convocats dissabte 15 de juny a una celebració eucarística a la Catedral en motiu dels 20 anys de vida de la nostra diòcesi.

La missa serà a les 11 del matí a la Catedral. Per a la concelebració, els preveres cal que porteu només alba. Les estoles i casulles les trobareu a la Catedral. Els diaques heu de portar alba i estola blanca.

Tant preveres com diaques ens revestirem a la capella del Santíssim i esperarem allà les indicacions per participar en la processó d'entrada.

En acabar la celebració, com trobem en la invitació adjunta a aquesta carta, tindrà lloc un refrigeri festiu a les instal·lacions de l'Escola Vedruna Vall (c/ del Vall, 21), a 2 minuts a peu de la Catedral.

Per a una millor organització us demanem que comuniquem la vostra assistència a aquesta celebració diocesana abans de divendres 24 de maig. Podeu fer-ho trucant al Bisbat en horari d'oficina (93 733 71 20), per WhatsApp (655 432 782) o per correu electrònic (epire@bisbatdeterrassa.org o bé secretaria@bisbatdeterrassa.org).

Cordialment en el Senyor,

Mn. Eduardo Pire Mayol
Secretari General i Canceller

Vida diocesana

Crònica del Consell Presbiteral

Cinquena sessió (23 de febrer de 2024)

L'últim 23 de febrer, els membres del Consell Presbiteral del Bisbat de Terrassa van convergir en una reunió que va iniciar amb la pregària de la tèrcia. El Senyor bisbe va donar la benvinguda a tots amb una salutació cordial.

Durant la sessió, es va posar de manifest la pròxima celebració del 20è aniversari de la diòcesi, amb l'acte central previst per al dissabte 15 de juny a les 11 del matí a la Catedral. Aquesta ocasió va inspirar la proposta de realitzar visites a la Catedral al llarg de l'any, amb l'objectiu de reforçar el paper central de l'Església mare en la vida espiritual i comunitària del Bisbat.

No obstant això, enmig dels plans festius, es va recalcar la importància de no oblidar els més necessitats, dels quals l'Església també té cura. Així, es va incorporar la preocupació pel servei als pobres com un element fonamental a considerar en les properes celebracions. L'acta de la reunió va ser aprovada sense cap esmena.

Mn. Fidel Catalán va presentar breument l'estat del Sínode dels bisbes i el treball que se'ls demanava en aquell moment, reflectint les deliberacions de l'assemblea sinodal anterior que va tenir lloc al mes d'octubre de 2023. Per continuar amb els treballs, el Consell es va dividir en dos grups per abordar els temes de l'Informe de síntesi de l'Assemblea sinodal, buscant aprofundir en les qüestions.

Alguns consellers remarcaren que el document sinodal ha de tenir més referències a la Sagrada Escriptura i el Magisteri de l'Església. Es destaca la centralitat de l'Eucaristia, la necessitat d'una bona forma litúrgica per entendre la sinodalitat, la formació en Doctrina Social de l'Església, aprofundir en la presència dels laics enmig del món, potenciar el diaconat, treballar la fraternitat sacerdotal i no caure en el clericalisme per cap part.

Finalment, en el tancament de la sessió, el Sr. Bisbe va recordar als assistents un esdeveniment a venir, assenyalant la data del 10 de juny per l'excursió de final de curs del clergat diocesà.

La reunió va concloure a les 2 del migdia.

Crònica del Consell Pastoral Diocesà

Cinquena sessió (2 de març de 2024)

El 2 de març de 2024, el Consell Pastoral Diocesà del Bisbat de Terrassa es va reunir per una sessió, presidida pel Senyor Bisbe, qui va iniciar la trobada amb una pregària inicial i una càlida salutació als consellers. L'atenció es va centrar en una Església sinodal en missió.

Durant la sessió, es va presentar un llibret titulat "Vers una Església més sinodal", escrit per Mons. Francesc Conesa Ferrer, bisbe de Solsona, participant actiu en la fase presencial del sínodo. A través d'aquesta introducció, es va ressaltar la importància de la sinodalitat per a la vida de l'Església.

Es va anunciar una celebració especial pels 20 anys de la diòcesi de Terrassa, programada per al 15 de juny del 2024, amb una missa a la Catedral de Terrassa i una posterior trobada al Col·legi Vedruna. Aquesta celebració s'estendrà fins al 15 de juny del 2025, amb diverses activitats planificades.

També es va informar sobre el Jubileu Universal del 2025, un esdeveniment rellevant per a la comunitat catòlica. Es va destacar la preparació d'una trobada massiva de joves per a la pregària, amb la participació de cantants catòlics i sessions d'adoració i lloança, prevista per octubre del 2024.

Després de la lectura i aprovació de l'acta, els consellers es van dividir en grups per discutir l'Informe de Síntesi del Sínodo i van compartir les seves reflexions posteriorment. Es va destacar especialment la importància de ser una Església que acull i acompanya, amb processos de participació de la gent que s'integra, potenciant la parròquia com la casa comuna, informant amb transparència, treballant arxiprestalment i amb la centralitat de l'Eucaristia. El Bisbe va concloure amb una reflexió sobre la reestructuració arxiprestal i va convidar els consellers a pensar en les prioritats de la diòcesi.

La sessió va concloure amb precisions i preguntes dels consellers, tancant a les 13:20 hores.

Crònica diocesana

Exercicis espirituals de preveres

Entre els dies 10 i 15 de març el bisbe José Vilaplana va predicar exercicis espirituals als preveres de la diòcesi a Caldes de Montbui. El darrer dia els exercitants van rebre la visita del bisbe Salvador.

Trobada adolescent al Seminari Diocesà

La Delegació de Joventut organitzà el divendres 15 de març una trobada per adolescents en el Seminari Diocesà amb motiu de la celebració del Dia del Seminari. Respongueren a la convocatòria més de 200 adolescents de par-ròquies de Terrassa, Sant Cugat del Vallès, Sabadell, Matadepera, Parets del Vallès, Valldoreix, Caldes de Montbui, Mollet, Castellar del Vallès i Cardedeu.

El Col·legi Sagrat Cor de les Religioses Agustines celebra 100 anys

El dissabte 16 de març al Col·legi Sagrat Cor de Jesús de Terrassa de les Religioses Agustines Missioneres es va celebrar l'acte del centenari de l'Escola.

Van participar Mons. Salvador Cristau, bisbe de Terrassa, Sor Piedad Pacho, Superiora general de la Congregació, el Sr. Jordi Ballart, alcalde de Terrassa, sor Dolores Ambrós, directora del centre, la Sra. Meritxell Ruiz, secretària general de la Fundació Escola Cristiana, a més de d'altres autoritats i representants.

Després dels parlaments, es va projectar un vídeo commemoratiu, seguit de la interpretació de la cançó composta per l'ocasió i de l'himne de l'escola. A continuació, els Castellans de Terrassa van realitzar la seva actuació, seguida d'un pisolabis final.

Vetlla de pregària per les vocacions

El dissabte 16 de març va ser un dia especial pel Seminari i els seminaristes de Terrassa.

Durant tot el dia nombrosos grups de parròquies visitaren l'edifici, conversaren amb els seminaristes, hi hagué activitats pels més petits.

Al vespre tingué lloc la vetlla de pregària per les vocacions presidida pel bisbe Salvador. Aquí foren els joves, de moltes parròquies, que ompliren la capella de gom a gom. Per acabar, es feu una nova edició de *God's talent*, un espectacle musical amb la participació de diversos grups de les parròquies.

Trobada de seminaristes

La tradicional trobada de seminaristes de Catalunya d'enguany es va fer al Seminari de Barcelona. A la tarda varen tenir lloc el torneig de futbol i el de pàdel. Al vespre el bisbe Salvador Cristau, encarregat de Seminaris a la Tarraconense, presidí la Missa i posteriorment va tenir lloc el sopar de germanor. Finalment, hi haguera actuacions musicals i l'entrega de premis, amb el Seminari de Terrassa com a guanyador.

El Bisbe a les celebracions de la Setmana Santa

El Bisbe Salvador Cristau ha presidit múltiples actes durant aquesta Setmana Santa. El Diumenge de Rams, va beneir les palmes de tots els fidels que van omplir la plaça de la Catedral de gom a gom i, tot seguit, va celebrar l'Eucaristia.

El dimarts dia 26 de març, en la Missa Crismal, el senyor bisbe va beneir el crisma, l'oli que s'utilitza per administrar alguns sagraments, i va felicitar els preveres que enguany celebraven el jubileu sacerdotal.

Dijous Sant, ja dins del Tridu Pasqual, el bisbe va presidir la Missa de la Cena del Senyor a la Catedral i seguidament va participar en la "Procesión del Encuentro" al barri de les Arenes de Terrassa.

Divendres, també a la Catedral, el bisbe Salvador va presidir la Passió i Mort del Senyor i, al vespre, el viacrucis pels carrers de la ciutat.

Finalment, dissabte de vigília i diumenge, amb gran alegria, va celebrar la Vetlla Pasqual i el Diumenge de Resurrecció amb la benedicció apostòlica.

El Dr. Clausellas serà beatificat properament

El dissabte 13 d'abril el papa Francesc va signar el decret reconeixent el martiri de Mn. Gaietà Clausellas i Ballvé, prevere de Sabadell i del Sr. Antoni Tort i Reixachs, laic i pare de família.

Mn. Gaietà Clausellas i Ballvé (Sabadell, 29 d'agost de 1863 - 14 d'agost de 1936) va ser un eclesiàstic català. Va fer el primer ensenyament als Escolapis de Sabadell i als 14 anys ingressà al Seminari Conciliar de Barcelona. Ordenat sacerdot el 1886, fou destinat primer a Olesa de Montserrat i després a Vilanova i la Geltrú, abans de ser nomenat vicari de Sant Fèlix de Sabadell, càrrec que ocupà des del 1898 fins a la mort de Fèlix Sardà i Salvany, el 1916, al qual substituï com a capellà de l'Asil de les Germanetes dels Ancians Desemparats. Mossèn Gaietà, que era conegut com el "pare dels pobres", fou assassinat d'un tret al cap, un vespre d'agost de 1936, pels volts de Sant Julià d'Alfara.

Més endavant es donaran els detalls sobre la celebració de beatificació, que serà conjunta amb el Sr. Antoni Tort.

Jornada esportiva de les escoles de la diòcesi

El divendres 12 d'abril el pavelló de La Garriga va acollir la jornada esportiva anual dels alumnes de les escoles de la Fundació Escola i Vida de la diòcesi. Són centres de La Garriga, Sabadell, Terrassa i Rubí. Després d'una petita reflexió inicial i la pregària, va tenir lloc la competició. Aquestes trobades fomenten la convivència i el coneixement entre alumnes de centres que comparteixen els mateixos ideals i identitat.

Aplec diocesà de Malalts

El dissabte 13 abril al matí va tenir lloc al Santuari diocesà de la Mare de Déu de la Salut el 16è Romiatge de malalts organitzat per la Delegació episcopal de pastoral de la salut. Hi van participar un centenar de persones. En acabar la celebració es va exposar el Santíssim i es va beneïr els presents. Finalment, s'ha passat a venerar la imatge de la Mare de Déu de la Salut mentre es feia la visita espiritual. El bisbe Salvador ha demanat la intercessió de la Mare de Déu implorant el do de la pluja per les nostres terres.

Reunió del Consell Episcopal amb els Arxiprestes

El divendres 19 d'abril va tenir lloc la reunió el Sr. Bisbe i el Consell Episcopal amb els 10 arxiprestes de la diòcesi. En aquesta ocasió es va comptar amb la presència de Mn. Bruno Bérchez, arxipreste de Gràcia a Barcelona, el qual va compartir la seva experiència de treball i la coordinació de parròquies i la missió de l'arxipreste en el nou context eclesial.

Mn Bérchez recordà la importància de cuidar la fraternitat sacerdotal i reflexionà sobre el canvi de paradigma que suposa passar d'una parròquia de serveis a una parròquia missionera que treballa coordinadament dins una unitat pastoral més ampla. Subratllà, entre altres elements, la importància de la centralitat del diumenge, la catequesi en família, la pastoral de joves, l'acció caritativa i social, i la comunicació. Un treball més conjuntat enriqueix, implica en un treball en equip, i capacita millor per ser evangelitzadors. En el diàleg posterior es valorà positivament l'aportació, fent notar que és un camí de treball lent, amb un canvi de mentalitat que s'ha d'anar fent per part de tots, clergues i laics, d'una manera decidida.

Un concert de l'Escolania de Montserrat per celebrar el desè aniversari de Càritas diocesana de Terrassa

El passat divendres dia 19 d'abril Mons. Salvador Cristau va presidir, al Monestir de Sant Cugat del Vallès, el concert de l'Escolania de Montserrat amb motiu del desè aniversari de la creació de l'estructura diocesana de Càritas.

El Bisbe Salvador va agrair el treball fet en aquests anys i va recordar que Càritas forma part essencial de l'Església, juntament amb la celebració de la fe i l'anunci de l'Evangeli. També hi va assistir l'Hble. Sr. Carles Campuzano, conseller de Drets Socials de la Generalitat.

Trobada pasqual de Vida Consagrada

El Santuari de Puiggraciós va acollir, el dissabte 20 d'abril, la trobada pasqual organitzada per la Delegació Episcopal de Vida Consagrada. També va haver-hi una estona per compartir les vivències de Pasqua, per conèixer el santuari i les seves propostes i per celebrar la Missa.

Primera trobada de pastoral de migrants

L'any 2023 el bisbe Salvador va crear la Delegació Episcopal de Pastoral amb migrants. El seu delegat, Mn. Andrés Ramírez, va convocar la primera trobada diocesana, en la que es va comptar amb la presència del Sr. Bisbe, el dissabte 20 d'abril, a la parròquia del Sagrat Cor de Sabadell.

Jornada diocesana de Pastoral Obrera

El dissabte 20 d'abril es va celebrar la Jornada diocesana de Pastoral Obrera a Terrassa i va comptar amb la presència del bisbe Salvador que presidí la Missa a la Catedral. La jornada es va iniciar al matí amb la pregària i diversos testimonis. A les 12h Mons. Cristau presidí la Missa a la Capella del Santíssim de la Catedral.

Delegacions

Delegació Episcopal de Pastoral Obrera

Terrassa, 3 d'abril de 2024

Benvolgut mossèn,

Com bé sabeu la realitat del món del treball, les seves condicions, les seves precarietats, afecta a tots els membres de les nostres comunitats parroquials, moviments, grups i associacions, i, per tant, no ha de ser aliè a l'acció de les nostres parròquies i arxiprestats.

Des de la Delegació Episcopal de Pastoral Obrera, volem estar presents, com a Església diocesana, i poder dir-hi una paraula d'esperança i solidaritat com a església samaritana, que està al costat del qui pateix en el món del treball. Per poder-ho fer, us demanem la vostra col·laboració, ja que les parròquies són la presència de l'Església en cada barri, poble o ciutat del nostre bisbat.

Us demanem que estigueu atent al vostre entorn, que segur que ho feu, especialment a aquestes situacions que afecten el món del treball:

- Accident laboral amb conseqüències greus, sigui per la quantitat d'afectats, sigui per la gravetat de les afectacions, sigui perquè hi ha alguna mort.
- Situació de conflictivitat laboral que hi hagi a la vostra demarcació o arxiprestat que considereu rellevant, o que afectin membres de la vostra comunitat cristiana.

Si observeu alguna d'aquestes situacions, us demanem dues coses molt senzilles:

1. Pregueu a les misses de les vostres comunitats pels afectats per aquestes situacions. Us adjuntem models de pregàries per a la missa i/o la litúrgia de les hores.
2. Ens comuniquem la situació, sigui per correu electrònic (delegacioobrera@bisbatdeterassa.org), sigui per telèfon o whatsapp (telèfon de Mn. Josep Anton Clua 629 00 50 31), i juntament amb vosaltres, estudiarem la conveniència i la forma de fer-nos presents, mitjançant l'acompanyament i la pregària, en aquesta situació.

Ja per endavant, us agraïm la vostra col·laboració i el vostre testimoni i presència de fe i d'església samaritana en cada barri, poble o ciutat on esteu servint la nostra estimada Església.

En nom de tot l'equip de la Delegació, rebeu una afectuosa salutació en Crist Obrer que camina per les terres del Vallès.

Bona Pasqua!

Mn. Josep Anton Clua Sampietro, diaca
Delegat Episcopal de Pastoral Obrera del Bisbat de Terrassa

Delegació Episcopal de Pastoral Universitària

Terrassa, 20 d'abril de 2024

Benvolguts,

Des del SaforUAB arriba una nova edició, la vint-i-una, del Concurs Bíblic Universitari sota el lema: "Sinèrgies per a donar respostes globals a les ferides del món".

Amb premis de fins a 700€, és obert a tots els estudiants de les universitats públiques i privades de Catalunya i d'arreu d'Espanya i alguna de parla hispana –excepte els que estiguin cursant els estudis de teologia i ciències de la religió.

- Inscripció: abans del 5 d'abril a <https://forms.gle/iJXFsjBjyVUDoUZr7>
- El termini entrega del treball és el 27 d'abril.
- Acte d'entrega de premis: 9 de maig a les Esglésies de Sant Pere de Terrassa, presidit per Mons. Cristau.

+ info a:

- www.saforuab.com
- www.instagram.com/saforuab
- Per missatge/trucada a Mn Josep Monfort (610905803), Delegat Pastoral Universitària (DUT) i responsable SAFOR UAB

Us animem a participar-hi i/o fer-ne difusió.

Mn. Josep Monfort
Delegat Episcopal de Pastoral Universitària

Aportacions a la segona fase del Sínode de Bisbes

1. A partir del Informe de Síntesis: ¿Qué podemos hacer a nivel parroquial y diocesano para seguir aprendiendo la sinodalidad?

Tres prioridades:

- Potenciar los consejos pastorales en todas las parroquias de la diócesis, a través del compromiso de sus miembros, con representación del amplio espectro de la vida parroquial, sus grupos y actividades, hombres y mujeres, jóvenes y adultos. Trabajar todos con el objetivo de la evangelización tal y como el papa Francisco recoge en la exhortación *Evangelii gaudium* y fomentar la comunión entre los miembros de la comunidad, en el ámbito del arciprestazgo y en la diócesis.
- Potenciar la presencia de los laicos en la sociedad, a través de su vocación bautismal, llamados al apostolado y a la santidad, y a fermentar evangélicamente los ambientes, comprometiéndose en la vida del barrio o pueblo, en las entidades sociales, asistenciales, recreativas, culturales y políticas, con la conciencia de ser verdaderos discípulos misioneros enviados en medio del mundo. Colaborar con los movimientos eclesiales de apostolado seglar para promover y acompañar esta presencia.
- Propiciar en las parroquias que haya espacios de oración y de contemplación, a la escucha de la Palabra de Dios, para facilitar y promover el encuentro con Cristo. Una tarea encomendada especialmente a los sacerdotes, pero también a laicos debidamente formados. De esta manera se puede comenzar y potenciar un proceso en la iniciación cristiana que ayude a descubrir y vivir la esencia de la fe cristiana, el amor de Dios y su misericordia.

Tres iniciativas concretas:

- Dedicar esfuerzo a la formación de laicos para asumir su misión como bautizados en la Iglesia y el mundo. Una formación que sea litúrgica y que ayude a entender correctamente la participación en la vida de

la Iglesia y del mundo que brota de la Eucaristía; una formación en el Magisterio de la Iglesia, especialmente a través de los documentos del Concilio Vaticano II y especialmente la constitución *Lumen Gentium*; también en Biblia, catequética y pastoral, así como en la Doctrina Social de la Iglesia, y en la sinodalidad especialmente. Una formación que profundice en la antropología cristiana.

- Promover y potenciar el trabajo sinodal en las parroquias. Implementar el estilo sinodal en los diferentes organismos de comunión como el consejo pastoral y las reuniones de coordinación de los diversos ámbitos. Puede ser de buena ayuda la celebración de asambleas parroquiales, que ayuden a entender debidamente la sinodalidad, sin caer en el asamblearismo, sino formando en la escucha y el discernimiento para descubrir la voluntad de Dios. Crear equipos de evangelización para dinamizar el espíritu misionero en las comunidades parroquiales.
- Promover el voluntariado de los laicos en los diversos ámbitos de la vida eclesial y social, particularmente en la atención a los más necesitados y vulnerables, a través de Cáritas y otras asociaciones católicas de asistencia y promoción. Que sea reconocido incluso como un ministerio eclesial.

2. A partir de los capítulos 8-12 del Informe: ¿Cómo se puede potenciar la corresponsabilidad diferenciada en la misión de todos los miembros del Pueblo de Dios (laicos, vida consagrada, ministerio ordenado) en tu realidad eclesial (parroquia, movimiento, arciprestazgo)?

Tres cuestiones concretas:

- La importancia de cuidar la fraternidad sacerdotal, para que tanto los obispos como los sacerdotes, cada uno en su ámbito, sean verdaderos pastores que guíen y acompañen el Pueblo de Dios. Esta fraternidad puede ser de gran ayuda para cuidar la corrección fraterna y la búsqueda de la excelencia en el ejercicio de su ministerio de servicio. Se constata así mismo la validez del celibato tal y como está actualmente en la Iglesia de rito latino, y aunque hay dificultades, estas no son ajenas tampoco a la vida matrimonial, siendo pues comunes o no exclusivas del ministerio ordenado.

- Potenciar el diaconado permanente con una formación y preparación adecuada para asumir sus funciones en las comunidades parroquiales. No tiene que ser un refugio para los que sienten nostalgia de que no pueden ser sacerdotes. En este sentido es importante ayudar a redescubrir su identidad propia y originaria y potenciar así la complementariedad con los sacerdotes en el ejercicio del ministerio. También dejamos constancia, que alguna aportación solicita que se estudie en la forma y manera que la Iglesia concibió en sus inicios el diaconado femenino.
- Fomentar la participación de los laicos y religiosos en la vida eclesial. A nivel parroquial y arciprestal compartiendo la vida de comunidad y participando en los organismos de comunión desde los propios carisma, incorporándose los religiosos en los organismos y actividades, poniendo sus recursos y obras apostólicas al servicio eclesial desde una identidad católica definida, y en colaboración con los laicos que comparten el mismo carisma. A nivel diocesano fomentando la coordinación y el compromiso evangelizador en los planes de la diócesis.

3. A partir del capítulo 16 del Informe: ¿Qué tipo de procesos pueden ayudar a trabajar más sinodalmente? Propuestas muy concretas que ayuden a dar pasos en la praxis de la sinodalidad:

- Trabajar para que la parroquia sea la casa común abierta a todos. Una comunidad que tiene que ser inclusiva, evangelizadora y atenta a los pobres, con la participación de todos sus miembros en los diversos ámbitos que la conforman. Eso pasa en primer lugar por acoger, escuchar y acompañar las personas, de manera individualizada, tanto creyentes como no creyentes y que incluso pueden tener prejuicios hacia la Iglesia. Sería deseable que a cada parroquia hubiese un servicio de acogida establecido. También que ocupe un lugar destacado la escucha de la Palabra de Dios, fomentando la creación de grupos bíblicos y procurando que las celebraciones sean expresión gozosa de la fe en el Señor Resucitado a través de la participación fructuosa de los fieles en los diversos ministerios y quehaceres litúrgicos establecidos. Trabajar para que la evangelización sea la misión y tarea de todos los cristianos que conforman la comunidad y participar de su formación y acompañamiento.

- Potenciar la pastoral familiar en cada parroquia, en el arciprestazgo y en el conjunto de la diócesis. Ofrecer unos itinerarios formativos de la fe para las familias y la creación de grupos de matrimonios, con la colaboración de los movimientos familiares presentes en la diócesis. Promover en las parroquias que sea posible la vivencia de la fe a través de celebraciones apropiadas en las que las familias, también los niños, tengan un protagonismo propio. Ofrecer ayuda a las familias que se encuentran en situación de crisis o de precariedad a través de centros de orientación o del acompañamiento específico desde Càritas diocesana. Implementar las normativas y itinerarios formativos eclesiales para la preparación de las parejas que solicitan el matrimonio así como también en la preparación del bautismo de sus hijos.
- Cuidar y potenciar la presencia de la Iglesia en las redes sociales existentes para poder hacer llegar el mensaje cristiano a los diferentes sectores de la sociedad y posicionar de esta manera un mensaje concreto y unos testimonios creíbles. En este sentido formar y acompañar los misioneros digitales en cada diócesis en su misión eclesial, buscar y identificar *influencers* católicos para que contribuyan con su presencia en las redes. Ofrecer *podcast* sobre formación cristiana, testimonios, colaborando las diversas delegaciones episcopales, cuidar las redes sociales, ofrecer celebraciones a través de *streamings*, facilitar la posibilidad de hacer donaciones por bizum y TPV, etc.

4. A partir del capítulo 18 del Informe: ¿Qué ministerios y órganos de participación pueden renovarse o introducir para expresar mayor la corresponsabilidad?

Renovación de los existentes:

- Trabajar para que en cada parroquia esté creado el consejo pastoral parroquial y que se rija según los estatutos aprobados en cada diócesis, así como también el consejo pastoral arciprestal, regido por los estatutos propios de cada diócesis. Estos consejos tienen que ser representativos de las diferentes realidades eclesiales, ámbitos de trabajo y estados de vida (sacerdotes, diáconos, religiosos y laicos) y tienen que renovarse periódicamente según tengan establecido en sus normativas. Son organismos que ayudan a potenciar la

sinodalidad, la comunicación interna en la comunidad y entre comunidades, a promover la transparencia económica y para ayudar en el compromiso evangelizador de los miembros de la comunidad y del arciprestazgo.

Introducir o crear:

- Establecer en cada parroquia la figura de un coordinador laico, además del párroco y demás cargos pastorales, para colaborar en la coordinación de la vida de la comunidad parroquial y especialmente en las celebraciones. Tendría que ser una persona formada eclesialmente, con vida cristiana, de buena fama y capacidad de gestión, que contase de alguna manera con el refrendo de la comunidad (a través de su elección en la asamblea parroquial o en el consejo pastoral) y el nombramiento por parte del párroco. Podría ser remunerado o voluntario.
- Promover la creación de equipos de evangelización en las parroquias para desarrollar la dimensión misionera de la Iglesia en las comunidades.
- Potenciar la participación de las mujeres en los diferentes organismos a nivel parroquial, arciprestal y diocesano. Revisar su presencia en esos organismo, especialmente en los que son de comunión, corresponsabilidad y dirección, para poder complementar una mayor presencia. Que puedan ejercer diferentes ministerios reconocidos por la Iglesia.

Santa Seu

Sant Pare

Missatge de Pasqua

Queridos hermanos y hermanas: ¡Feliz Pascua!

Hoy resuena en todo el mundo el anuncio que salió hace dos mil años desde Jerusalén: “Jesús Nazareno, el Crucificado, ha resucitado” (cf. Mc 16,6).

La Iglesia revive el asombro de las mujeres que fueron al sepulcro al amanecer del primer día de la semana. La tumba de Jesús había sido cerrada con una gran piedra; y así también hoy hay rocas pesadas, demasiado pesadas, que cierran las esperanzas de la humanidad: la roca de la guerra, la roca de las crisis humanitarias, la roca de las violaciones de los derechos humanos, la roca del tráfico de personas, y otras más. También nosotros, como las mujeres discípulas de Jesús, nos preguntamos unos a otros: “¿Quién nos correrá estas piedras?” (cf. Mc 16,3).

Y he aquí el gran descubrimiento de la mañana de Pascua: la piedra, aquella piedra tan grande, ya había sido corrida. El asombro de las mujeres es nuestro asombro. La tumba de Jesús está abierta y vacía. A partir de ahí comienza todo. A través de ese sepulcro vacío pasa el camino nuevo, aquel que ninguno de nosotros sino sólo Dios pudo abrir: el camino de la vida en medio de la muerte, el camino de la paz en medio de la guerra, el camino de la reconciliación en medio del odio, el camino de la fraternidad en medio de la enemistad.

Hermanos y hermanas, Jesucristo ha resucitado, y sólo Él es capaz de quitar las piedras que cierran el camino hacia la vida. Más aún, Él mismo, el Viviente, es el Camino; el Camino de la vida, de la paz, de la reconciliación, de la fraternidad. Él nos abre un pasaje que humanamente es imposible, porque sólo Él quita el pecado del mundo y perdona nuestros pecados. Y sin el perdón de Dios esa piedra no puede ser removida. Sin el perdón de los pecados no es posible salir de las cerrazones, de los prejuicios, de las sospechas recíprocas o de las presunciones que siempre absuelven a uno mismo y acusan a los demás. Sólo Cristo resucitado, dándonos el perdón de los pecados, nos abre el camino a un mundo renovado.

Sólo Él nos abre las puertas de la vida, esas puertas que cerramos continuamente con las guerras que proliferan en el mundo. Hoy dirigimos nuestra mirada ante todo a la Ciudad Santa de Jerusalén, testigo del misterio de la pasión, muerte y resurrección de Jesús, y a todas las comunidades cristianas de Tierra Santa.

Mi pensamiento se dirige principalmente a las víctimas de tantos conflictos que están en curso en el mundo, comenzando por los de Israel y Palestina, y en Ucrania. Que Cristo resucitado abra un camino de paz para las martirizadas poblaciones de esas regiones. A la vez que invito a respetar de los principios del derecho internacional, hago votos por un intercambio general de todos los prisioneros entre Rusia y Ucrania: ¡todos por todos!

Además, reitero el llamamiento para que se garantice la posibilidad del acceso de ayudas humanitarias a Gaza, exhortando nuevamente a la rápida liberación de los rehenes secuestrados el pasado 7 de octubre y a un inmediato alto el fuego en la Franja.

No permitamos que las hostilidades en curso continúen afectando gravemente a la población civil, ya de por sí extenuada, y principalmente a los niños. Cuánto sufrimiento vemos en los ojos de los niños: ¡han olvidado de sonreír esos niños en aquellas tierras de guerra! Con su mirada nos preguntan: ¿por qué? ¿Por qué tanta muerte? ¿Por qué tanta destrucción? La guerra es siempre un absurdo, la guerra es siempre una derrota. No permitamos que los vientos de la guerra soplen cada vez más fuertes sobre Europa y sobre el Mediterráneo. Que no se ceda a la lógica de las armas y del rearme. La paz no se construye nunca con las armas, sino tendiendo la mano y abriendo el corazón.

Hermanos y hermanas, no nos olvidemos de Siria, que lleva trece años sufriendo las consecuencias de una guerra larga y devastadora. Muchísimos muertos, personas desaparecidas, tanta pobreza y destrucción esperan respuestas por parte de todos, también de la Comunidad internacional.

Mi mirada se dirige hoy de modo especial al Líbano, afectado desde hace tiempo por un bloqueo institucional y por una profunda crisis económica y social, agravados ahora por las hostilidades en la frontera con Israel. Que el Resucitado consuele al amado pueblo libanés y sostenga a todo el país en su vocación a ser una tierra de encuentro, convivencia y pluralismo.

Mi pensamiento se orienta en particular a la Región de los Balcanes Occidentales, donde se están dando pasos significativos hacia la integración

en el proyecto europeo. Que las diferencias étnicas, culturales y confesionales no sean causa de división, sino fuente de riqueza para toda Europa y para el mundo entero.

Asimismo, aliento las conversaciones entre Armenia y Azerbaiyán para que, con el apoyo de la Comunidad internacional, puedan proseguir el diálogo, ayudar a las personas desplazadas, respetar los lugares de culto de las diversas confesiones religiosas y llegar cuanto antes a un acuerdo de paz definitivo.

Que Cristo resucitado abra un camino de esperanza a las personas que en otras partes del mundo sufren a causa de la violencia, los conflictos y la inseguridad alimentaria, como también por los efectos del cambio climático. Que el Señor dé consuelo a las víctimas de cualquier forma de terrorismo. Recemos por los que han perdido la vida e imploremos el arrepentimiento y la conversión de los autores de estos crímenes.

Que el Resucitado asista al pueblo haitiano, para que cese cuanto antes la violencia que lacera y ensangrienta el país, y pueda progresar en el camino de la democracia y la fraternidad.

Que conforte a los Rohinyá, afligidos por una grave crisis humanitaria, y abra el camino de la reconciliación en Myanmar, país golpeado desde hace años por conflictos internos, para que se abandone definitivamente toda lógica de violencia.

Que el Señor abra vías de paz en el continente africano, especialmente para las poblaciones exhaustas en Sudán y en toda la región del Sahel, en el Cuerno de África, en la región de Kivu en la República Democrática del Congo y en la provincia de Cabo Delgado en Mozambique, y ponga fin a la prolongada situación de sequía que afecta a amplias zonas y provoca carestía y hambre.

Que el Resucitado haga resplandecer su luz sobre los migrantes y sobre todos aquellos que están atravesando un período de dificultad económica, brindándoles consuelo y esperanza en los momentos de necesidad. Que Cristo guíe a todas las personas de buena voluntad a unirse en la solidaridad, para afrontar juntos los numerosos desafíos que conciernen a las familias más pobres en su búsqueda de una vida mejor y de la felicidad.

En este día en que celebramos la vida que se nos da en la resurrección del Hijo, recordamos el amor infinito de Dios por cada uno de nosotros,

un amor que supera todo límite y toda debilidad. Y, sin embargo, con cuánta frecuencia se desprecia el don precioso de la vida. ¿Cuántos niños ni siquiera pueden ver la luz? ¿Cuántos mueren de hambre o carecen de cuidados esenciales o son víctimas de abusos y violencia? ¿Cuántas vidas se compran y se venden por el creciente comercio de seres humanos?

Hermanos y hermanas, en el día en que Cristo nos ha liberado de la esclavitud de la muerte, exhorto a cuantos tienen responsabilidades políticas para que no escatimen esfuerzos en combatir el flagelo de la trata de seres humanos, trabajando incansablemente para desmantelar sus redes de explotación y conducir a la libertad a quienes son sus víctimas. Que el Señor consuele a sus familias, sobre todo a las que esperan ansiosamente noticias de sus seres queridos, asegurándoles confort y esperanza.

Que la luz de la resurrección ilumine nuestras mentes y convierta nuestros corazones, haciéndonos conscientes del valor de toda vida humana, que debe ser acogida, protegida y amada.

¡Feliz Pascua a todos!

Missatge per la Jornada de Pregària per les Vocacions

Cridats a sembrar l'esperança i a construir la pau

Benvolguts germans i germanes,

Cada any la Jornada Mundial de Pregària per les Vocacions ens convida a considerar el preciós do de la crida que el Senyor ens dirigeix a cadascú de nosaltres, el seu poble fidel en camí, perquè puguem ser partícips del seu projecte d'amor i encarnar la bellesa de l'Evangeli en els diversos estats de vida. Escoltar la crida divina, lluny de ser un deure imposat des de fora, fins i tot en nom d'un ideal religiós, és, en canvi, la manera més segura que tenim per alimentar el desig de felicitat que portem dins. La nostra vida es realitza i arriba a la seva plenitud quan descobrim qui som, quines són les nostres qualitats, en quins àmbits podem fer-les fructificar, quin camí podem recórrer per a convertir-nos en signes i instruments d'amor, d'acollida, de bellesa i de pau, en els contextos on cadascú viu.

Per això, aquesta Jornada és sempre una bonica ocasió per a recordar amb agraïment davant el Senyor el compromís fidel, quotidià i sovint amagat d'aquells que han abraçat una crida que implica tota la seva vida. Penso en les mares i els pares que no anteposen els propis interessos i no es deixen endur pel corrent d'un estil superficial, sinó que orienten la seva existència cap a la cura de les relacions, amb amor i gratuïtat, obrint-se al do de la vida i posant-se al servei dels fills i del seu creixement. Penso en els que duen a terme la seva feina amb entrega i esperit de col·laboració; en els que es comprometen, en diversos àmbits i de diferents maneres, a construir un món més just, una economia més solidària, una política més equitativa, una societat més humana; en tots els homes i les dones de bona voluntat que es desgasten pel bé comú. Penso en les persones consagrades, que ofereixen la pròpia existència al Senyor tant en el silenci de la pregària com en l'acció apostòlica, a vegades en llocs de frontera i d'exclusió, sense escatimar energies, tirant endavant el seu carisma amb creativitat i posant-lo a disposició dels qui troben. I penso en els qui han acollit la crida al sacerdoci ordenat i es dediquen a l'anunci de l'Evangeli, i ofereixen la seva vida, juntament amb el Pa eucarístic, pels germans, sembrant esperança i mostrant a tothom la bellesa del Regne de Déu.

Als joves, especialment a tots els qui se senten allunyats o que desconfien de l'Església, voldria dir-los: deixeu-vos fascinar per Jesús, plantegeu-li les vostres inquietuds fonamentals. A través de les pàgines de l'Evangeli, deixeu-vos inquietar per la seva presència que sempre ens posa beneficiosament en crisi. Ell, més que ningú, respecta la nostra llibertat, no s'imposa sinó que es proposa. Doneu-li cabuda i trobareu la vostra felicitat en el seu seguiment i, si us ho demana, en l'entrega total a Ell.

Un poble en camí

La polifonia dels carismes i de les vocacions, que la comunitat cristiana reconeix i acompanya, ens ajuda a comprendre plenament la nostra identitat com a cristians. Com a poble de Déu que camina pels viaranyes del món, animats per l'Esperit Sant i inserits com a pedres vives en el Cos de Crist, cadascú de nosaltres es descobreix com a membre d'una gran família, fill del Pare i germà i germana dels seus semblants. No som illes tancades en si mateixes, sinó que som parts del tot. Per això, la Jornada Mundial de Pregària per les Vocacions porta imprès el segell de la sinodalitat: són molts els carismes i estem cridats a escoltar-nos mútuament i a caminar junts per a descobrir-los i per a discernir a què ens crida l'Esperit per al bé de tothom.

A més, en el moment històric actual, el camí comú ens condueix vers l'Any Jubilar del 2025. Caminem com *pelegrins d'esperança* cap a l'Any Sant perquè, redescobrint la pròpia vocació i posant en relació els diversos dons de l'Esperit, puguem ser en el món portadors i testimonis del somni de Jesús: que formem una sola família, unida en l'amor de Déu i sòlida en el vincle de la caritat, del compartir i de la fraternitat.

Aquesta Jornada està dedicada, en particular, a la pregària per a invocar del Pare el do de vocacions santes per a l'edificació del seu Regne: «Demaneu a l'amo dels sembrats que hi enviï més homes a segar-los» (Lc 10,2). I la pregària –ho sabem– es fa més amb l'escolta que amb paraules adreçades a Déu. El Senyor parla al nostre cor i vol trobar-lo disponible, sincer i generós. La seva Paraula s'ha fet carn en Jesucrist, que ens revela i ens comunica tota la voluntat del Pare. En aquest any 2024, dedicat precisament a la pregària en preparació al Jubileu, estem cridats a redescobrir el do inestimable de poder dialogar amb el Senyor, de cor a cor, esdevenint així pelegrins d'esperança, perquè «la pregària és la primera força de l'esperança. Tu preguntes i l'esperança creix, avança. Jo diria que la pregària obre la porta a l'esperança. L'esperança hi és, però amb la meua pregària li obro la porta» (Catequesi, 20 de maig de 2020).

Pelegrins d'esperança i constructors de pau

Però, què significa *ser pelegrins*? Qui comença un pelegrinatge procura abans que res tenir clara *la meta*, que porta sempre al cor i a la ment. Però, al mateix temps, per assolir aquest objectiu cal concentrar-se en l'*etapa present*, i per afrontar-la es necessita estar lleugers, desfer-se de càrregues inútils, dur a sobre l'essencial i lluitar cada dia perquè el cansament, la por, la incertesa i les tenebres no obstaculitzin el camí iniciat. D'aquesta manera, ser pelegrins significa tornar a començar cada dia, *recomençar sempre*, recuperar l'entusiasme i la força per a recórrer les diferents etapes de l'itinerari que, malgrat el cansament i les dificultats, obren sempre davant nostre horitzons nous i panorames desconeguts.

El sentit del pelegrinatge cristià és precisament aquest: ens posem en camí per a descobrir l'amor de Déu i, alhora, per a conèixer-nos a nosaltres mateixos, a través d'un viatge interior, però sempre estimulat per la multiplicitat de les relacions. Per tant, *som pelegrins perquè hem estat cridats*. Cridats a estimar Déu i a estimar-nos els uns als altres. Així, el nostre caminar en aquesta terra mai no es resol en un cansar-se sense sentit o en un vagar sense rumb; al contrari, cada dia, responem a la nostra crida, intentem fer els passos possibles cap a un món nou, on es visqui en pau, en la justícia i l'amor. Som pelegrins d'esperança perquè tendim cap a un futur millor i ens comprometem a construir-lo al llarg del camí.

Aquest és, en definitiva, el propòsit de tota vocació: arribar a ser homes i dones d'esperança. Com a individus i com a comunitat, en la varietat dels carismes i dels ministeris, tots estem cridats a "donar-li cos i cor" a l'esperança de l'Evangeli en un món marcat per desafiaments epicals: l'avenç amenaçador d'una tercera guerra mundial a trossos; les multituds de migrants que fugen de les seves terres a la recerca d'un futur millor; l'augment constant del nombre de pobres; el perill de comprometre de manera irreversible la salut del nostre planeta. I a tot això s'hi afegeixen les dificultats que trobem quotidianament i que, a vegades, amenacen amb deixar-nos en la resignació o l'abatiment.

En el nostre temps, doncs, és decisiu que nosaltres els cristians conreem una mirada plena d'esperança, per a poder treballar de manera fructífera, responem a la vocació que ens ha estat confiada, al servei del Regne de Déu, Regne d'amor, de justícia i de pau. Aquesta esperança –ens assegura sant Pau– «no quedarà defraudada» (Rm 5,5), perquè es tracta de la promesa que el Senyor Jesús ens ha fet de romandre sempre amb nosaltres i d'involucrar-nos en l'obra de redempció que Ell vol realitzar en el cor de cada persona i en el "cor" de la creació. Aquesta esperança troba el seu centre propulsor en la Resurrecció de Crist, que «comporta una força de

vida que ha penetrat el món. On sembla que tot ha mort, arreu tornen a aparèixer els brots de la resurrecció. És una força imparable. És clar que moltes vegades sembla que Déu no existís: veiem injustícies, maldats, indiferències i crueltats que no cedeixen. Però també és cert que enmig de la foscor sempre comença a brollar quelcom nou, que tard o d'hora produeix un fruit» (Exhort. ap. *Evangelii gaudium*, 276). Fins i tot l'apòstol Pau afirma que «en esperança» nosaltres «hem estat salvats» (Rm 8,24). La redempció realitzada en la Pasqua dona l'esperança, una esperança certa, segura, amb la qual podem afrontar els desafiaments del present.

Ser pelegrins d'esperança i constructors de pau significa, aleshores, fundar la pròpia existència en la roca de la resurrecció de Crist, sabent que cada compromís nostre, en la vocació que hem abraçat i portem endavant, no cau en el buit. Malgrat els fracassos i els contratemps, el bé que sembrem creix de manera silenciosa i res no ens pot separar de la meta última, que és la trobada amb Crist i l'alegria de viure en fraternitat entre nosaltres per tota l'eternitat. Aquesta crida final hem d'anticipar-la cada dia, ja que la relació d'amor amb Déu i amb els germans i les germanes comença a realitzar des d'ara el projecte de Déu, el somni de la unitat, de la pau i de la fraternitat. Que ningú no se senti exclòs d'aquesta crida! Cadascú de nosaltres, dins de les pròpies possibilitats, en l'específic estat de vida pot ser, amb l'ajuda de l'Esperit Sant, sembrador d'esperança i de pau.

La valentia d'involucrar-se

Per tot això us dic una vegada més, com durant la Jornada Mundial de la Joventut a Lisboa: “*Rise up! – Aixequen-vos!*”. Despertem-nos del somni, sortim de la indiferència, obrim les reixes de la presó en la que tantes vegades ens tanquem, perquè cadascú de nosaltres pugui descobrir la pròpia vocació en l'Església i en el món i es converteixi en pelegrí d'esperança i artífex de pau! Apassionem-nos per la vida i comprometem-nos en la cura amorosa d'aquells que estan al costat nostre i de l'ambient on vivim. Us ho repeteixo: tingueu la valentia d'involucrar-vos! Mn. Oreste Benzi, un infatigable apòstol de la caritat, sempre en favor dels últims i dels indefensos, acostumava a repetir que no hi ha *ningú tan pobre* que no tingui *res a donar*, *ni* hi ha *ningú tan ric* que no tingui necessitat de *rebre*.

Aixequem-nos, doncs, i posem-nos en camí com a pelegrins d'esperança, perquè, com ho va ser Maria per a Elisabet, també nosaltres puguem ser missatgers d'alegria, fonts de vida nova i artesans de fraternitat i de pau.

Roma, Sant Joan del Laterà, 21 d'abril de 2024, IV Diumenge de Pasqua.

FRANCESC

Dicasteri per la Doctrina de la Fe

Declaración *Dignitas infinita* sobre la dignidad humana

Presentación

En el Congreso del 15 de marzo del 2019, la entonces Congregación para la Doctrina de la Fe decidió iniciar «la redacción de un texto subrayando lo imprescindible del concepto de dignidad de la persona humana en el seno de la antropología cristiana e ilustrando el alcance y las implicaciones beneficiosas a nivel social, político y económico, teniendo en cuenta los últimos desarrollos del tema en el ámbito académico y sus comprensiones ambivalentes en el contexto actual». Un primer proyecto a este respecto, elaborado con la ayuda de algunos expertos durante el año 2019, fue considerado insatisfactorio, en una Consulta restringida de la Congregación, el 8 de octubre del mismo año.

La Sección Doctrinal elaboró *ex novo* otro borrador del texto, basándose en las aportaciones de diversos expertos. Ese borrador fue presentado y debatido en una Consulta restringida el 4 de octubre de 2021. En enero de 2022, el nuevo borrador se presentó a la Sesión Plenaria de la Congregación, durante la cual los miembros acortaron y simplificaron el texto.

El 6 de febrero de 2023, el nuevo texto corregido fue evaluado en una Consulta restringida que propuso algunas modificaciones posteriores. La nueva versión se sometió a la valoración de las Sesión Ordinaria del Dicasterio (Feria IV) el 3 de mayo de 2023. Los miembros acordaron que el documento, con algunas modificaciones, podía ser publicado. El Santo Padre aprobó los *Deliberata* de esta Feria IV en el curso de la Audiencia concedida a mi el 13 de noviembre de 2023. En esa ocasión me pidió,

además, resaltar en el texto algunas temáticas estrechamente relacionadas con el tema de la dignidad, como por ejemplo el drama de la pobreza, la situación de los emigrantes, las violencias contra las mujeres, la trata de personas, la guerra y otros. Para honrar lo mejor posible esta indicación del Santo Padre, la Sección Doctrinal del Dicasterio dedicó un Congreso a profundizar en la carta encíclica *Fratelli tutti*, que ofrece un análisis original y un estudio en profundidad del tema de la dignidad humana “más allá de toda circunstancia”.

En una carta fechada el 2 de febrero de 2024, con vistas a la Feria IV del 28 de febrero siguiente, se envió a los miembros del Dicasterio un nuevo borrador del texto, considerablemente modificado, con la siguiente aclaración: «Esta nueva redacción se hizo necesaria para responder a una petición específica del Santo Padre. El Santo Padre había pedido explícitamente que se prestara mayor atención a las graves violaciones de la dignidad humana que se producen actualmente en nuestro tiempo, en la senda de la encíclica *Fratelli tutti*. Así pues, la Sección Doctrinal tomó medidas para reducir la parte inicial [...] y elaborar con más detalle lo que el Santo Padre había indicado». La Sesión Ordinaria del Dicasterio, aprobó finalmente el texto de la actual *Declaración* el 28 de febrero de 2024. Durante la Audiencia concedida a mí, junto con el Secretario de la Sección Doctrinal, Mons. Armando Matteo, el 25 de marzo de 2024, el Santo Padre aprobó esta *Declaración* y ordenó su publicación.

La elaboración del texto, que duró cinco años, nos permite comprender que estamos ante un documento que, debido a la seriedad y centralidad de la cuestión de la dignidad en el pensamiento cristiano, necesitó un considerable proceso de maduración para llegar a la redacción final que hoy publicamos.

En las tres primeras partes, la *Declaración* recuerda los principios fundamentales y los supuestos teóricos para ofrecer importantes aclaraciones que puedan evitar las frecuentes confusiones que se producen en el uso del término “dignidad”. En la cuarta parte, presenta algunas situaciones problemáticas actuales en las que no se reconoce adecuadamente la inmensa e inalienable dignidad que corresponde a todo ser humano. La denuncia de estas graves y actuales violaciones de la dignidad humana es un gesto necesario, porque la Iglesia está profundamente convencida de que no se puede separar la fe de la defensa de la dignidad humana, la evangelización de la promoción de una vida digna y la espiritualidad del compromiso por la dignidad de todos los seres humanos.

Esta dignidad de todos los seres humanos puede, de hecho, entenderse como “infinita” (*dignitas infinita*), como afirmó San Juan Pablo II en un encuentro con personas que sufrían ciertas limitaciones o discapacidades,¹ para mostrar cómo la dignidad de todos los seres humanos va más allá de todas las apariencias externas o características de la vida concreta de las personas.

El Papa Francisco, en la encíclica *Fratelli tutti*, ha querido subrayar con particular insistencia que esta dignidad existe “más allá de toda circunstancia”, invitando a todos a defenderla en cada contexto cultural, en cada momento de la existencia de una persona, independientemente de cualquier deficiencia física, psicológica, social o incluso moral. En este sentido, la *Declaración* se esfuerza por mostrar que estamos ante una verdad universal, que todos estamos llamados a reconocer, como condición fundamental para que nuestras sociedades sean verdaderamente justas, pacíficas, sanas y, en definitiva, auténticamente humanas.

La lista de temas elegidos por la *Declaración* no es, ciertamente, exhaustiva. Sin embargo, los temas tratados son, precisamente, los que permiten expresar diversos aspectos de la dignidad humana que pueden estar oscurecidos en la conciencia de muchas personas hoy en día. Algunos serán fácilmente compartidos por distintos sectores de nuestras sociedades, otros no tanto. Sin embargo, todos nos parecen necesarios porque, en su conjunto, ayudan a reconocer la armonía y la riqueza del pensamiento sobre la dignidad que brota del Evangelio.

Esta Declaración no pretende agotar un tema tan rico y decisivo, pero pretende aportar algunos elementos de reflexión que nos ayudarán a tenerlo presente en el complejo momento histórico que vivimos para que, en medio de tantas preocupaciones y angustias, no perdamos el rumbo y nos exponamos a sufrimientos más lacerantes y profundos.

Víctor Manuel Card. Fernández
Prefecto

¹ S. Juan Pablo II, *Ángelus con personas con discapacidad en la Iglesia Catedral de Osnabrück* (16 noviembre 1980): *Insegnamenti* III/2 (1980), 1232.

Introducción

1. (*Dignitas infinita*) Una dignidad infinita, que se fundamenta inalienablemente en su propio ser, le corresponde a cada persona humana, más allá de toda circunstancia y en cualquier estado o situación en que se encuentre. Este principio, plenamente reconocible incluso por la sola razón, fundamenta la primacía de la persona humana y la protección de sus derechos. La Iglesia, a la luz de la Revelación, reafirma y confirma absolutamente esta dignidad ontológica de la persona humana, creada a imagen y semejanza de Dios y redimida en Cristo Jesús. De esta verdad extrae las razones de su compromiso con los que son más débiles y menos capacitados, insistiendo siempre «sobre el primado de la persona humana y la defensa de su dignidad más allá de toda circunstancia».²

2. Esta dignidad ontológica y el valor único y eminente de cada mujer y cada hombre que existen en este mundo fueron recogidos con autoridad en la Declaración Universal de los Derechos Humanos (10 de diciembre de 1948) por la Asamblea General de las Naciones Unidas.³ Al conmemorar el 75 aniversario de este Documento, la Iglesia ve la oportunidad de proclamar una vez más su convicción de que, creado por Dios y redimido por Cristo, todo ser humano debe ser reconocido y tratado con respeto y amor, precisamente por su dignidad inalienable. El mencionado aniversario ofrece también a la Iglesia la oportunidad de aclarar algunos malentendidos que surgen a menudo en torno a la dignidad humana y de abordar algunas cuestiones concretas, graves y urgentes, relacionadas con ella.

3. Desde el principio de su misión, la Iglesia, impulsada por el Evangelio, se ha esforzado por afirmar la libertad y promover los derechos de todos los seres humanos.⁴ En los últimos tiempos, gracias a la voz de los Pontífices,

² Francisco, Exhort. ap. *Laudate Deum* (4 octubre 2023), n. 39: *L'Osservatore Romano* (4 octubre 2023), III.

³ En el 1948, las Naciones Unidas adoptaron la *Declaración Universal de los Derechos Humanos*, que se compone de treinta artículos. La palabra “dignidad” aparece cinco veces, en puntos estratégicos: en las primeras palabras del *Preámbulo* y en la primera frase del *Artículo Primero*. Esta dignidad viene declarada como «intrínseca [...] a todos los miembros de la familia humana» (*Preámbulo*) y «todos los seres humanos nacen libres e iguales en dignidad y derechos» (*Artículo 1*).

⁴ Atendiendo solo a la época moderna, se ve como la Iglesia ha progresivamente acentuado la importancia de la dignidad humana. El tema fue desarrollado especialmente en la Encíclica *Rerum novarum* (1891) de Papa León XIII, en la Encíclica *Quadragesimo anno* (1931) de Papa Pío XI y en el *Discurso al Congreso de la Unión Católica Italiana de Obstetras* (1951) de Papa Pío XII. Después, el Concilio Vaticano II ha profundizado

ha tratado de formular más explícitamente este compromiso a través de la renovada llamada al reconocimiento de la dignidad fundamental debida a la persona humana. San Pablo VI decía «ninguna antropología iguala a la antropología de la Iglesia sobre la persona humana, incluso considerada individualmente, en cuanto a su originalidad, dignidad, intangibilidad y riqueza de sus derechos fundamentales, sacralidad, educabilidad, aspiración a un desarrollo completo e inmortalidad».⁵

4. San Juan Pablo II, en el 1979, afirmó durante la Tercera Conferencia Episcopal Latinoamericana en Puebla: «la dignidad humana es un valor evangélico que no puede ser despreciado sin grande ofensa al Creador. Esta dignidad es conculcada, a nivel individual, cuando no son debidamente tenidos en cuenta valores como la libertad, el derecho a profesar la religión, la integridad física y psíquica, el derecho a los bienes esenciales, a la vida. Es conculcada, a nivel social y político, cuando el hombre no puede ejercer su derecho de participación o es sujeto a injustas e ilegítimas coacciones, o sometido a torturas físicas o psíquicas, etc. [...] Si la Iglesia se hace presente en la defensa o en la promoción de la dignidad del hombre, lo hace en la línea de su misión, que aun siendo de carácter religioso y no social o político, no puede menos de considerar al hombre en la integridad de su ser».⁶

5. En el 2010, delante de la Pontificia Academia para la Vida, Benedicto XVI afirmó que la dignidad de la persona es «un principio fundamental que la fe en Jesucristo crucificado y resucitado ha defendido desde siempre, sobre todo cuando no se respeta en relación a los sujetos más sencillos e indefensos».⁷ En otra ocasión, hablándoles a los economistas, dijo que «la economía y las finanzas no existen sólo para sí mismas; son sólo un instrumento, un medio. Su finalidad es únicamente la persona humana y su realización plena en la dignidad. Este es el único capital que conviene salvar».⁸

de modo particular esta temática, dedicando un documento completo al tema con la Declaración *Dignitatis Humanae* (1965) y discutiendo también sobre la libertad humana en la Constitución pastoral *Gaudium et Spes* (1965).

⁵ S. Pablo VI, *Audiencia general* (4 septiembre 1968): *Insegnamenti VI* (1968), 886.

⁶ S. Juan Pablo II, *Discurso a la III Conferencia General del Episcopado Latinoamericano* (28 enero 1979), III.1-III.2: *Insegnamenti II/1* (1979), 202-203.

⁷ Benedicto XVI, *Discurso a los participantes a la Asamblea General de la Pontificia Academia para la Vida* (13 febrero 2010): *Insegnamenti VI/1* (2011), 218.

⁸ Benedicto XVI, *Discurso a los participantes de la reunión del Banco del Desarrollo del Consejo de Europa*, (12 junio 2010): *Insegnamenti VI/1* (2011), 912-913.

6. Desde los inicios de su pontificado, el Papa Francisco ha invitado a la Iglesia a «confesar a un Padre que ama infinitamente a cada ser humano» y a «descubrir que “con ello le confiere una dignidad infinita”»,⁹ subrayando con fuerza que esta dignidad inmensa representa un dato originario a reconocer con lealtad y a acoger con gratitud. Es precisamente en ese reconocimiento y aceptación donde puede fundarse una nueva convivencia entre los seres humanos, que decline la sociabilidad en un horizonte de auténtica fraternidad: sólo «reconociendo la dignidad de cada persona humana, podemos hacer renacer entre todos un deseo mundial de hermandad». ¹⁰ Según el Papa Francisco «ese manantial de dignidad humana y de fraternidad está en el Evangelio de Jesucristo»,¹¹ pero también es una convicción a la que la razón humana puede llegar mediante la reflexión y el diálogo, ya que «hay que respetar en toda situación la dignidad ajena, es porque nosotros no inventamos o suponemos la dignidad de los demás, sino porque hay efectivamente en ellos un valor que supera las cosas materiales y las circunstancias, y que exige que se les trate de otra manera. Que todo ser humano posee una dignidad inalienable es una verdad que responde a la naturaleza humana más allá de cualquier cambio cultural». ¹² En realidad, concluye el Papa Francisco, «el ser humano tiene la misma dignidad inviolable en cualquier época de la historia y nadie puede sentirse autorizado por las circunstancias a negar esta convicción o a no obrar en consecuencia». ¹³ En este horizonte, su encíclica *Fratelli tutti* constituye ya una especie de *Carta Magna* de las tareas actuales para salvaguardar y promover la dignidad humana.

Una aclaración fundamental

7. Aunque en la actualidad existe un consenso bastante general sobre la importancia e incluso el alcance normativo de la dignidad y el valor único y trascendente de todo ser humano,¹⁴ la expresión “dignidad humana” a

⁹ Francisco, Exhort. ap. *Evangelii gaudium* (24 noviembre 2013), n. 178: AAS 105 (2013), 1094, que cita a S. Juan Pablo II, *Ángelus con personas con discapacidad en la Iglesia Catedral de Osnabrück* (16 noviembre 1980): *Insegnamenti III/2* (1980), 1232.

¹⁰ Francisco, Cart. enc. *Fratelli tutti* (3 octubre 2020), n. 8: AAS 112 (2020), 971.

¹¹ *Ibidem*, n. 277: AAS 112 (2020), 1069.

¹² *Ibidem*, n. 213: AAS 112 (2020), 1045.

¹³ *Ibidem*, n. 213: AAS 112 (2020), 1045, que cita Francisco, *Mensaje a los participantes en la Conferencia internacional “Los derechos humanos en el mundo contemporáneo: conquistas, omisiones, negaciones”* (10 diciembre 2018): *L'Osservatore Romano* (10-11 diciembre 2018), 8.

¹⁴ La *Declaración* del 1948 de las Naciones Unidas fue desarrollada y posteriormente

menudo corre el riesgo de prestarse a muchos significados y, por tanto, a posibles malentendidos¹⁵ y «contradicciones que nos llevan a preguntarnos si verdaderamente la igual dignidad de todos los seres humanos [...], [sea] reconocida, respetada, protegida y promovida en todas las circunstancias».¹⁶ Todo esto nos lleva a reconocer la posibilidad de una cuádruple distinción del concepto de dignidad: *dignidad ontológica*, *dignidad moral*, *dignidad social* y finalmente *dignidad existencial*. El sentido más importante permanece, como se ha argumentado hasta ahora, el vinculado a la *dignidad ontológica* que corresponde a la persona como tal por el mero hecho de existir y haber sido querida, creada y amada por Dios. Esta dignidad no puede ser nunca eliminada y permanece válida más allá de toda circunstancia en la que pueden encontrarse los individuos. Cuando se habla de la *dignidad moral* se refiere, como se acaba de considerar, al ejercicio de la libertad por parte de la criatura humana. Esta última, aunque dotada de conciencia, permanece siempre abierta a la posibilidad de actuar contra ella. Al hacerlo, el ser humano se comporta de un modo que “no es digno” de su naturaleza de criatura amada por Dios y llamada a amar a los otros. Pero esta posibilidad existe. Y no sólo eso. La historia nos atestigua que el ejercicio de la libertad contra la ley del amor revelada por el Evangelio puede alcanzar cotas incalculables de mal infligido a los otros. Cuando esto sucede, nos encontramos ante personas que parecen haber perdido todo rastro de humanidad, todo rastro de dignidad. A este respecto, la distinción introducida aquí nos ayuda a discernir con precisión entre el aspecto de la dignidad moral, que de hecho puede “perderse”, y el aspecto de la dignidad ontológica que nunca puede ser anulada. Y es precisamente en razón de esta última que se deberá trabajar con todas las fuerzas, para que todos los que han hecho el mal puedan arrepentirse y convertirse.

8. Quedan otras dos posibles acepciones de dignidad: social y existencial. Cuando hablamos de *dignidad social* nos referimos a las condiciones en las que vive una persona. En la pobreza extrema, por ejemplo, cuando no se dan las condiciones mínimas para que una persona viva de acuerdo con su dignidad ontológica, se dice que la vida de esa persona pobre es

profundizada por el Pacto internacional de las Naciones Unidas sobre los derechos civiles y políticos del 1966 y del Acto final de la Conferencia sobre la seguridad y la cooperación en Europa del 1975.

15 Cf. Comisión Teológica Internacional, *Dignidad y derechos de la persona humana* (1983), Introducción, 3. Un compendio de la doctrina católica sobre la dignidad humana puede encontrarse en el *Catecismo de la Iglesia Católica*, en el capítulo titulado “La dignidad de la persona humana”, nn. 1700-1876.

16 Francisco, Cart. enc. *Fratelli tutti* (3 octubre 2020), n. 22: AAS 112 (2020), 976.

una vida “indigna”. Esta expresión no indica en modo alguno un juicio hacia la persona, al contrario, quiere destacar el hecho de que su dignidad inalienable se contradice por la situación en la que se ve obligada a vivir. La última acepción es la de la *dignidad existencial*. Hoy se habla cada vez con más frecuencia de una vida “digna” y de una vida “indigna”. Y con esta expresión nos referimos a situaciones de tipo existencial: por ejemplo, al caso de una persona que, aun no faltándole, aparentemente, nada de esencial para vivir, por diversas razones, le resulta difícil vivir con paz, con alegría y con esperanza. En otras situaciones es la presencia de enfermedades graves, de contextos familiares violentos, de ciertas adicciones patológicas y de otros malestares los que llevan a alguien a experimentar su propia condición de vida como “indigna” frente a la percepción de aquella dignidad ontológica que nunca puede ser oscurecida. Las distinciones aquí introducidas, en todo caso, no hacen más que recordarnos el valor inalienable de esa dignidad ontológica enraizada en el ser mismo de la persona humana y que subsiste más allá de toda circunstancia.

9. Por último, conviene recordar aquí que la definición clásica de la persona como «sustancia individual de naturaleza racional»¹⁷ explicita el fundamento de su dignidad. En efecto, en cuanto “sustancia individual”, la persona goza de dignidad ontológica (es decir, en el nivel metafísico del ser mismo): es un sujeto que, habiendo recibido la existencia de Dios, “subsiste”, es decir, ejerce la existencia autónomamente. En realidad, la palabra “racional” engloba todas las capacidades del ser humano: tanto la cognitiva como la volitiva, amar, elegir, desear. El término “racional” incluye también todas las capacidades corporales íntimamente relacionadas con las anteriores. La expresión “naturaleza” indica las condiciones propias del ser humano que hacen posibles las diversas operaciones y experiencias: la naturaleza es el “principio del obrar”. El ser humano no crea su naturaleza; la posee como un don recibido y puede cultivar, desarrollar y enriquecer sus capacidades. En el ejercicio de su libertad para cultivar las riquezas de su propia naturaleza, la persona humana se construye a sí misma con el paso del tiempo. Aunque, debido a diversas limitaciones o condiciones, no pueda utilizar estas capacidades, la persona siempre subsiste como “sustancia individual” con toda su dignidad inalienable. Esto ocurre, por ejemplo, en un niño no nacido, en una persona inconsciente, en un anciano en agónía.

¹⁷ Boecio, *Contra Eutychen et Nestorium*, c. 3: PL 64, 1344: «persona est rationalis naturae individua substantia». Cf. S. Buenaventura, *In I Sent.*, d. 25, a. 1, q. 2; S. Tomás de Aquino, *Summa Theologiae*, I, q. 29, a. 1, resp.

1. Una conciencia progresiva de la centralidad de la dignidad humana

10. Ya en la antigüedad clásica¹⁸ se perfila una primera intuición con respecto a la dignidad humana, que procede de una perspectiva social: cada ser humano viene revestido de una dignidad particular, según su rango y dentro de un orden determinado. Del ámbito social, la palabra pasó a describir las distintas dignidades de los seres en el cosmos. Desde este punto de vista, todos los seres poseen su propia “dignidad”, según el lugar que ocupan en la armonía del conjunto. Ciertamente, algunas cumbres del pensamiento antiguo comienzan a reconocer un lugar singular al ser humano, en la medida en que está dotado de razón y, por tanto, es capaz de responsabilizarse de sí mismo y de los demás seres del mundo,¹⁹ pero aún estamos lejos de un pensamiento capaz de fundamentar el respeto a la dignidad de toda persona humana, más allá de cualquier circunstancia.

Perspectivas bíblicas

11. La Revelación bíblica enseña que todos los seres humanos poseen una dignidad intrínseca porque han sido creados a imagen y semejanza de Dios: «Dijo Dios: “Hagamos al hombre a nuestra imagen y semejanza” [...] Y creó Dios al hombre a su imagen, a imagen de Dios lo creó, varón y mujer los creó» (Gen 1, 26-27). La humanidad tiene una cualidad específica que la hace no reducible a la pura materialidad. La “imagen” no define el alma o las capacidades intelectuales, sino la dignidad del varón y de la mujer. Ambos, en su mutua relación de igualdad y amor recíproco,

¹⁸ Puesto que no es el propósito de esta *Declaración* elaborar un tratado exhaustivo sobre la noción de dignidad, en aras de la brevedad sólo se menciona aquí, a modo de ejemplo, la llamada cultura clásica griega y romana, como punto de referencia de la reflexión filosófica y teológica de los primeros cristianos.

¹⁹ Cf. por ej. Cicerón *De Officiis* I, 105-106: «Sed pertinet ad omnem officii quaestionem semper in promptu habere, quantum natura hominis pecudibus reliquisque beluis antecedit [...] Atque etiam si considerare volumus, quae sit in natura excellentia et dignitas, intellegemus, quam sit turpe diffuere luxuria et delicate ac molliter vivere quamque honestum parce, continenter, severe, sobrie»; (*Scriptorum Latinorum Bibliotheca Oxoniensis*, ed. M. Winterbottom, Oxford 1994, p.43). Esta es la traducción española «incumbe al asunto entero del deber el tener siempre a la vista cuánto aventaja la naturaleza humana a la del ganado y las restantes bestias [...] Y también, si queremos considerar qué son la excelencia y dignidad enraizadas por naturaleza, entenderemos qué burdo es desgastarse en el vicio y vivir entre melindres y molicie, y qué honorable hacerlo de modo frugal, sobrio, serio y austero» (*Los Deberes*, tr. española I. J. García Pinilla, Biblioteca Clásica Gredos – 414, Madrid 2014).

cumplen la función de representar a Dios en el mundo y están llamados a cuidar y nutrir el mundo. Ser creados a imagen de Dios significa, por tanto, que poseemos un valor sagrado en nuestro interior que trasciende toda distinción sexual, social, política, cultural y religiosa. Nuestra dignidad nos es conferida, no es pretendida ni merecida. Todo ser humano es amado y querido por Dios por sí mismo y, por tanto, es inviolable en su dignidad. En el *Éxodo*, corazón del Antiguo Testamento, Dios se muestra como el que escucha el clamor de los pobres, ve la miseria de su pueblo, cuida de los últimos y de los oprimidos (cf. *Ex* 3, 7; 22, 20-26). La misma enseñanza vuelve a aparecer en el Código Deuteronomico (cf. *Dt* 12-26): aquí la enseñanza sobre los derechos se transforma en un “manifiesto” de la dignidad humana, en particular a favor de la triple categoría del huérfano, de la viuda y del extranjero (cf. *Dt* 24, 17). Los antiguos preceptos del *Éxodo* son recordados y actualizados por la predicación de los profetas, que representan la conciencia crítica de Israel. Los profetas Amós, Oseas, Isaías, Miqueas y Jeremías dedican capítulos enteros a denunciar la injusticia. Amós reprende amargamente la opresión de los pobres, la falta de reconocimiento de toda dignidad humana fundamental para los miserables (cf. *Am* 2, 6-7; 4, 1; 5, 11-12). Isaías pronuncia una maldición contra quienes pisotean los derechos de los pobres, negándoles toda justicia: «ay de los que establecen decretos inicuos, y publican prescripciones vejatorias, para oprimir a los pobres en el juicio y privar de su derecho a los humildes de mi pueblo» (*Is* 10, 1-2). Esta enseñanza profética se recoge en la literatura sapiencial. El *Sirácida* equipara la opresión de los pobres con el asesinato: «mata a su prójimo quien le roba el sustento, | quien no paga el sueldo al jornalero derrama sangre» (*Si* 34, 22). En los *Salmos*, la relación religiosa con Dios pasa por la defensa de los débiles y necesitados: «proteged al desvalido y al huérfano, haced justicia al humilde y al necesitado, defended al pobre y al indigente, sacándolos de las manos del culpable» (*Sal* 82, 3-4).

12. Jesús nació y creció en condiciones humildes y reveló la dignidad de los necesitados y los trabajadores.²⁰ A lo largo de su ministerio, Jesús afirmó el valor y la dignidad de todos los que son portadores de la imagen de Dios, independientemente de su condición social y circunstancias externas. Jesús rompió las barreras culturales y de culto, devolviendo la dignidad a los “descartados” o a los considerados al margen de la sociedad: los recaudadores de impuestos (cf. *Mt* 9, 10-11), las mujeres (cf. *Jn* 4, 1-42),

²⁰ Cf. S. Pablo VI, *Discurso en la Peregrinación a Tierra Santa: Visita a la Basílica de la Anunciación en Nazaret* (5 enero 1964): AAS 56 (1964), 166-170.

los niños (cf. *Mc* 10, 14-15), los leprosos (cf. *Mt* 8, 2-3), los enfermos (cf. *Mc* 1, 29-34), los extranjeros (cf. *Mt* 25, 35), las viudas (cf. *Lc* 7, 11-15). Él sana, alimenta, defiende, libera, salva. Se le describe como un pastor solícito por la única oveja perdida (cf. *Mt* 18, 12-14). Él mismo se identifica con sus hermanos más pequeños: «cada vez que lo hicisteis con uno de estos, mis hermanos más pequeños, conmigo lo hicisteis» (*Mt* 25, 40). En el lenguaje bíblico, los “pequeños” no son sólo los niños por edad, sino los desvalidos, los más insignificantes, los marginados, los oprimidos, los descartados, los pobres, los marginados, los ignorantes, los enfermos, los degradados por los grupos dominantes. El Cristo glorioso juzgará en función del amor al prójimo, que consiste en haber asistido al hambriento, al sediento, al forastero, al desnudo, al enfermo, al encarcelado, con los que él mismo se identifica (cf. *Mt* 25, 34-36). Para Jesús, el bien hecho a todo ser humano, independientemente de los lazos de sangre o de religión, es el único criterio de juicio. El apóstol Pablo afirma que todo cristiano debe comportarse según las exigencias de la dignidad y el respeto de los derechos de todos los seres humanos (cf. *Rm* 13,8-10), según el mandamiento nuevo de la caridad (cf. *1 Co* 13, 1-13).

El desarrollo del pensamiento cristiano

13. El desarrollo del pensamiento cristiano estimuló y acompañó posteriormente el progreso de la reflexión humana sobre el tema de la dignidad. La antropología cristiana clásica, basada en la gran tradición de los Padres de la Iglesia, puso de relieve la doctrina del ser humano creado a imagen y semejanza de Dios y su papel singular en la creación.²¹ El pensamiento cristiano medieval, escrutando críticamente el legado del pensamiento filosófico antiguo, llegó a una síntesis de la noción de persona, reconociendo el fundamento metafísico de su dignidad, como atestiguan las siguientes palabras de santo Tomás de Aquino: «persona significa lo que en toda naturaleza es perfectísimo, lo que subsiste en la naturaleza racional».²² Esta dignidad ontológica, en su manifestación privilegiada a través de la libre acción humana, fue subrayada más tarde sobre todo por

²¹ Entre las innumerables referencias, cf. por ej. S. Clemente de Roma, 1 Clem. 33, 4s: PG 1, 273; Teófilo de Antioquía, Ad Aut. I, 4: PG 6, 1029; S. Clemente de Alejandría, *Strom.* III, 42,5-6: PG 8, 1145; VI, 72, 2: PG 9, 293; S. Ireneo de Lyon, *Adv. Haer.* V, 6,1: PG 7, 1137-1138; Orígenes, *De princ.* III, 6,1: PG 11, 333; S. Agustín, *De Gen. ad litt.* VI, 12: PL 34, 348; *De Trin.* XIV, 8, 11: PL 42, 1044 – 1405.

²² S. Tomás de Aquino, *Summa Theologiae*, I, q. 29, a. 3, *resp.*: «persona significat id, quod est perfectissimum in tota natura, scilicet subsistens in rationali natura».

el humanismo cristiano del Renacimiento.²³ Incluso en la visión de pensadores modernos, como Descartes y Kant, que cuestionaron algunos de los fundamentos de la antropología cristiana tradicional, se perciben con fuerza los ecos de la Revelación. A partir de algunas reflexiones filosóficas más recientes sobre el estatuto de la subjetividad teórica y práctica, la reflexión cristiana ha llegado después a acentuar aún más la profundidad del concepto de dignidad, alcanzando en el siglo XX una perspectiva original, como por ejemplo la del personalismo. Esta perspectiva no sólo retoma la cuestión de la subjetividad, sino que la profundiza en la dirección de la intersubjetividad y de las relaciones que unen a las personas humanas entre sí.²⁴ La propuesta antropológica cristiana y contemporánea también se ha enriquecido con el pensamiento procedente de esta última visión.²⁵

Los tiempos actuales

14. En nuestros días, el término “dignidad” viene utilizado principalmente para destacar el carácter singular de la persona humana, inconmensurable con respecto a los demás seres del universo. Dentro de este horizonte, se entiende la forma en que se utiliza el término dignidad en la *Declaración* de las Naciones Unidas de 1948, donde se habla de «la dignidad *intrínseca* y de los derechos iguales e inalienables de todos los miembros de la familia humana». Sólo este carácter inalienable de la dignidad humana permite hablar de los derechos del hombre.²⁶

15. Para aclarar aún más el concepto de dignidad, es importante señalar que la dignidad no es concedida a la persona por otros seres humanos, sobre la base de determinados dones y cualidades, de modo que podría ser eventualmente retirada. Si la dignidad le fuese concedida a la perso-

²³ Basta pensar en Giovanni Pico della Mirandola y su conocido texto *Oratio de hominis dignitate* (1486).

²⁴ Para un pensador hebreo como E. Levinas (1906-1995), el ser humano viene cualificado por su libertad en la medida en que se descubre infinitamente responsable del otro ser humano.

²⁵ Algunos grandes pensadores cristianos del siglo XIX y XX, como S. J.H. Newman, el beato A. Rosmini, J. Maritain, E. Mounier, K. Rahner, H.-U. von Balthasar, y otros, han logrado proponer una visión del hombre que puede dialogar válidamente con todas las corrientes de pensamiento de nuestro inicio del siglo XXI, cualquiera que sea su inspiración, incluso postmoderna.

²⁶ Por este motivo, la «*Declaración universal de los derechos del hombre* [...] indica implícitamente que la fuente de los derechos humanos inalienables se sitúa en la dignidad de toda persona humana»: Comisión Teológica Internacional, *En busca de una ética universal: nueva perspectiva sobre la ley natural* (2009), n. 115.

na por otros seres humanos, entonces se daría de manera condicional y alienable, y el significado mismo de la dignidad (por muy digno de gran respeto que sea) quedaría expuesto al riesgo de ser abolido. En realidad, la dignidad es intrínseca a la persona, no conferida *a posteriori*, previa a todo reconocimiento y no puede perderse. Por consiguiente, todos los seres humanos poseen la misma e intrínseca dignidad, independientemente del hecho sean o no capaces de expresarla adecuadamente.

16. Por ello, el Concilio Vaticano II habla de la «excelsa dignidad de la persona humana, de su superioridad sobre las cosas y de sus derechos y deberes universales e inviolables».²⁷ Como recuerda el *incipit* de la Declaración conciliar *Dignitatis Humanae*, «los hombres de nuestro tiempo se hacen cada vez más conscientes de la dignidad de la persona humana, y aumenta el número de aquellos que exigen que los hombres en su actuación gocen y usen del propio criterio y libertad responsables, guiados por la conciencia del deber y no movidos por la coacción».²⁸ Esta libertad de pensamiento y de conciencia, tanto individual como comunitaria, está basada sobre el reconocimiento de la dignidad humana «tal como se la conoce por la palabra revelada de Dios y por la misma razón natural».²⁹ El mismo magisterio eclesial ha madurado, cada vez con más plenitud, el significado de esta dignidad, junto con las exigencias e implicaciones relacionadas con ella, llegando a la comprensión de que la dignidad de todo ser humano es tal más allá de toda circunstancia.

2. La Iglesia anuncia, promueve y se hace garante de la dignidad humana

17. La Iglesia proclama la igual dignidad de todos los seres humanos, independientemente de su condición de vida o de su calidad. Este anuncio se apoya sobre una triple convicción que, a la luz de la fe cristiana, confiere un valor inconmensurable a la dignidad humana y refuerza sus exigencias intrínsecas.

²⁷ Concilio Ecuménico Vaticano II, Const. past. *Gaudium et Spes* (7 diciembre 1965), n. 26: AAS 58 (1966), 1046; todo el primer capítulo de la primera parte de la Constitución (nn. 11-22) viene dedicado a la «Dignidad de la persona humana».

²⁸ Concilio Ecuménico Vaticano II, Declar. *Dignitatis Humanae* (7 diciembre 1965), n. 1: AAS 58 (1966), 929.

²⁹ *Ibidem*, n. 2: AAS 58 (1966), 931.

Una imagen de Dios indeleble

18. Antes que nada, según la Revelación, la dignidad del ser humano proviene del amor de su Creador, que ha impreso en él los rasgos indelebles de su imagen (cf. Gn 1, 26), llamándolo a conocerlo, a amarlo y a vivir en una relación de alianza con Dios mismo y de fraternidad, justicia y paz con todos los demás hombres y mujeres. En esta visión, la dignidad se refiere no sólo al alma, sino a la persona como unidad inseparable, y por tanto también inherente a su cuerpo, que a su manera participa del ser imagen de Dios de la persona humana y está llamado también a compartir la gloria del alma en la bienaventuranza divina.

Cristo eleva la dignidad del hombre

19. Una segunda convicción procede del hecho que la dignidad de la persona humana se reveló en su plenitud cuando el Padre envió su Hijo que asumió plenamente la existencia humana: «el Hijo de Dios, en el misterio de la Encarnación, confirmó la dignidad del cuerpo y del alma que constituyen el ser humano».³⁰ Así, al unirse en cierto modo a cada ser humano por su encarnación, Jesucristo confirmó que todo ser humano posee una dignidad inestimable, por el mero hecho de pertenecer a la misma comunidad humana, y que esta dignidad no puede perderse jamás.³¹ Proclamando que el Reino de Dios pertenece a los pobres, a los humildes, a quienes son despreciados, a los que sufren en el cuerpo y en el espíritu; curando todo tipo de enfermedades y dolencias, incluso las más deshumanizadoras como la lepra; afirmando que lo que se hace a estas personas se le hace a él, porque él está presente en esas personas, Jesús aportó la gran novedad del reconocimiento de la dignidad de toda persona, y también, y sobre todo, de aquellas personas que eran calificadas de “indignas”. Este nuevo principio de la historia humana, por el que el ser humano es más “digno” de respeto y amor cuanto más débil, miserable y sufriente, hasta el punto de perder la propia “figura” humana, ha cambiado la faz del mundo, dando lugar a instituciones que se ocupan de personas en condiciones inhumanas: los neonatos abandonados, los huérfanos, los ancianos en

³⁰ Congregación para la Doctrina de la Fe, Instruc. *Dignitas personae* (8 septiembre 2008), n. 7: AAS 100 (2008), 863. Cf. también S. Ireneo de Lyon, *Adv. Haer.* V, 16, 2: PG 7, 1167-1168.

³¹ Puesto que «el Hijo de Dios con su encarnación se ha unido, en cierto modo, con todo hombre.» (Concilio Ecuménico Vaticano II, Const. past. *Gaudium et Spes* (7 diciembre 1965), n. 22: AAS 58 (1966), 1042), la dignidad de todo hombre nos viene revelada en su plenitud por Cristo.

soledad, los enfermos mentales, personas con enfermedades incurables o graves malformaciones y aquellos que viven en la calle.

Una vocación a la plenitud de la dignidad

20. La tercera convicción se refiere al destino último del ser humano: tras la creación y la encarnación, la resurrección de Cristo nos revela un ulterior aspecto de la dignidad humana. En efecto, «la razón más alta de la dignidad humana consiste en la vocación del hombre a la unión con Dios»,³² destinada a durar por siempre. De este modo, «la dignidad [de la vida humana] no sólo está ligada a sus orígenes, a su procedencia divina, sino también a su fin, a su destino de comunión con Dios en su conocimiento y amor. A la luz de esta verdad san Ireneo precisa y completa su exaltación del hombre: “el hombre que vive” es “gloria de Dios” pero “la vida del hombre consiste en la visión de Dios”».³³

21. Por consiguiente, la Iglesia cree y afirma que todos los seres humanos, creados a imagen y semejanza de Dios y recreados³⁴ en el Hijo hecho hombre, crucificado y resucitado, están llamados a crecer bajo la acción del Espíritu Santo para reflejar la gloria del Padre, en aquella misma imagen, participando de la vida eterna (cf. *Jn* 10, 15-16.17, 22-24; 2 *Cor* 3, 18; *Ef* 1, 3-14). En efecto, «la Revelación [...] manifiesta la dignidad de la persona humana en toda su amplitud».³⁵

Un compromiso con la propia libertad

22. Aunque cada ser humano posee una dignidad inalienable e intrínseca desde el principio de su existencia como don irrevocable, depende de su decisión libre y responsable expresarla y manifestarla en plenitud o empañarla. Algunos Padres de la Iglesia –como san Ireneo o san Juan Damasceno– establecieron una distinción entre la imagen y la semejanza de las que habla el Génesis, permitiendo así una visión dinámica de la propia dignidad humana: la imagen de Dios se confía a la libertad del ser humano

³² Concilio Ecuménico Vaticano II, Const. past. *Gaudium et Spes* (7 diciembre 1965), n. 19: AAS 58 (1966), 1038.

³³ S. Juan Pablo II, Cart. enc. *Evangelium vitae* (25 marzo 1995), n. 38: AAS 87 (1995), 443, que cita S. Ireneo de Lyon, *Adv. Haer.* IV, 20,7: PG 7, 1037-1038.

³⁴ De hecho, Cristo dio a los bautizados una nueva dignidad, la de “hijos de Dios”: cf. *Catecismo de la Iglesia Católica* nn. 1213, 1265, 1270, 1279.

³⁵ Concilio Ecuménico Vaticano. II, Declar. *Dignitatis Humanae* (7 diciembre 1965), n. 9: AAS 58 (1966), 935.

para que, bajo la guía y la acción del Espíritu, crezca su semejanza con Dios y cada persona alcance su máxima dignidad.³⁶ Cada persona está llamada a manifestar en el plano existencial y moral el horizonte ontológico de su dignidad, en la medida en que con su propia libertad se orienta hacia el verdadero bien, como respuesta al amor de Dios. Así, en la medida en que ha sido creada a imagen de Dios, por una parte, la persona humana nunca pierde su dignidad y nunca deja de estar *llamada* a abrazar libremente el bien; por otra parte, en la medida en que la persona humana *responde* al bien, su dignidad puede manifestarse, crecer y madurar libre, dinámica y progresivamente. Esto significa que también el ser humano debe esforzarse por vivir a la altura de su dignidad. Se comprende entonces en qué sentido el pecado puede herir y ensombrece la dignidad humana, como acto contrario a ella, pero, al mismo tiempo, que *nunca* puede borrar el hecho que el ser humano ha sido creado a imagen de Dios. La fe, por tanto, contribuye decisivamente a ayudar a la razón en su percepción de la dignidad humana, y a acoger, consolidar y clarificar sus rasgos esenciales, como ha señalado Benedicto XVI: «sin la ayuda correctora de la religión, la razón puede ser también presa de distorsiones, como cuando es manipulada por las ideologías o se aplica de forma parcial en detrimento de la consideración plena de la dignidad de la persona humana. Después de todo, dicho abuso de la razón fue lo que provocó la trata de esclavos en primer lugar y otros muchos males sociales, en particular la difusión de las ideologías totalitarias del siglo XX».³⁷

3. La dignidad, fundamento de los derechos y de los deberes humanos

23. Como ya recordó el Papa Francisco, «en la cultura moderna, la referencia más cercana al principio de la dignidad inalienable de la persona es la Declaración Universal de los Derechos del Hombre, que san Juan Pablo II definió “piedra miliar puesta en el largo y difícil camino del género humano”, y como “una de las más altas expresiones de la conciencia humana”».³⁸ Para resistir a los intentos de alterar o eliminar el significado

³⁶ Cf. S. Ireneo de Lyon, *Adv. Haer.* V, 6, 1. V, 8, 1. V, 16, 2: PG 7, 1136-1138. 1141-1142. 1167-1168; S. Juan Damasceno, *De fide orth.* 2, 12: PG 94, 917-930.

³⁷ Benedicto XVI, *Discurso en Westminster Hall* (17 septiembre 2010): *Insegnamenti VI/2* (2011), 240.

³⁸ Francisco, *Audiencia general* (12 agosto 2020): *L'Osservatore Romano* (13 agosto 2020), 8, que cita S. Juan Pablo II, *Discurso a la Asamblea General de las Naciones*

profundo de esa *Declaración*, vale la pena recordar algunos principios esenciales que deben siempre respetarse.

El respeto incondicionado de la dignidad humana

24. En primer lugar, aunque cada vez hay más conciencia de la cuestión de la dignidad humana, sigue habiendo hoy muchos malentendidos sobre el concepto de dignidad, que distorsionan su significado. Algunos proponen que es mejor utilizar la expresión “dignidad personal” (y derechos “de la persona”) en lugar de “dignidad humana” (y derechos “del hombre”), porque entienden por persona sólo “un ser capaz de razonar”. En consecuencia, sostienen que la dignidad y los derechos se infieren de la capacidad de conocimiento y libertad, de las que no todos los seres humanos están dotados. Así pues, el niño no nacido no tendría dignidad personal, ni el anciano incapacitado, ni los discapacitados mentales.³⁹ La Iglesia, por el contrario, insiste en el hecho de que la dignidad de toda persona humana, precisamente porque es intrínseca, permanece “más allá de toda circunstancia”, y su reconocimiento no puede depender, en modo alguno, del juicio sobre la capacidad de una persona para comprender y actuar libremente. De lo contrario, la dignidad no sería como tal inherente a la persona, independiente de sus condicionamientos y, por tanto, merecedora de un respeto *incondicional*. Sólo mediante el reconocimiento de la dignidad intrínseca del ser humano, que nunca puede perderse, desde la concepción hasta la muerte natural, puede garantizarse a esta cualidad un fundamento inviolable y seguro. Sin referencia ontológica alguna, el reconocimiento de la dignidad humana oscilaría a merced de valoraciones diversas y arbitrarias. La única condición, por tanto, para que pueda hablarse de dignidad por sí misma inherente a la persona es que ésta pertenezca a la especie humana, por lo que «los derechos de la persona son los derechos humanos».⁴⁰

Una referencia objetiva para la libertad humana

25. En segundo lugar, a veces también se abusa del concepto de dignidad humana para justificar una multiplicación arbitraria de nuevos derechos,

Unidas (2 octubre 1979), 7 y 2 e Id., *Discurso a la Asamblea General de las Naciones Unidas* (5 octubre 1995), 2.

³⁹ Cf. Congregación para la Doctrina de la Fe, Instruc. *Dignitas personae* (8 septiembre 2008), n. 8: AAS 100 (2008), 863-864.

⁴⁰ Comisión Teológica Internacional, *La libertad religiosa para el bien de todos* (2019), n. 38.

muchos de los cuales suelen ser contrarios a los definidos originalmente y no pocas veces se ponen en contradicción con el derecho fundamental a la vida,⁴¹ como si hubiera que garantizar la capacidad de expresar y realizar cada preferencia individual o deseo subjetivo. La dignidad se identifica entonces con una libertad aislada e individualista, que pretende imponer como “derechos”, garantizados y financiados por la comunidad, ciertos deseos y preferencias que son subjetivas. Pero la dignidad humana no puede basarse en *estándares* meramente individuales ni identificarse únicamente con el bienestar psicofísico del individuo. Al contrario, la defensa de la dignidad del ser humano se fundamenta en las exigencias constitutivas de la naturaleza humana, que no dependen ni de la arbitrariedad individual ni del reconocimiento social. Los deberes que se derivan del reconocimiento de la dignidad del otro y los correspondientes derechos que de ello se derivan tienen, por tanto, un contenido concreto y objetivo, basado en la naturaleza humana común. Sin esa referencia objetiva, el concepto de dignidad queda sometido de hecho a las más diversas arbitrariedades, así como a los intereses de poder.

La estructura relacional de la persona humana

26. La dignidad de la persona humana, a la luz del carácter *relacional* de la persona, ayuda también a superar la perspectiva reductiva de una libertad autorreferencial e individualista, que pretende crear los propios valores prescindiendo de las normas objetivas del bien y de la relación con los demás seres vivos. Cada vez más, de hecho, se corre el riesgo de restringir la dignidad humana a la capacidad de decidir discrecionalmente sobre uno mismo y sobre su propio destino, independientemente del de los demás, sin tener en cuenta la pertenencia a la comunidad humana. En esta concepción tan errónea de la libertad, los deberes y los derechos no pueden reconocerse mutuamente para que cuidemos unos de otros. En realidad, como recuerda san Juan Pablo II, la libertad es puesta «al servicio de la persona y de su realización mediante el don de sí misma y la acogida del otro. Sin embargo, cuando la libertad es absolutizada en clave individualista, se vacía de su contenido original y se contradice en su misma vocación y dignidad».⁴²

⁴¹ Cf. Francisco, *Discurso a los Miembros del Cuerpo Diplomático acreditado ante la Santa Sede para la presentación de las felicitaciones por el Año Nuevo* (8 enero 2024): *L'Osservatore Romano* (8 enero 2024), 3.

⁴² Cf. S. Juan Pablo II, Cart. enc. *Evangelium vitae* (25 marzo 1995), n. 19: AAS 87 (1995), 422.

27. Así pues, la dignidad del ser humano incluye también la capacidad, inherente a la propia naturaleza humana, de asumir obligaciones hacia los otros.

28. La diferencia entre el ser humano y el resto de los otros seres vivos, que resalta gracias al concepto de dignidad, no debe hacernos olvidar la bondad de los demás seres creados, que existen no sólo en función del ser humano, sino también con un valor propio y, por tanto, como dones que le han sido confiados para que custodiados y cultivados. Así, mientras se reserva al ser humano el concepto de dignidad, se debe afirmar al mismo tiempo la bondad creatural del resto del cosmos. Como subrayaba el Papa Francisco: «Precisamente por su dignidad única y por estar dotado de inteligencia, el ser humano está llamado a respetar lo creado con sus leyes internas [...]: “Toda criatura posee su bondad y su perfección propias [...] Las distintas criaturas, queridas en su ser propio, reflejan, cada una a su manera, un rayo de la sabiduría y de la bondad infinitas de Dios. Por esto, el hombre debe respetar la bondad propia de cada criatura para evitar un uso desordenado de las cosas”». ⁴³ Todavía más, «hoy nos vemos obligados a reconocer que sólo es posible sostener un “antropocentrismo situado”. Es decir, reconocer que la vida humana es incomprensible e insostenible sin las demás criaturas». ⁴⁴ Desde esta perspectiva, «no es irrelevante para nosotros que desaparezcan tantas especies, que la crisis climática ponga en riesgo la vida de tantos seres». ⁴⁵ Pertenece, de hecho, a la dignidad del hombre el cuidado del ambiente, teniendo en cuenta en particular aquella ecología humana que preserva su misma existencia.

La liberación del ser humano de condicionamientos morales y sociales

29. Estos requisitos previos básicos, por muy necesarios que sean, no bastan para garantizar el crecimiento de una persona en coherencia con su dignidad. Aun cuando «Dios ha creado al hombre racional confiriéndole la dignidad de una persona dotada de la iniciativa y del dominio de sus actos» ⁴⁶ en vista del bien, el libre albedrío con frecuencia prefiere el mal al bien. Por eso la libertad humana necesita a su vez ser liberada. En la

⁴³ Francisco, Cart. enc. *Laudato si'* (24 mayo 2015), n. 69: AAS 107 (2015), 875, que cita el *Catecismo de la Iglesia Católica*, n. 339.

⁴⁴ Francisco, Exhort. ap. *Laudate Deum* (4 octubre 2023), n. 67: *L'Osservatore Romano* (4 octubre 2023), IV.

⁴⁵ *Ibidem*, n. 63: *L'Osservatore Romano* (4 octubre 2023), IV.

⁴⁶ *Catecismo de la Iglesia Católica*, n. 1730.

carta a los Gálatas, «para la libertad nos ha liberado Cristo» (Gal 5, 1), san Pablo recuerda la tarea propia de cada cristiano, sobre cuyos hombros descansa una responsabilidad de liberación que se extiende al mundo entero (cf. Rm 8,19ss). Se trata de una liberación que, desde el corazón de cada persona está llamada a difundirse y a manifestar su fuerza humanizadora en todas las relaciones.

30. La libertad es un don maravilloso de Dios. Incluso cuando nos atrae con su gracia, Dios lo hace de tal manera que nuestra libertad nunca se ve violentada. Por eso, sería un grave error pensar que, lejos de Dios y de su ayuda, podemos ser más libres y, en consecuencia, sentirnos más dignos. Desvinculada de su Creador, nuestra libertad sólo puede debilitarse y oscurecerse. Lo mismo ocurre si la libertad se imagina como independiente de cualquier referencia que no sea ella misma y se percibe como una amenaza cualquier relación con una verdad precedente. Como consecuencia, también fracasará el respeto por la libertad y la dignidad de los demás. Así lo explicó el Papa Benedicto XVI: «una voluntad que se cree radicalmente incapaz de buscar la verdad y el bien no tiene razones objetivas y motivos para obrar, sino aquellos que provienen de sus intereses momentáneos y pasajeros; no tiene una “identidad” que custodiar y construir a través de las opciones verdaderamente libres y conscientes. No puede, pues, reclamar el respeto por parte de otras “voluntades”, que también están desconectadas de su ser más profundo, y que pueden hacer prevalecer otras “razones” o incluso ninguna “razón”. La ilusión de encontrar en el relativismo moral la clave para una pacífica convivencia, es en realidad el origen de la división y negación de la dignidad de los seres humanos».⁴⁷

31. Además, no sería realista afirmar una libertad abstracta, libre de cualquier condicionamiento, contexto o límite. Por el contrario, «el recto ejercicio de la libertad personal exige unas determinadas condiciones de orden económico, social, jurídico, político y cultural»⁴⁸, que a menudo no se cumplen. En este sentido, podemos decir que unos son más “libres” que otros. El Papa Francisco se ha detenido especialmente en este punto: «algunos nacen en familias de buena posición económica, reciben buena educación, crecen bien alimentados, o poseen naturalmente capacidades destacadas. Ellos seguramente no necesitarán un Estado activo y sólo

⁴⁷ Benedicto XVI, *Mensaje para la celebración de la 44ª Jornada mundial por la Paz* (1 enero 2011), n. 3 *Insegnamenti VI/2* (2011), 979.

⁴⁸ Pontificio Consejo de Justicia y Paz, *Compendio de la Doctrina social de la Iglesia*, n. 137.

reclamarán libertad. Pero evidentemente no cabe la misma regla para una persona con discapacidad, para alguien que nació en un hogar extremadamente pobre, para alguien que creció con una educación de baja calidad y con escasas posibilidades de curar adecuadamente sus enfermedades. Si la sociedad se rige primariamente por los criterios de la libertad de mercado y de la eficiencia, no hay lugar para ellos, y la fraternidad será una expresión romántica más». ⁴⁹ Por lo tanto, es indispensable comprender que «la liberación de las injusticias promueve la libertad y la dignidad humana» ⁵⁰ en todos los niveles y relaciones de las acciones humanas. Para que sea posible una auténtica libertad «tenemos que volver a llevar la dignidad humana al centro y que sobre ese pilar se construyan las estructuras sociales alternativas que necesitamos». ⁵¹ Análogamente, la libertad se ve frecuentemente oscurecida por numerosos condicionamientos psicológicos, históricos, sociales, educativos y culturales. La libertad real e histórica siempre necesita ser “liberada”. Y se deberá, también, reafirmar el derecho fundamental a la libertad religiosa.

32. Al mismo tiempo, es evidente que la historia de la humanidad muestra un progreso en la comprensión de la dignidad y la libertad de las personas, no sin sombras y peligros de involución. Testigo de ello es la creciente aspiración –también por influencia cristiana, que sigue siendo fermento incluso en una sociedad cada vez más secularizada– a erradicar el racismo, la esclavitud y la marginación de mujeres, niños, enfermos y personas con discapacidad. Pero este arduo camino dista mucho de haber terminado.

4. Algunas violaciones graves de la dignidad humana

33. A la luz de las reflexiones hechas hasta ahora sobre la centralidad de la dignidad humana, esta última sección de la *Declaración* aborda algunas violaciones concretas y graves de la misma. Lo hace con el espíritu propio del magisterio de la Iglesia, que ha encontrado su expresión plena en el magisterio de los últimos Pontífices, como ya se ha recordado. Por ejemplo el Papa Francisco, por una parte, no se cansa de pedir el respeto de la dignidad humana: «todo ser humano tiene derecho a vivir con dignidad y

49 Francisco, Cart. enc. *Fratelli tutti* (3 octubre 2020), n. 109: AAS 112 (2020), 1006.

50 Pontificio Consejo de Justicia y Paz, *Compendio de la Doctrina social de la Iglesia*, n. 137.

51 Francisco, *Discurso a los participantes al Encuentro mundial de movimientos populares* (28 octubre 2014): AAS 106 (2014), 858.

a desarrollarse integralmente, y ese derecho básico no puede ser negado por ningún país. Lo tiene aunque sea poco eficiente, aunque haya nacido o crecido con limitaciones. Porque eso no menoscaba su inmensa dignidad como persona humana, que no se fundamenta en las circunstancias sino en el valor de su ser. Cuando este principio elemental no queda a salvo, no hay futuro ni para la fraternidad ni para la sobrevivencia de la humanidad». ⁵² Por otra parte, no deja nunca de señalar a todos las violaciones concretas de la dignidad humana en nuestro tiempo, llamando a todos y cada uno a una sacudida de responsabilidad y de compromiso activo.

34. Queriendo señalar algunas de las muchas violaciones de la dignidad humana en nuestro mundo contemporáneo, podemos recordar lo que el Concilio Vaticano II enseñó a este respecto. Hay que reconocer que se opone a la dignidad humana «cuanto atenta contra la vida –homicidios de cualquier clase, genocidios, aborto, eutanasia y el mismo suicidio deliberado». ⁵³ Atenta además contra nuestra dignidad «cuanto viola la integridad de la persona humana, como, por ejemplo, las mutilaciones, las torturas morales o físicas, los conatos sistemáticos para dominar la mente ajena». ⁵⁴ Y finalmente «cuanto ofende a la dignidad humana, como son las condiciones inhumanas de vida, las detenciones arbitrarias, las deportaciones, la esclavitud, la prostitución, la trata de blancas y de jóvenes; o las condiciones laborales degradantes, que reducen al operario al rango de mero instrumento de lucro, sin respeto a la libertad y a la responsabilidad de la persona humana». ⁵⁵ Será necesario también mencionar aquí el tema de la pena de muerte: ⁵⁶ también esta última viola la dignidad inalienable de toda persona humana más allá de cualquier circunstancia. Por el contrario, hay que reconocer que «el firme rechazo de la pena de muerte muestra hasta qué punto es posible reconocer la inalienable dignidad de todo ser humano y aceptar que tenga un lugar en este universo. Ya que, si no se lo niego al peor de los criminales, no se lo negaré a nadie, daré a todos la posibilidad de compartir conmigo este

⁵² Francisco, Cart. enc. *Fratelli tutti* (3 octubre 2020), n. 107: AAS 112 (2020), 1005-1006.

⁵³ Concilio Ecuménico Vaticano II, Const. past. *Gaudium et Spes* (7 diciembre 1965), n. 27: AAS 58 (1966), 1047.

⁵⁴ *Ibidem*.

⁵⁵ *Ibidem*.

⁵⁶ Cf. *Catecismo de la Iglesia Católica*, n. 2267 y Congregación para la Doctrina de la Fe, *Carta a los obispos sobre la nueva redacción del n. 2267 del Catecismo de la Iglesia Católica sobre la pena de muerte* (1 agosto 2018), nn. 7-8.

planeta a pesar de lo que pueda separarnos». ⁵⁷ También parece oportuno reiterar la dignidad de las personas encarceladas, que a menudo se ven obligadas a vivir en condiciones indignas, y que la práctica de la tortura atenta contra la dignidad de todo ser humano más allá de todo límite, incluso si alguien es culpable de delitos graves.

35. Sin pretender ser exhaustivos, a continuación llamamos la atención sobre algunas violaciones graves de la dignidad humana que son de especial actualidad.

El drama de la pobreza

36. Uno de los fenómenos que más contribuye a negar la dignidad de tantos seres humanos es la pobreza extrema, ligada a la desigual distribución de la riqueza. Como ya fue subrayado por san Juan Pablo II, «una de las mayores injusticias del mundo contemporáneo consiste precisamente en esto: en que son relativamente pocos los que poseen mucho, y muchos los que no poseen casi nada. Es la injusticia de la mala distribución de los bienes y servicios destinados originariamente a todos.». ⁵⁸ Además, sería ilusorio hacer una distinción superficial entre “Países ricos” y “Países pobres”. Benedicto XVI ya reconoció, de hecho, que «la riqueza mundial crece en términos absolutos, pero aumentan también las desigualdades. En los países ricos, nuevas categorías sociales se empobrecen y nacen nuevas pobreza. En las zonas más pobres, algunos grupos gozan de un tipo de superdesarrollo derrochador y consumista, que contrasta de modo inaceptable con situaciones persistentes de miseria deshumanizadora. Se sigue produciendo “el escándalo de las disparidades hirientes”, ⁵⁹ donde la dignidad de los pobres es doblemente negada, tanto por la falta de recursos disponibles para satisfacer sus necesidades básicas, como por la indiferencia con que son tratados por quienes viven junto a ellos.

37. Por tanto, con el Papa Francisco hay que concluir que «aumentó la riqueza, pero con inequidad, y así lo que ocurre es que “nacen nuevas pobreza”. Cuando dicen que el mundo moderno redujo la pobreza, lo hacen midiéndola con criterios de otras épocas no comparables con la

⁵⁷ Francisco, Cart. enc. *Fratelli tutti* (3 octubre 2020), n. 269: AAS 112 (2020), 1065.

⁵⁸ S. Juan Pablo II, Cart. enc. *Sollicitudo rei socialis* (30 diciembre 1987), n. 28: AAS 80 (1988), 549.

⁵⁹ Benedicto XVI, Carta. enc. *Caritas in veritate* (29 junio 2009), n. 22: AAS 101 (2009), 657, que cita S. Pablo VI, Cart. enc. *Populorum progressio* (26 marzo 1967), n. 9: AAS 59 (1967), 261-262.

realidad actual».⁶⁰ Como resultado, la pobreza se extiende «de múltiples maneras, como en la obsesión por reducir los costos laborales, que no advierte las graves consecuencias que esto ocasiona, porque el desempleo que se produce tiene como efecto directo expandir las fronteras de la pobreza».⁶¹ Entre estos «destructores efectos del Imperio del dinero»,⁶² se debe reconocer que «no existe peor pobreza que aquella que priva del trabajo y de la dignidad del trabajo».⁶³ Si algunos nacen en un país o en una familia donde tienen menos oportunidades de desarrollo, hay que reconocer que eso está reñido con su dignidad, que es exactamente la misma que la de quienes nacen en una familia o en un país ricos. Todos somos responsables, aunque en diversos grados, de esta flagrante desigualdad.

La guerra

38. Otra tragedia que niega la dignidad humana es la que provoca la guerra, hoy como en todos los tiempos: «guerras, atentados, persecuciones por motivos raciales o religiosos, y tantas afrentas contra la dignidad humana [...] van “multiplicándose dolorosamente en muchas regiones del mundo, hasta asumir las formas de la que podría llamar una ‘tercera guerra mundial en etapas’”».⁶⁴ Con su estela de destrucción y dolor, la guerra atenta contra la dignidad humana a corto y largo plazo: «incluso reafirmando el derecho inalienable a la legítima defensa, así como la responsabilidad de proteger aquellos cuya existencia está amenazada, debemos admitir que la guerra siempre es una “derrota de la humanidad”. Ninguna guerra vale las lágrimas de una madre que ha visto a su hijo mutilado o muerto; ninguna guerra vale la pérdida de la vida, aunque sea de una sola persona humana, ser sagrado, creado a imagen y semejanza del Creador; ninguna guerra vale el envenenamiento de nuestra Casa Común; y ninguna guerra vale la

⁶⁰ Francisco, Cart. enc. *Fratelli tutti* (3 octubre 2020), n. 21: AAS 112 (2020), 976, que cita Benedetto XVI, Cart. enc. *Caritas in veritate* (29 junio 2009), n. 22: AAS 101 (2009), 657.

⁶¹ Francisco, Cart. enc. *Fratelli tutti* (3 octubre 2020), n. 20: AAS 112 (2020), 975-976. Cf. también la “Oración al Creador” al final de la misma Encíclica.

⁶² *Ibidem*, n. 116: AAS 112 (2020), 1009, que cita Francisco, *Discurso a los participantes al Encuentro mundial de movimientos populares* (28 octubre 2014): AAS 106 (2014), 851-852.

⁶³ Francisco, Cart. enc. *Fratelli tutti* (3 octubre 2020), n. 162: AAS 112 (2020), 1025, que cita Francisco, *Discurso a los miembros del Cuerpo diplomático acreditado ante la Santa Sede* (12 enero 2015): AAS 107 (2015), 265.

⁶⁴ Francisco, Cart. enc. *Fratelli tutti* (3 octubre 2020), n. 25: AAS 112 (2020), 978, que cita Francisco, *Mensaje en la 49ª Jornada mundial por la Paz* (1 enero 2016): AAS 108 (2016), 49.

desesperación de los que están obligados a dejar su patria y son privados, de un momento a otro, de su casa y de todos los vínculos familiares, de amistad, sociales y culturales que se han construido, a veces a través de generaciones». ⁶⁵ Todas las guerras, por el mero hecho de contradecir la dignidad humana, son «conflictos que no resolverán los problemas, sino que los aumentarán». ⁶⁶ Esto es aún más grave en nuestra época, en la que se ha convertido en normal que, fuera del campo de batalla, mueran tantos civiles inocentes.

39. En consecuencia, aún hoy la Iglesia no puede dejar de hacer suyas las palabras de los Pontífices, repitiendo con san Pablo VI: «¡Nunca jamás guerra! ¡Nunca jamás guerra!», ⁶⁷ y pidiendo, junto a san Juan Pablo II, «a todos en nombre de Dios y en nombre del hombre: ¡no matéis! ¡No preparéis a los hombres destrucciones y exterminio! ¡Pensad en vuestros hermanos que sufren hambre y miseria! ¡Respetad la dignidad y la libertad de cada uno!». ⁶⁸ Precisamente en nuestro tiempo, éste es el grito de la Iglesia y de toda la humanidad. Por último, el Papa Francisco subraya que «no podemos pensar en la guerra como solución, debido a que los riesgos probablemente siempre serán superiores a la hipotética utilidad que se le atribuya. Ante esta realidad, hoy es muy difícil sostener los criterios racionales madurados en otros siglos para hablar de una posible “guerra justa”. ¡Nunca más la guerra!». ⁶⁹ Como la humanidad vuelve a caer a menudo en los mismos errores del pasado, «para construir la paz es necesario salir de la lógica de la legitimidad de la guerra». ⁷⁰ La íntima relación que existe entre fe y dignidad humana hace contradictorio que se fundamente la guerra sobre convicciones religiosas: «quien invoca el nombre de Dios para justificar el terrorismo, la violencia y la guerra, no sigue el camino de Dios: la guerra en nombre de la religión es una guerra contra la religión misma». ⁷¹

⁶⁵ Francisco, *Mensaje a los participantes a la VI Edición del “Fórum de París sobre la Paz”* (10 noviembre 2023): *L’Osservatore Romano* (10 noviembre 2023), 7, que cita *Id.*, *Audiencia general* (23 marzo 2022): *L’Osservatore Romano* (23 marzo 2022), 3.

⁶⁶ Francisco, *Discurso a la Conferencia de las Partes en la Convención Marco de las Naciones Unidas sobre el Cambio Climático (COP 28)* (2 diciembre 2023): *L’Osservatore Romano* (2 diciembre 2023), 2.

⁶⁷ Cf. S. Pablo VI, *Discurso a las Naciones Unidas* (4 octubre 1965): AAS 57 (1965), 881.

⁶⁸ S. Juan Pablo II, *Cart. enc. Redemptor hominis* (4 marzo 1979), n. 16: AAS 71 (1979), 295.

⁶⁹ Francisco *Cart. enc. Fratelli tutti* (3 octubre 2020), n. 258: AAS 112 (2020), 1061.

⁷⁰ Francisco, *Discurso al Consejo de Seguridad de las Naciones Unidas* (14 junio 2023): *L’Osservatore Romano* (15 junio 2023), 8.

⁷¹ Francisco, *Discurso en la Jornada mundial de Oración por la Paz* (20 septiembre 2016): *L’Osservatore Romano* (22 septiembre 2016), 5.

El trabajo de los emigrantes

40. Los emigrantes están entre las primeras víctimas de las múltiples formas de pobreza. No es solo que su dignidad viene negada en sus países,⁷² sino que su misma vida es puesta en riesgo porque no tienen los medios para crear una familia, para trabajar o para alimentarse.⁷³ Una vez llegados a los países que deberían poder recibirlos, «no son considerados suficientemente dignos para participar en la vida social como cualquier otro, y se olvida que tienen la misma dignidad intrínseca de cualquier persona. [...] Nunca se dirá que no son humanos pero, en la práctica, con las decisiones y el modo de tratarlos, se expresa que se los considera menos valiosos, menos importantes, menos humanos».⁷⁴ Por tanto, es siempre urgente recordar que «todo emigrante es una persona humana que, en cuanto tal, posee derechos fundamentales inalienables que han de ser respetados por todos y en cualquier situación».⁷⁵ Su acogida es una forma importante y significativa de defender «la inalienable dignidad de cada persona humana más allá de su origen, color o religión».⁷⁶

La trata de personas

41. La trata de personas también debe considerarse una grave violación de la dignidad humana.⁷⁷ Esto no constituye una novedad, pero su desarrollo adquiere dimensiones trágicas que están a la vista de todos, por

⁷² Cf. Francisco, Cart. enc. *Fratelli tutti* (3 octubre 2020), n. 38: AAS 112 (2020), 983: «Por consiguiente, también, “hay que reafirmar el derecho a no emigrar, es decir, a tener las condiciones para permanecer en la propia tierra”», que cita Benedicto XVI, *Mensaje por la 99ª Jornada mundial del Emigrante y del Refugiado* (12 octubre 2012): AAS 104 (2012), 908.

⁷³ Cf. Francisco, Cart. enc. *Fratelli tutti* (3 octubre 2020), n. 38: AAS 112 (2020), 982-983.

⁷⁴ *Ibidem*, n. 39: AAS 112 (2020), 983.

⁷⁵ Benedicto XVI, Cart. enc. *Caritas in veritate* (29 junio 2009), n. 62: AAS 101 (2009), 697.

⁷⁶ Francisco, Cart. enc. *Fratelli tutti* (3 octubre 2020), n. 39: AAS 112 (2020), 983.

⁷⁷ Puede ser útil aquí recordar la declaración de Pablo III sobre la dignidad de los hombres que se encuentran en las tierras del “Nuevo Mundo” en la *Bulla Pastoralis officium* (29 mayo 1537), donde establece – bajo pena de excomunión – que los habitantes de aquellos territorios, «incluso si se encuentran fuera del seno de la Iglesia no estén privados [...] de su libertad o del dominio sobre sus bienes, puesto que son hombres y por eso capaces de fe y salvación» [«licet extra gremium Ecclesiae existant, non tamen sua libertate, aut rerum suarum dominio [...] privandos esse, et cum homines, ideoque fidei et salutis capaces sint»]: DH 1495.

lo que el Papa Francisco lo ha denunciado en términos particularmente enérgicos: «reafirmo que la “trata de personas” es una actividad innoble, una vergüenza para nuestras sociedades que se consideran civilizadas. ¡Explotadores y clientes a todos los niveles deberían hacer un serio examen de conciencia ante sí mismos y ante Dios! La Iglesia renueva hoy su fuerte llamamiento para que se defienda siempre la dignidad y la centralidad de toda persona, en el respeto de los derechos fundamentales, como destaca su doctrina social, y pide que los derechos se extiendan realmente allí donde no se los reconoce a millones de hombres y mujeres en todos los continentes. En un mundo en el que se habla mucho de derechos, ¡cuántas veces se ultraja de hecho la dignidad humana! En un mundo donde se habla tanto de derechos, parece que el dinero es el único que los tiene. Queridos hermanos y hermanas, vivimos en un mundo donde manda el dinero. Vivimos en un mundo, en una cultura donde reina el fetichismo del dinero».⁷⁸

42. Por estos motivos, la Iglesia y la humanidad no deben abandonar la lucha contra fenómenos como el «comercio de órganos y tejidos humanos, explotación sexual de niños y niñas, trabajo esclavo, incluyendo la prostitución, tráfico de drogas y de armas, terrorismo y crimen internacional organizado. Es tal la magnitud de estas situaciones y el grado de vidas inocentes que va cobrando, que hemos de evitar toda tentación de caer en un nominalismo declaracionista con efecto tranquilizador en las conciencias. Debemos cuidar que nuestras instituciones sean realmente efectivas en la lucha contra todos estos flagelos».⁷⁹ Ante formas tan diversas y brutales de negación de la dignidad humana, es necesario ser cada vez más conscientes de que «la trata de personas es un crimen contra la humanidad».⁸⁰ Niega en sustancia la dignidad humana al menos de dos formas: «desfigura la humanidad de la víctima, ofendiendo su libertad y su dignidad. Pero, al mismo tiempo, deshumaniza a quienes la llevan a cabo».⁸¹

⁷⁸ Francisco, *Discurso a los participantes a la Plenaria del Pontificio Consejo de la Pastoral para los Emigrantes y los Itinerantes* (24 mayo 2013): AAS 105 (2013), 470-471.

⁷⁹ Francisco, *Discurso a la Organización de las Naciones Unidas* (25 septiembre 2015): AAS 107 (2015), 1039.

⁸⁰ Francisco, *Discurso a un grupo de Embajadores con ocasión de la presentación de las Cartas Credenciales* (12 diciembre 2013): *L'Osservatore Romano* (13 diciembre 2013), 8.

⁸¹ Francisco, *Discurso a los participantes en la Conferencia internacional sobre la trata de personas* (11 abril 2019): AAS 111 (2019), 700.

Los abusos sexuales

43. La profunda dignidad inherente al ser humano en su totalidad de mente y cuerpo nos permite comprender también por qué todo abuso sexual deja profundas cicatrices en el corazón de quienes lo sufren: éstos están, de hecho, heridos en su dignidad humana. Se trata de «sufrimientos que pueden llegar a durar toda la vida y a los que ningún arrepentimiento puede poner remedio. Este fenómeno está muy difundido en la sociedad, afecta también a la Iglesia y representa un serio obstáculo para su misión». ⁸² De ahí su inquebrantable compromiso de poner fin a cualquier tipo de abuso, empezando desde dentro.

Las violencias contra las mujeres

44. Las violencias contra las mujeres es un escándalo global, cada vez más reconocido. Aunque de palabra se reconoce la igual dignidad de la mujer, en algunos países las desigualdades entre mujeres y varones son muy graves e incluso en los países más desarrollados y democráticos la realidad social concreta atestigua que a menudo no se reconoce a la mujer la misma dignidad que al varón. El Papa Francisco subraya este hecho cuando afirma que «la organización de las sociedades en todo el mundo todavía está lejos de reflejar con claridad que las mujeres tienen exactamente la misma dignidad e idénticos derechos que los varones. Se afirma algo con las palabras, pero las decisiones y la realidad gritan otro mensaje. Es un hecho que “doblemente pobres son las mujeres que sufren situaciones de exclusión, maltrato y violencia, porque frecuentemente se encuentran con menores posibilidades de defender sus derechos”». ⁸³

45. Ya san Juan Pablo II reconocía que «aún queda mucho por hacer para que el ser mujer y madre no comporte una discriminación. Es urgente alcanzar en todas partes la *efectiva igualdad* de los derechos de la persona y por tanto igualdad de salario respecto a igualdad de trabajo, tutela de la trabajadora-madre, justas promociones en la carrera, igualdad de los esposos en el derecho de familia, reconocimiento de todo lo que va unido a los derechos y deberes del ciudadano en un régimen democrático». ⁸⁴ Las

⁸² *Documento Final de la XV Asamblea General Ordinaria del Sínodo de los Obispos*, (27 octubre 2018), n. 29.

⁸³ Francisco, Cart. enc. *Fratelli tutti* (3 octubre 2020), n. 23: AAS 112 (2020), 977, que cita Id., Exhort. ap. *Evangelii gaudium* (24 noviembre 2013), n. 212: AAS 105 (2013), 1108.

⁸⁴ S. Juan Pablo II, *Carta a las mujeres* (29 junio 1995), n. 4: *Insegnamenti XVIII/1* (1997), 1874.

desigualdades en estos aspectos son distintas formas de violencia. También recordó que «es hora de condenar con determinación, empleando los medios legislativos apropiados de defensa, las formas de *violencia sexual* que con frecuencia tienen por objeto a las mujeres. En nombre del respeto de la persona no podemos además no denunciar la difundida cultura hedonística y comercial que promueve la explotación sistemática de la sexualidad, induciendo a chicas incluso de muy joven edad a caer en los ambientes de la corrupción y hacer un uso mercenario de su cuerpo». ⁸⁵ Entre las formas de violencia ejercidas contra las mujeres, ¿cómo no mencionar la coacción al aborto, que afecta tanto a la madre como al hijo, tan a menudo para satisfacer el egoísmo de los varones? ¿Y cómo no mencionar también la práctica de la poligamia que –como recuerda el *Catecismo de la Iglesia Católica*– es contraria a la igual dignidad de mujeres y varones y también es contraria a «al amor conyugal que es único y exclusivo»? ⁸⁶

46. Es este horizonte de violencia contra las mujeres, no se condenará nunca de forma suficiente el fenómeno del feminicidio. En este frente, el compromiso de toda la comunidad internacional debe ser sólido y concreto, como ha reiterado el Papa Francisco: «el amor a María nos tiene que ayudar a generar actitudes de reconocimiento y gratitud frente a la mujer, frente a nuestras madres y abuelas que son un bastión en la vida de nuestras ciudades. Casi siempre silenciosas llevan la vida adelante. Es el silencio y la fuerza de la esperanza. Gracias por su testimonio [...] pero mirando a las madres y a las abuelas, quiero invitarlos a luchar contra una plaga que afecta a nuestro continente americano: los numerosos casos de feminicidio. Y son muchas las situaciones de violencia que quedan silenciadas detrás de tantas paredes. Los invito a luchar contra esta fuente de sufrimiento pidiendo que se promueva una legislación y una cultura de repudio a toda forma de violencia». ⁸⁷

El aborto

47. La Iglesia no cesa de recordar que «la dignidad de todo ser humano tiene un carácter intrínseco y vale desde el momento de su concepción hasta su muerte natural. Precisamente la afirmación de tal dignidad es el

⁸⁵ *Ibidem*, n. 5: *Insegnamenti XVIII/1* (1997), 1875.

⁸⁶ *Catecismo de la Iglesia Católica*, n. 1645.

⁸⁷ Francisco, *Discurso con ocasión de la Celebración Mariana – Virgen De La Puerta* (20 enero 2018): AAS 110 (2018), 329.

presupuesto irrenunciable para la tutela de una existencia personal y social, y también la condición necesaria para que la fraternidad y la amistad social puedan realizarse en todos los pueblos de la tierra».⁸⁸ Sobre la base de este valor intangible de la vida humana, el magisterio eclesial se ha siempre pronunciado contra el aborto. Al respecto escribe san Juan Pablo II: «entre todos los delitos que el hombre puede cometer contra la vida, el aborto procurado presenta características que lo hacen particularmente grave e ignominioso [...] Hoy, sin embargo, la percepción de su gravedad se ha ido debilitando progresivamente en la conciencia de muchos. La aceptación del aborto en la mentalidad, en las costumbres y en la misma ley es señal evidente de una peligrosísima crisis del sentido moral, que es cada vez más incapaz de distinguir entre el bien y el mal, incluso cuando está en juego el derecho fundamental a la vida. Ante una situación tan grave, se requiere más que nunca el valor de mirar de frente a la verdad y de *llamar a las cosas por su nombre*, sin ceder a compromisos de conveniencia o a la tentación de autoengaño. A este propósito resuena categórico el reproche del Profeta: “¡Ay, los que llaman al mal bien, y al bien mal!; que dan oscuridad por luz, y luz por oscuridad” (Is 5, 20). Precisamente en el caso del aborto se percibe la difusión de una terminología ambigua, como la de “interrupción del embarazo”, que tiende a ocultar su verdadera naturaleza y a atenuar su gravedad en la opinión pública. Quizás este mismo fenómeno lingüístico sea síntoma de un malestar de las conciencias. Pero ninguna palabra puede cambiar la realidad de las cosas: el aborto procurado es *la eliminación deliberada y directa, como quiera que se realice, de un ser humano en la fase inicial de su existencia, que va de la concepción al nacimiento*».⁸⁹ Los niños que van a nacer «son los más indefensos e inocentes de todos, a quienes hoy se les quiere negar su dignidad humana en orden a hacer con ellos lo que se quiera, quitándoles la vida y promoviendo legislaciones para que nadie pueda impedirlo».⁹⁰ Se deberá, por tanto, afirmar con total fuerza y claridad, también en nuestro tiempo, que «esta defensa de la vida por nacer está íntimamente ligada a la defensa de cualquier derecho humano. Supone la convicción de que un

⁸⁸ Francisco, *Discurso a los participantes en la Asamblea Plenaria de la Congregación para la Doctrina de la Fe* (21 enero 2022): *L'Osservatore Romano* (21 enero 2022), 8.

⁸⁹ S. Juan Pablo II, Cart. enc. *Evangelium vitae* (25 marzo 1995), 58: AAS 87 (1995), 466-467. Sobre el tema del respeto debido a los embriones humanos, se vea tema del respeto debido a los embriones humanos, Congregación para la Doctrina de la Fe, Instruc. *Donum vitae* (22 febrero 1987): «La praxis de mantener en vida embriones humanos, in vivo o in vitro, para fines experimentales o comerciales, es completamente contraria a la dignidad humana» (I, 4): AAS 80 (1988), 82.

⁹⁰ Francisco, Exhort. ap. *Evangelii gaudium* (24 noviembre 2013), 213: AAS 105 (2013), 1108.

ser humano es siempre sagrado e inviolable, en cualquier situación y en cada etapa de su desarrollo. Es un fin en sí mismo y nunca un medio para resolver otras dificultades. Si esta convicción cae, no quedan fundamentos sólidos y permanentes para defender los derechos humanos, que siempre estarían sometidos a conveniencias circunstanciales de los poderosos de turno. La sola razón es suficiente para reconocer el valor inviolable de cualquier vida humana, pero si además la miramos desde la fe, “toda violación de la dignidad personal del ser humano grita venganza delante de Dios y se configura como ofensa al Creador del hombre”». ⁹¹ Merece mencionarse aquí el compromiso generoso y valiente de santa Teresa de Calcuta en defensa de todo concebido.

La maternidad subrogada

48. La Iglesia, también, se posiciona en contra de la práctica de la maternidad subrogada, mediante la cual el niño, inmensamente digno, se convierte en un mero objeto. A este respecto, las palabras del Papa Francisco son de una claridad única: «el camino hacia la paz exige el respeto de la vida, de toda vida humana, empezando por la del niño no nacido en el seno materno, que no puede ser suprimida ni convertirse en un producto comercial. En este sentido, considero deplorable la práctica de la llamada maternidad subrogada, que ofende gravemente la dignidad de la mujer y del niño; y se basa en la explotación de la situación de necesidad material de la madre. Un hijo es siempre un don y nunca el objeto de un contrato. Por ello, hago un llamamiento para que la Comunidad internacional se comprometa a prohibir universalmente esta práctica». ⁹²

49. La práctica de la maternidad subrogada viola, ante todo, la dignidad del niño. En efecto, todo niño, desde el momento de su concepción, de su nacimiento, y luego al crecer como joven, convirtiéndose en adulto, posee una dignidad intangible que se expresa claramente, aunque de manera singular y diferenciada, en cada etapa de su vida. Por tanto, el niño tiene derecho, en virtud de su dignidad inalienable, a tener un origen plenamente humano y no inducido artificialmente, y a recibir el don de una vida que manifieste, al mismo tiempo, la dignidad de quien la da y de quien la recibe. El reconocimiento de la dignidad de la persona humana implica también

⁹¹ *Ibidem.*

⁹² Francisco, *Discurso a los miembros del Cuerpo Diplomático acreditado ante la Santa Sede para la presentación de las felicitaciones por el Año Nuevo* (8 enero 2024): *L’Osservatore Romano* (8 enero 2024), 3.

el reconocimiento de la dignidad de la unión conyugal y de la procreación humana en todas sus dimensiones. En este sentido, el deseo legítimo de tener un hijo no puede convertirse en un “derecho al hijo” que no respete la dignidad del propio hijo como destinatario del don gratuito de la vida.⁹³

50. La práctica de la maternidad subrogada viola, al mismo tiempo, la dignidad de la propia mujer que o se ve obligada a ello o decide libremente someterse. Con esta práctica, la mujer se desvincula del hijo que crece en ella y se convierte en un mero medio al servicio del beneficio o del deseo arbitrario de otros. Esto se contrapone, totalmente, con la dignidad fundamental de todo ser humano y su derecho a ser reconocido siempre por sí mismo y nunca como instrumento para otra cosa.

La eutanasia y el suicidio asistido

51. Hay un caso particular de violación de la dignidad humana, más silencioso pero que está ganando mucho terreno. Tiene la peculiaridad de utilizar un concepto erróneo de la dignidad humana para volverla contra la vida misma. Esta confusión, muy común hoy en día, sale a la luz cuando se habla de eutanasia. Por ejemplo, las leyes que reconocen la posibilidad de la eutanasia o el suicidio asistido se denominan a veces “leyes de muerte digna” (*“death with dignity acts”*). Está muy extendida la idea de que la eutanasia o el suicidio asistido son compatibles con el respeto a la dignidad de la persona humana. Frente a este hecho, hay que reafirmar con fuerza que el sufrimiento no hace perder al enfermo esa dignidad que le es intrínseca e inalienablemente propia, sino que puede convertirse en una oportunidad para reforzar los lazos de pertenencia mutua y tomar mayor conciencia de lo preciosa que es cada persona para el conjunto de la humanidad.

52. Ciertamente, la dignidad del enfermo, en condiciones críticas o terminales, exige que todos realicen los esfuerzos adecuados y necesarios para aliviar su sufrimiento mediante unos cuidados paliativos apropiados y evitando cualquier encarnizamiento terapéutico o intervención desproporcionada. Estos cuidados responden al «constante deber de comprender las necesidades del enfermo: necesidad de asistencia, de alivio del dolor, necesidades emotivas, afectivas y espirituales».⁹⁴ Pero tal esfuerzo es to-

⁹³ Cf. Congregación para la Doctrina de la Fe, Instruc. *Dignitas Personae* (8 septiembre 2008), n. 16: AAS 100 (2008), 868-869. A todos estos aspectos se refiere precisamente la Instrucción de la entonces Congregación para la Doctrina de la Fe titulada *Donum vitae* (22 febrero 1987): AAS 80 (1988), 71-102.

⁹⁴ Congregación para la Doctrina de la Fe, Cart. *Samaritanus bonus* (14 julio 2020), V, n. 4: AAS 112 (2020), 925.

talmente distinto, diferente, incluso contrario a la decisión de eliminar la propia vida o la de los demás bajo el peso del sufrimiento. La vida humana, incluso en su condición dolorosa, es portadora de una dignidad que debe respetarse siempre, que no puede perderse y cuyo respeto permanece incondicional. En efecto, no hay condiciones en ausencia de las cuales la vida humana deje de ser digna y pueda, por tanto, suprimirse: «la vida tiene la misma dignidad y el mismo valor para todos y cada uno: el respeto de la vida del otro es el mismo que se debe a la propia existencia».⁹⁵ Ayudar al suicida a quitarse la vida es, por tanto, una ofensa objetiva contra la dignidad de la persona que lo pide, aunque con ello se cumpliera su deseo: «debemos acompañar a la muerte, pero no provocar la muerte o ayudar cualquier forma de suicidio. Recuerdo que se debe privilegiar siempre el derecho al cuidado y al cuidado para todos, para que los más débiles, en particular los ancianos y los enfermos, nunca sean descartados. La vida es un derecho, no la muerte, que debe ser acogida, no suministrada. Y este principio ético concierne a todos, no solo a los cristianos o a los creyentes».⁹⁶ Como ya se ha dicho, la dignidad de cada persona, por débil o sufriente que sea, implica a la dignidad de todos.

El descarte de las personas con discapacidad

53. Un criterio para verificar la atención real a la dignidad de cada individuo es, obviamente, la atención prestada a los más desfavorecidos. Nuestro tiempo, por desgracia, no se distingue mucho por esa atención: en verdad, se está imponiendo una cultura del descarte.⁹⁷ Para contrarrestar esta tendencia, merece especial atención y solicitud la condición de quienes se encuentran en situación de *déficit* físico o psíquico. Esta condición de especial vulnerabilidad,⁹⁸ tan relevante en los relatos evangélicos, cuestiona universalmente lo que significa ser una persona humana, precisamente desde un estado de deficiencia o discapacidad. La cuestión de la imperfección humana tiene también claras implicaciones desde el punto de vista sociocultural, ya que, en algunas culturas, las personas con discapacidad

95 Cf. *Ibidem*, V, n.1: AAS 112 (2020), 919.

96 Francisco, *Audiencia general* (9 febrero 2022): *L'Osservatore Romano* (9 febrero 2022), 3.

97 Cf. sobre todo, Francisco, Cart. enc. *Fratelli tutti* (3 octubre 2020), nn. 18-21: AAS 112 (2020), 975-976: «El descarte mundial». El n. 188 de la misma Encíclica llega a identificar una «cultura del descarte».

98 Cf. Francisco, *Discurso a los participantes al Congreso promovido por el Pontificio Consejo para la Promoción de la Nueva Evangelización* (21 octubre 2017): *L'Osservatore Romano* (22 octubre 2017), 8: «La vulnerabilidad pertenece a la esencia del ser humano».

sufren a veces marginación, cuando no opresión, al ser tratadas como auténticos “descartados”. En realidad, todo ser humano, sea cual sea su condición de vulnerabilidad, recibe su dignidad por el hecho mismo de ser querido y amado por Dios. Por estas razones, debe fomentarse en la medida de lo posible la inclusión y la participación activa en la vida social y eclesial de todos aquellos que, de alguna manera, están marcados por la fragilidad o la discapacidad.⁹⁹

54. En una perspectiva más amplia, se deberá recordar que la «caridad, corazón del espíritu de la política, es siempre un amor preferencial por los últimos, que está detrás de todas las acciones que se realicen a su favor los pobres [...] “preocuparse de la fragilidad, de la fragilidad de los pueblos y de las personas. Cuidar la fragilidad quiere decir fuerza y ternura, lucha y fecundidad, en medio de un modelo funcionalista y privatista que conduce inexorablemente a la ‘cultura del descarte’. [...] Significa hacerse cargo del presente en su situación más marginal y angustiante, y ser capaz de dotarlo de dignidad”. Así ciertamente se genera una actividad intensa, porque “hay que hacer lo que sea para salvaguardar la condición y dignidad de la persona humana”».¹⁰⁰

La teoría de género

55. La Iglesia desea, ante todo, «reiterar que toda persona, independientemente de su tendencia sexual, ha de ser respetada en su dignidad y acogida con respeto, procurando evitar «todo signo de discriminación injusta», y particularmente cualquier forma de agresión y violencia».¹⁰¹ Por ello, hay que denunciar como contrario a la dignidad humana que en algunos lugares se encarcele, torture e incluso prive del bien de la vida, a no pocas personas, únicamente por su orientación sexual.

56. Al mismo tiempo, la Iglesia destaca los decisivos elementos críticos presentes en la teoría de género. A este respecto, el Papa Francisco recordó: «el camino hacia la paz exige el respeto de los derechos humanos, según la sencilla pero clara formulación contenida en la Declaración Universal

⁹⁹ Cf. Francisco, *Mensaje para el Día internacional de las personas con discapacidad* (3 diciembre 2020): AAS 112 (2020), 1185-1186.

¹⁰⁰ Francisco, Cart. enc. *Fratelli tutti* (3 octubre 2020), nn. 187-188: AAS 112 (2020), 1035-1036, que cita Id., *Discurso al Parlamento Europeo, Strasburgo* (25 noviembre 2014): AAS 106 (2014), 999, e Id., *Discurso a la clase dirigente y al Cuerpo diplomático, Bangui – República Centroafricana* (29 noviembre 2015): AAS 107 (2015) 1320.

¹⁰¹ Francisco, Exhort. ap. *Amoris laetitia* (19 marzo 2016), n. 250: AAS 108 (2016), 412-413, que cita el *Catecismo de la Iglesia Católica*, n. 2358.

de los Derechos Humanos, cuyo 75 aniversario hemos celebrado recientemente. Se trata de principios racionalmente evidentes y comúnmente aceptados. Desgraciadamente, los intentos que se han producido en las últimas décadas de introducir nuevos derechos, no del todo compatibles respecto a los definidos originalmente y no siempre aceptables, han dado lugar a colonizaciones ideológicas, entre las que ocupa un lugar central la teoría de género, que es extremadamente peligrosa porque borra las diferencias en su pretensión de igualar a todos».¹⁰²

57. Con respecto a la teoría de género, sobre cuya consistencia científica se debate mucho en la comunidad de expertos, la Iglesia recuerda que la vida humana, en todos sus componentes, físicos y espirituales, es un don de Dios, que debe ser acogido con gratitud y puesto al servicio del bien. Querer disponer de sí mismo, como prescribe la teoría de género, sin tener en cuenta esta verdad fundamental de la vida humana como don, no significa otra cosa que ceder a la vieja tentación de que el ser humano se convierta en Dios y entre en competencia con el verdadero Dios del amor que nos revela el Evangelio.

58. Un segundo aspecto sobre la teoría de género es que pretende negar la mayor diferencia posible entre los seres vivos: la diferencia sexual. Esta diferencia constitutiva no sólo es la mayor imaginable, sino también la más bella y la más poderosa: logra, en la pareja varón-mujer, la reciprocidad más admirable y es, por tanto, la fuente de ese milagro que nunca deja de asombrarnos que es la llegada de nuevos seres humanos al mundo.

59. En este sentido, el respeto del propio cuerpo y de aquel de los otros es esencial ante la proliferación y reivindicación de nuevos derechos que avanza la teoría de género. Esta ideología «presenta una sociedad sin diferencias de sexo, y vacía el fundamento antropológico de la familia».¹⁰³ Por tanto, resulta inaceptable que «algunas ideologías de este tipo, que pretenden responder a ciertas aspiraciones a veces comprensibles, procuren imponerse como un pensamiento único que determine incluso la educación de los niños. No hay que ignorar que “el sexo biológico (sex) y el papel sociocultural del sexo (*gender*), se pueden distinguir pero no separar”».¹⁰⁴ Por lo tanto, debe

¹⁰² Francisco, *Discurso a los miembros del Cuerpo Diplomático acreditado ante la Santa Sede para la presentación de felicitaciones por el Año Nuevo* (8 enero 2024): *L’Osservatore Romano* (8 enero 2024), 3.

¹⁰³ Francisco, Exhort. ap. *Amoris laetitia* (19 marzo 2016), n. 56: AAS 108 (2016), 334.

¹⁰⁴ *Ibidem*, que cita XIV Asamblea General Ordinaria del Sínodo de los Obispos, *Relatio finalis* (24 octubre 2015), 58.

rechazarse todo intento de ocultar la referencia a la evidente diferencia sexual entre hombres y mujeres: «no podemos separar lo que es masculino y femenino de la obra creada por Dios, que es anterior a todas nuestras decisiones y experiencias, donde hay elementos biológicos que es imposible ignorar»,¹⁰⁵ Sólo cuando cada persona humana puede reconocer y aceptar esta diferencia en reciprocidad es capaz de descubrirse plenamente a sí misma, su dignidad y su identidad.

El cambio de sexo

60. La dignidad del cuerpo no puede considerarse inferior a la de la persona como tal. El *Catecismo de la Iglesia Católica* nos invita expresamente a reconocer que «el cuerpo del hombre participa de la dignidad de la “imagen de Dios”».¹⁰⁶ Tal verdad merece ser recordada especialmente cuando se trata del cambio de sexo. En efecto, el ser humano está inseparablemente compuesto de cuerpo y alma, y el cuerpo es el lugar vivo donde se despliega y manifiesta la interioridad del alma, incluso a través de la red de relaciones humanas. Constituyendo el ser de la persona, alma y cuerpo participan así de esa dignidad que caracteriza a todo ser humano.¹⁰⁷ En este sentido, hay que recordar que el cuerpo humano participa de la dignidad de la persona, ya que está dotado de significados personales, especialmente en su condición sexual.¹⁰⁸ Es en el cuerpo, de hecho, donde cada persona se reconoce generada por los demás, y es a través de su cuerpo que el varón y la mujer pueden establecer una relación de amor capaz de generar a otras personas. Sobre la necesidad de respetar el orden natural de la persona humana, el Papa Francisco enseña que «lo creado nos precede y debe ser recibido como don. Al mismo tiempo, somos llamados a custodiar nuestra humanidad, y eso significa ante todo aceptarla y respetarla como ha sido creada».¹⁰⁹ De ahí que toda operación de cambio de sexo, por regla general, corra el riesgo de atentar contra la

¹⁰⁵ Francisco, Exhort. ap. *Amoris laetitia* (19 marzo 2016), n. 286: AAS 108 (2016), 425.

¹⁰⁶ *Catecismo de la Iglesia Católica*, n. 364.

¹⁰⁷ Esto vale también para el respeto debido a los cuerpos de los difuntos; cf. por ej., Congregación para la Doctrina de la Fe, Instruc. *Ad resurgendum cum Christo* (15 agosto 2016), n. 3: AAS 108 (2016), 1290: «Enterrando los cuerpos de los fieles difuntos, la Iglesia confirma su fe en la resurrección de la carne, y pone de relieve la alta dignidad del cuerpo humano como parte integrante de la persona con la cual el cuerpo comparte la historia». De modo más completo, cf. también, Comisión Teológica Internacional *Algunas cuestiones actuales de escatología* (1990), n. 5: “El hombre llamado a la resurrección”.

¹⁰⁸ Cf. Francisco, Cart. enc. *Laudato si'* (24 maggio 2015), n. 155: AAS 107 (2015), 909.

¹⁰⁹ Francisco, Exhort. ap. *Amoris laetitia* (19 marzo 2016), n. 56: AAS 108 (2016), 344.

dignidad única que la persona ha recibido desde el momento de la concepción. Esto no significa que se excluya la posibilidad que una persona afectada por anomalías genitales, que ya son evidentes al nacer o que se desarrollan posteriormente, pueda optar por recibir asistencia médica con el objetivo de resolver esas anomalías. En este caso, la operación no constituiría un cambio de sexo en el sentido que aquí se entiende.

La violencia digital

61. El avance de las tecnologías digitales, aunque ofrece muchas posibilidades para promover la dignidad humana, tiende cada vez más a crear un mundo en el que crecen la explotación, la exclusión y la violencia, que pueden llegar a atentar contra la dignidad de la persona humana. Basta pensar en lo fácil que es, a través de estos medios, poner en peligro la buena reputación de cualquier persona con noticias falsas y calumnias. Sobre este punto el Papa Francisco subraya que «no es sano confundir la comunicación con el mero contacto virtual. De hecho, el ambiente digital también es un territorio de soledad, manipulación, explotación y violencia, hasta llegar al caso extremo del *dark web*. Los medios de comunicación digitales pueden exponer al riesgo de dependencia, de aislamiento y de progresiva pérdida de contacto con la realidad concreta, obstaculizando el desarrollo de relaciones interpersonales auténticas. Nuevas formas de violencia se difunden mediante los *social media*, por ejemplo el ciberacoso; la *web* también es un canal de difusión de la pornografía y de explotación de las personas para fines sexuales o mediante el juego de azar».¹¹⁰ Y así es como, allí donde crecen las posibilidades de conexión, ocurre paradójicamente que todo el mundo se encuentra en realidad cada vez más aislado y empobrecido de relaciones interpersonales: «en la comunicación digital se quiere mostrar todo y cada individuo se convierte en objeto de miradas que hurgan, desnudan y divulgan, frecuentemente de manera anónima. El respeto al otro se hace pedazos y, de esa manera, al mismo tiempo que lo desplazo, lo ignoro y lo mantengo lejos, sin pudor alguno puedo invadir su vida hasta el extremo».¹¹¹ Estas tendencias representan el lado oscuro del progreso digital.

62. Desde esta perspectiva, si la tecnología ha de estar al servicio de la dignidad humana y no perjudicarla, y si ha de promover la paz en lugar de la violencia, la comunidad humana debe ser proactiva a la hora de abordar

¹¹⁰ Francisco, Exhort. ap. *Christus vivit* (25 marzo 2019), n. 88: AAS 111 (2019), 413, que cita el *Documento Final de la XV Asamblea General Ordinaria del Sínodo de los Obispos* (27 octubre 2018), n. 23.

¹¹¹ Francisco, Cart. enc. *Fratelli tutti* (3 octubre 2020), n. 42: AAS 112 (2020), 984.

estas tendencias respetando la dignidad humana y promover el bien: «en este mundo globalizado “los medios de comunicación pueden ayudar a que nos sintamos más cercanos los unos de los otros, a que percibamos un renovado sentido de unidad de la familia humana que nos impulse a la solidaridad y al compromiso serio por una vida más digna para todos. [...] Pueden ayudarnos en esta tarea, especialmente hoy, cuando las redes de la comunicación humana han alcanzado niveles de desarrollo inauditos. En particular, internet puede ofrecer mayores posibilidades de encuentro y de solidaridad entre todos; y esto es algo bueno, es un don de Dios”. Pero es necesario verificar constantemente que las actuales formas de comunicación nos orienten efectivamente al encuentro generoso, a la búsqueda sincera de la verdad íntegra, al servicio, a la cercanía con los últimos, a la tarea de construir el bien común».¹¹²

Conclusión

63. En el 75 aniversario de la promulgación de la *Declaración Universal de los Derechos Humanos* (1948), el Papa Francisco reiteró que ese documento «es como una vía maestra, sobre la que se han dado muchos pasos adelante, pero faltan todavía tantos, y a veces, desafortunadamente, se vuelve atrás. ¡El compromiso con los derechos humanos nunca se acaba! A este respecto, estoy cerca de todos aquellos que, sin proclamas, en la vida concreta de cada día luchan y pagan en persona por defender los derechos de los que no cuentan».¹¹³

64. Es en este espíritu, con esta *Declaración*, en el que la Iglesia exhorta ardientemente a que *el respeto de la dignidad de la persona humana, más allá de toda circunstancia*, se sitúe en el centro del compromiso por el bien común y de todo ordenamiento jurídico. En efecto, el respeto de la dignidad de todos y de cada uno, es la base indispensable para la existencia misma de toda sociedad que pretenda fundarse en el derecho justo y no en la fuerza del poder. Es sobre la base del reconocimiento de la dignidad humana como se sostienen los derechos humanos fundamentales, que preceden y sustentan toda convivencia civilizada.¹¹⁴

¹¹² Francisco, Cart. enc. *Fratelli tutti* (3 octubre 2020), n. 205: AAS 112 (2020), 1042, que cita Id., *Mensaje para la XLVIII Jornada mundial de las Comunicaciones Sociales* (24 enero 2014): AAS 106 (2014), 113.

¹¹³ Francisco, *Ángelus* (10 diciembre 2023): *L'Osservatore Romano* (11 diciembre 2023), 12.

¹¹⁴ Cf. Comisión Teológica Internacional, *Dignidad y derechos de la persona humana* (1983), n. 2.

65. Cada persona individual y, al mismo tiempo, cada comunidad humana tiene, por tanto, la tarea de la realización concreta y efectiva de la dignidad humana, mientras que corresponde a los Estados no sólo protegerla, sino también garantizar las condiciones necesarias para que florezca en la promoción integral de la persona humana: «en la actividad política hay que recordar que “más allá de toda apariencia, cada uno es inmensamente sagrado y merece nuestro cariño y nuestra entrega”». ¹¹⁵

66. También hoy, ante tantas violaciones de la dignidad humana, que amenazan gravemente el futuro de la humanidad, la Iglesia no cesa de alentar la promoción de la dignidad de toda persona humana, cualesquiera que sean sus cualidades físicas, psíquicas, culturales, sociales y religiosas. Lo hace con esperanza, segura de la fuerza que brota de Cristo resucitado, que ha llevado ya a su plenitud definitiva la dignidad integral de todo varón y de toda mujer. Esta certeza se convierte en un llamamiento en las palabras del Papa Francisco a cada uno de nosotros: «a cada persona de este mundo le pido que no olvide esa dignidad suya que nadie tiene derecho a quitarle». ¹¹⁶

El Sumo Pontífice Francisco, en la Audiencia concedida al suscrito Prefecto junto al Secretario para la Sección Doctrinal del Dicasterio para la Doctrina de la Fe, el día de 25 marzo de 2024, ha aprobado la presente Declaración, decidida en la Sesión Ordinaria de este Dicasterio con fecha 28 de febrero de 2024, y ha ordenado su publicación.

Dado en Roma, en la sede del Dicasterio para la Doctrina de la Fe, el 2 de abril de 2024, 19º aniversario de la muerte de san Juan Pablo II.

Víctor Manuel Card. Fernández
Prefecto

Mons. Armando Matteo
Secretario para la Sección Doctrinal

Ex Audientia Die 25.03.2024
FRANCISCUS

¹¹⁵ Francisco, Cart. enc. *Fratelli tutti* (3 octubre 2020), n. 195: AAS 112 (2020), 1038, che cita Id., Exhort. ap. *Evangelii gaudium* (24 noviembre 2013), n. 274: AAS 105 (2013), 1130.

¹¹⁶ Francisco, Cart. enc. *Laudato si'* (24 mayo 2015), n. 205: AAS 107 (2015), 928.

Índice

Introducción

- Una aclaración fundamental

1. Una conciencia progresiva de la centralidad de la dignidad humana

- Perspectivas bíblicas
- El desarrollo del pensamiento cristiano
- Los tiempos actuales

2. La Iglesia anuncia, promueve y se hace garante de la dignidad humana

- Una imagen de Dios indeleble
- Cristo eleva la dignidad del hombre
- Una vocación a la plenitud de la dignidad
- Un compromiso con la propia libertad

3. La dignidad, fundamento de los derechos y de los deberes humanos

- El respeto incondicionado de la dignidad humana
- Una referencia objetiva para la libertad humana
- La estructura relacional de la persona humana
- La liberación del ser humano de condicionamientos morales y sociales

4. Algunas violaciones graves de la dignidad humana

- El drama de la pobreza
- La guerra
- El trabajo de los emigrantes
- La trata de personas
- Los abusos sexuales
- Las violencias contra las mujeres
- El aborto
- La maternidad subrogada
- La eutanasia y el suicidio asistido
- El descarte de las personas discapacitadas
- La teoría de género
- El cambio de sexo
- La violencia digital

Conclusión

Conferència
Episcopal
Tarraconense

Conferència Episcopal Tarraconense

Ordenació episcopal de fra Octavi Vilà, Bisbe de Girona

Diumenge 21 d'abril, fra Octavi Vilà i Mayo va ser ordenat bisbe i inicià el seu ministeri al capdavant de la diòcesi de Girona. Un miler i mig de persones van acompanyar-lo i donar-li la benvinguda a la diòcesi, en una catedral que es va omplir.

La cerimònia va ser presidida per l'arquebisbe de Tarragona, Mons. Joan Planellas, i entre els concelebrants principals hi havia el nunci apostòlic, Mons. Bernardito C. Auza; l'arquebisbe de Valladolid i president de la Conferència Episcopal Espanyola, Mons. Luis J. Argüello; l'arquebisbe de Barcelona, cardenal Joan Josep Omella, l'arquebisbe d'Urgell, Mons. Joan Enric Vives, i l'administrador diocesà de Girona, Mn. Lluís Suñer. També hi van participar la resta de bisbes de la Conferència Episcopal Tarraconense, entre ells Mons. Salvador Cristau, bisbe de Terrassa; els bisbes de Perpinyà, Bilbao, Teruel i Albarracín; el bisbe emèrit de Tarazona; l'abat general del Cister; la majoria de preveres de la diòcesi de Girona; abats i abadesses de monestirs de Catalunya, de la resta de l'estat i d'altres parts d'Europa; i les comunitats cistercenques de Poblet i Solius.

En els primers bancs hi havia familiars i amics del nou bisbe, membres de la Cúria i representants d'organismes, grups i moviments diocesans. Pel que fa a les autoritats, cal destacar la presència de la presidenta del Parlament de Catalunya, Anna Erra; l'alcalde de Girona, Lluç Salellas, el conseller de Recerca i Universitats (en representació el president de la Generalitat de Catalunya), Joaquim Nadal; el president de la Diputació de Girona, Miquel Noguer; el conseller de Drets Socials, Carles Campuzano; el director general d'Afers Religiosos, Carles Armengol; la delegada de la Generalitat a Girona, Laia Cañiguer; el subdelegat del Govern de l'Estat a

Girona, Pere Parramon; l'alcalde de Vimbodí i Poblet, Joan Canela; l'alcalde de Tarragona, Ruben Viñuales; el rector de la Universitat de Girona, Quim Salvi; o el rector de la Universitat Rovira i Virgili, Josep Pallarès.

Fra Octavi Vilà va fer l'entrada a la catedral a dos quarts de 5 de la tarda. A la porta dels Apòstols l'havien rebut el Capítol de la Catedral, el Col·legi de consultors i un grup de fidels, laics i laiques, representants de diversos grups i moviments diocesans. El president del Capítol, Mn. Jaume Julià, li va oferir a besar la Veracreu i va donar l'aspersori amb el qual el bisbe electe aspergí a si mateix i a tots els presents. Aleshores, acompanyat dels preveres del Capítol, del Col·legi de consultors i dels altres acompanyants, feu una breu pregària davant la tomba dels darrers bisbes difunts, i la visita al Santíssim, a la capella conventual. Allà va fer també el jurament com a bisbe. Al cap d'uns minuts, ja a les 5 de la tarda, s'inicià la cerimònia, amb la processó d'entrada.

A l'inici de la celebració prengué la paraula l'administrador diocesà, qui recordà, en primer lloc, els tres darrers bisbes de la diòcesi -Jaume Camprodon, Carles Soler i Francesc Pardo-: «Amb la seva personalitat i tarannà de pastor, tots ells han ajudat a fer que la nostra Església local anés per camins més evangèlics, seguint la inspiració i l'impuls del Concili Vaticà II i del Concili Provincial Tarraconense». De fra Octavi, en destacà que en ell «hi veiem un successor dels Apòstols» i li ha demanat que «impulsi la sinodalitat de la nostra diòcesi» i que «sigui testimoni vivent de Jesucrist». A continuació el nunci apostòlic també ha adreçat unes paraules de salutació en nom de la Santa Seu i el Papa.

Després de la litúrgia de la Paraula arribaren els moments centrals previs a l'ordenació, amb el cant de «Veni creator» i la lectura del Mandat Apostòlic, a càrrec de la cancellera del Bisbat, M. Teresa Cebrià. Seguidament, l'arquebisbe de Tarragona pronuncià l'homilia. «Després de més de dos anys sense bisbe, aquesta estimada Església és proveïda del pastor que tant necessitava. Però, personalment també estic content perquè l'elegit és fill de Tarragona», afirmà i definí el nou bisbe com a una persona «de grans qualitats humanes, intel·lectuals i eclesials».

Un cop acabada l'homilia seguiren els ritus previs a l'ordenació, amb la promesa de l'escollit. A continuació fra Octavi Vilà es prostrà a terra i es cantaren les lletanies. Després d'aquest ritual, es va agenollà davant de l'arquebisbe Joan Planellas, qui li imposà les mans, juntament amb els altres bisbes presents, i seguidament es feu la pregària d'ordenació. En aquell moment, fra Octavi Vilà es va adreçar a la Càtedra Episcopal, l'ano-

menada popularment “Cadira de Carlemany”, i s’hi assegué significant l’inici del seu ministeri com a bisbe de Girona.

La litúrgia de l’Eucaristia seguí, ara ja amb el nou bisbe de Girona presidint la celebració. Ja a la part final, i just després de la comunió, el nou bisbe agafà la mitra i el bàcul i passà per la Catedral beneint als presents. També sortí a l’exterior per saludar les persones que ho seguien des d’allà.

Seguidament, feu la seva primera allocució com a bisbe de Girona. Després de fer un agraïment a les persones que l’acompanyaren durant la celebració, començà la seva intervenció citant un text de sant Agustí en el qual parla sobre el paper del bisbe: «Soc bisbe per a vosaltres, soc cristià amb vosaltres. La condició de bisbe comporta un deure; la de cristià és un do; la primera comporta un perill; la segona, la salvació». En aquest sentit, el nou bisbe afirmà que és a Girona «per compartir amb vosaltres la nostra fe, per ser cristià amb vosaltres, per viure tots junts la nostra fe en Crist ressuscitat i per servir-vos, tal com m’ha encarregat el nostre papa Francesc en nomenar-me bisbe d’aquesta històrica seu». Feu també referència al lema que ha escollit: «Vol dir, segons si en fem la traducció del llatí més o menys literal, que si estic al capdavant vostre és simplement per servir-vos, per ser-vos de profit. L’episcopat no té cap altre sentit que el servei a Crist, a l’Església, als qui formem la diòcesi i, en definitiva, a tots els nostres conciutadans».

Reunió dels Secretaris Generals i Cancellers

El dimecres 17 d'abril, a la Casa de l'Església de la diòcesi de Sant Feliu de Llobregat, presidida pel bisbe de Tortosa i Secretari general de la Conferència Episcopal Tarraconense (CET), Mons. Sergi Gordo, es va celebrar una nova reunió dels Secretaris/es generals i Cancellers/es de les diòcesis amb seu a Catalunya, responsabilitat que en un bon nombre de diòcesis està confiada a laïques i laics. Després d'un primer moment de pregària, presentació de la diòcesi que acollia, la salutació al bisbe Mons. Agustí Cortés i signar al llibre d'or de la diòcesi, es va començar el treball previst, en el que es van tractar diversos temes que s'havien escollit com a prioritaris a treballar.

En primer lloc, el Sr. Javier Oliveros, responsable d'informàtica i noves tecnologies del bisbat de Sant Feliu de Llobregat, va introduir la presentació del programa de gestió Integral de la Informació Diocesana (ERP GiiD), impulsat per la Conferència Episcopal Espanyola. En el diàleg posterior es va recalcar la importància que es desenvolupi l'apartat específic de les secretaries generals, tot assenyalant els aspectes que es veuen més necessaris desenvolupar.

A continuació, el Sr. David Gómez, canceller i secretari general del bisbat de Vic, va presentar de manera molt clara i didàctica el Sistema *Compliance* i el Canal de denúncia, que s'estan implementant progressivament als diferents bisbats.

Finalment es van tractar aspectes relacionats amb la dimensió comunicativa de les diòcesis de la CET i l'actualització de dades.

La reunió va acabar amb el dinar de tots els assistents juntament amb personal de la Cúria del bisbat que acollia.

Conferència
Episcopal
Espanyola

Conferència Episcopal Espanyola

Nota de premsa de l'Assemblea Plenària

Los obispos españoles han celebrado su 124ª Asamblea Plenaria en la sede de la Conferencia Episcopal Española (CEE) del 4 al 8 de marzo de 2024. El orden del día ha estado marcado por la renovación de cargos para el cuatrienio 2024-2028.

Antes de la sesión inaugural, los obispos celebraron la eucaristía en la capilla de la Sucesión Apostólica. Presidió el hasta ahora presidente de la CEE, cardenal Juan José Omella, arzobispo de Barcelona. En la homilía pidió «al Señor que la experiencia de fraternidad y de comunión que vivimos en las Asambleas Plenarias crezca y que busquemos más el bien común, el bien de la Iglesia, que el bien particular, que el bien de cada diócesis».

El cardenal Omella también habló de comunión en su último discurso inaugural, con el que comenzó esta Plenaria a las 11.00 horas del lunes 4 de marzo. El todavía presidente de la CEE, “al llegar al término de mi mandato” quiso dirigir su mirada “preferentemente a nuestra vida de pastores de la Iglesia” y dar las gracias “a todos vosotros, hermanos obispos, y a todo el personal que trabaja en esta casa por vuestro apoyo, colaboración y comprensión durante estos cuatro años de servicio. Ha sido una bella etapa en el camino que hacemos juntos hacia la meta, en la que nos espera un premio impresionante”.

Después intervino el encargado de negocios de la Nunciatura Apostólica en España, Mons. Roman Walczak, que cumplió con el encargo del Nuncio de expresar “sentimientos de viva gratitud” al cardenal Omella “por la diligencia en el servicio prestado a la Iglesia en España durante el tiempo que, contando con la merecida confianza de esta Asamblea episcopal, ha

estado al frente de su digna Presidencia”. También adelantó “su felicitación al nuevo presidente que será elegido en esta Asamblea”.

En esta Asamblea de elecciones han participado 78 personas con derecho a voto: 2 cardenales; 16 arzobispos; 50 obispos y 9 auxiliares y el administrador diocesano de Gerona. También se cuenta con la presencia de cardenales, arzobispos y obispos eméritos.

Se han incorporado a la Plenaria el arzobispo coadjutor de Mérida-Badajoz, Mons. José Rodríguez Carballo; el arzobispo de Pamplona y obispo de Tudela, Mons. Florencio Roselló; y el obispo de Palencia, Mons. Mikel Garciandía.

El obispo electo de Gerona, el monje cisterciense Octavi Vilà, asistió a la sesión inaugural, aunque no ha podido participar porque no es miembro de pleno derecho hasta su ordenación episcopal, el próximo 21 de abril.

En esta Asamblea Plenaria se han renovado todos los cargos de la CEE para el cuatrienio 2024-2028, excepto el de secretario general, que se elige para un período de cinco años. Antes de las votaciones, se repasaron las actividades que se han llevado a cabo durante el cuatrienio que ahora termina, el 2020-2024.

Las votaciones comenzaron el martes 5 de marzo con la elección de Mons. Luis Argüello como presidente de la CEE, con 48 votos en la primera votación. Después, fue elegido el cardenal José Cobo como vicepresidente, con 39 votos en la segunda votación.

Ese mismo día se eligieron los seis miembros de la Comisión Ejecutiva y los presidentes de las diez Comisiones y las ocho Subcomisiones Episcopales. El miércoles, 6 de marzo, por la mañana, concluyeron las votaciones con la elección del presidente del Consejo Episcopal de Asuntos Jurídicos y de los tres miembros del Consejo Episcopal de Economía.

El miércoles por la tarde quedaron constituidas la Comisión Ejecutiva y la Comisión Permanente. Y el jueves, día 7, las Comisiones Episcopales a las que se han incorporado, como miembros, los obispos que no ocupan ninguno de los cargos anteriores.

La Asamblea Plenaria ha aprobado los principios informadores del plan de reparación integral de víctimas de abusos sexuales en el ámbito eclesiástico del que emanarán las normas generales que se aplicarán en

los casos de reparación. Lo ha presentado el Servicio de coordinación y asesoramiento de las oficinas para la protección de menores. En enero, la Comisión Permanente revisó el texto que ya incorporaba las observaciones de los obispos y las ideas recogidas en el Mensaje al Pueblo de Dios de la Plenaria. Ahora se incorporarán las indicaciones del Consejo Episcopal para Asuntos Jurídicos y del órgano de compliance de la Conferencia Episcopal.

Este plan de reparación integral está orientado a evitar que los casos de abusos a menores vuelvan a repetirse. A la vez que plantea cómo ofrecer a las víctimas una reparación integral y adecuada dando respuesta a la demanda que cada caso particular requiere.

Por otra parte, el director del Servicio de Asesoramiento a las Oficinas de Protección de menores, Mons. Jesús Torrente, también ha llevado a la Plenaria el informe del trabajo realizado por las oficinas durante 2023. En este período se ha duplicado el número de personas que han recibido formación para la prevención de abusos: han sido 250.000 personas; entre ellas 180.000 niños y adolescentes, cerca de 30.000 profesores, 22.000 padres y madres, 8.000 sacerdotes y consagrados y 8.200 monitores. Más de la mitad de los seminaristas españoles recibieron formación sobre esta cuestión. La labor de formación es el eje de la prevención de los abusos que está desarrollando la Iglesia. También las oficinas acogieron el testimonio de 155 personas que habían sufrido abusos desde los años 40 hasta nuestros días. Con ellos se siguieron los protocolos indicados.

La Plenaria ha aprobado la exhortación pastoral “Comunidades acogedoras y misioneras. Exhortación pastoral sobre la identidad y marco de la Pastoral con migrantes”. Es un texto redactado por la Subcomisión Episcopal para las Migraciones y la Movilidad humana, pero que cuenta también con las aportaciones de los obispos de la Subcomisión Episcopal para la Acción Caritativa y Social. Estas dos Subcomisiones integran la Comisión Episcopal para la Pastoral Social y Promoción Humana. Su presidente, Mons. Jesús Fernández González, ha sido el encargado de hacer la presentación.

Esta Exhortación Pastoral, en la que se ha trabajado después un proceso de escucha y reflexión, actualiza el último documento de referencia de la CEE, de 2007, para ofrecer un nuevo marco de referencia para la pastoral con personas migradas en la Iglesia de España.

El documento aporta un enfoque transversal con el objetivo de profundizar en la cercanía, la catolicidad, la hospitalidad, la cultura del encuentro y la ciudadanía plena, como ejes para promover la integración de las personas

migradas y su diversidad cultural a todos los niveles de la vida del Pueblo de Dios. Propone una pedagogía pastoral más centrada en trabajar en red y por proyectos. Además, ofrece orientaciones, claves de transformación y un conjunto de hasta 42 propuestas y buenas prácticas.

Los criterios de acción que propone son: El derecho a no tener que migrar, el derecho a migrar y a la ciudadanía mundial, la necesidad de una autoridad mundial, la importancia de la dimensión católica de la Iglesia y el desarrollo en cada pastoral de ese pueblo de Dios que es «católico», así se desarrolla en cada pastoral, el horizonte de la cultura del encuentro. Se trata también de hacer una pastoral donde la diversidad en armonía sea el modo de caminar juntos.

Los obispos españoles viajaron a Roma unos días después de finalizar la Plenaria de noviembre para asistir, el día 28, a un encuentro con el papa Francisco y el Dicasterio para el Clero. En esta reunión se les entregó el documento “Criterios para la actualización de la formación sacerdotal inicial en los Seminarios Mayores de las Iglesias particulares que conforman la Conferencia Episcopal Española”. Un documento que señala las pautas y los criterios que se deben poner en marcha en las diócesis durante los dos próximos años.

El presidente de la Subcomisión Episcopal para los Seminarios, Mons. Jesús Vidal, ha trabajado desde entonces sobre este texto. En la Permanente de enero ya presentó un avance. Además, se acordó la constitución de una Comisión ad hoc, formada por ocho rectores de distintas zonas, para seguir trabajando conjuntamente sobre este tema.

En la Plenaria, Mons. Vidal ha presentado todo este proceso. Está previsto que los obispos establezcan un calendario de trabajo y señalen los temas que se van a incluir en una encuesta que van a contestar todos los prelados sobre esta cuestión.

Mons. Vicente Jiménez Zamora, como coordinador del equipo sinodal de la CEE, ha expuesto en la Plenaria las distintas iniciativas que se están llevando a cabo en las diócesis como preparación a la segunda sesión de la XVI Asamblea General Ordinaria del Sínodo, que tendrá lugar el próximo octubre. Este equipo sinodal sigue trabajando en coordinación con las diócesis para animar estos proyectos.

La Asamblea Plenaria ha aprobado que la celebración del Congreso de Pastoral Vocacional tenga lugar del 7 al 9 de febrero de 2025.

Como es habitual en la primera Plenaria del año, también se han aprobado las Intenciones de la Conferencia Episcopal del año 2025 por las que reza la Red Mundial de Oración del Papa (Apostolado de la Oración).

Además, se ha dado el visto bueno para la erección y aprobación de los estatutos de la Fundación Educativa “Consolación” y para la modificación de los estatutos de la Federación de entidades cristianas de tiempo libre “DIDANIA”.

Los obispos han recibido información sobre el estado actual del grupo Áb-side (TRECE Y COPE) y del secretariado para el Sosténimiento de la Iglesia.

La Plenaria ha tratado diversos asuntos económicos y de seguimiento.

Nombramientos de la Comisión Permanente

En la reunión de constitución de la Comisión Permanente, se aprobaron los siguientes nombramientos:

- José Antonio García Quintana, SJ, como director del departamento para la Pastoral Penitenciaria.
- Juan Vicente González Font, laico de la archidiócesis de Burgos, como presidente del “Movimiento Scout Católico” (MSC).

Nota en relación al Plan presentado por el Ministerio de Presidencia sobre el tema de abusos

En relación al Plan presentado hoy por el ministro de la Presidencia, la Conferencia Episcopal Española (CEE) quiere señalar que:

- La acción que la Iglesia viene desarrollando frente a los abusos sexuales coincide, en buena parte, con los cinco ejes de acción que este plan propone. La Iglesia trabaja ya en la línea de la acogida, la atención y la reparación de las víctimas, la prevención de los abusos, la formación de las personas y la sensibilización de la sociedad.
- En relación al plan presentado, la CEE considera que, ciertamente, son valiosas aquellas medidas que se refieren a todas las víctimas y

en ese aspecto trabaja y trabajará también la Iglesia, con la experiencia que ella misma puede aportar para acoger a todos los que han sufrido y sufren esta lacra.

- Por otra parte, no se pueden plantear unas medidas de reparación que, siguiendo el informe del Defensor del Pueblo, dejarían fuera a 9 de cada diez víctimas. La Iglesia no puede aceptar un plan que discrimina a la mayoría de las víctimas de abusos sexuales.
- El texto presentado parte de un juicio condenatorio de toda la Iglesia, realizado sin ningún tipo de garantía jurídica, un señalamiento público y discriminatorio por parte del Estado. Al centrarse sólo en la Iglesia católica, aborda únicamente una parte del problema. Es un análisis parcial y oculta un problema social de enormes dimensiones.
- Además, esta regulación cuestiona el principio de igualdad y de universalidad que debe tener todo proceso que afecta a derechos fundamentales. La Iglesia va por delante en la acogida de las víctimas, en la formación para la prevención y en su reparación. Son los poderes públicos los que deben desarrollar medidas oportunas en esta labor de proteger a los menores en tantos ámbitos de su competencia.

La CEE ya adelantó al ministro Bolaños su valoración crítica sobre este plan al fijarse sólo en la Iglesia católica. También le manifestó su disposición a colaborar en los ámbitos de su responsabilidad y competencia, pero siempre en la medida en que aborde el problema en su conjunto.

En todo caso, la Iglesia mantiene su compromiso de continuar con la acogida a todas las víctimas de abusos sexuales, para acompañarlas y repararlas.

Comunitats acollidores i missioneres. Identitat i marc de la pastoral amb migrants

Exhortació pastoral

Conferència Episcopal Espanyola

Preàmbul

1. En el món contemporani són molts els signes de la set del Déu viu i del sentit últim de la vida, malgrat els senyals que semblen indicar el contrari. El nostre temps d'incerteses reclama sobretot testimonis que indiquin el camí cap a Déu i augmentin l'esperança d'una humanitat ferida. Quan l'ambient convida a molts a replegar-se a les casernes d'hivern, l'Esperit Sant ens mou justament al contrari, a constituir-nos «en estat permanent de missió»¹, per a «dilatar més i més el regne de Déu, començat per Déu mateix aquí a la terra».²

En aquest context, mitjançant aquesta exhortació, volem actualitzar la identitat i el marc de referència de la pastoral amb persones migrades. I oferir des de la diversitat aportada per les migracions algunes claus que contribueixin a afrontar els reptes del futur en una realitat eclesial que a molts llocs serà minoria creativa i significativa, cridada a «concentrar-se en l'essencial, en la biga mestra de la nostra fe»³, mentre va trobant diverses maneres d'encarnar-se i «eixamplar l'espai de la seva tenda» (Is 54,2).

2. Després de la instrucció *Erga migrantes caritas Christi* (2004), la Conferència Episcopal Espanyola (CEE) va publicar el 2007 *La Iglesia en España y los inmigrantes*. Es tractava d'un document amb orientacions pràctiques per a l'aplicació de l'esmentada instrucció en el context de l'època. Aquesta reflexió teològico-pastoral continua sent un referent vàlid del qual no prescindim per la qualitat i la profunditat dels seus plantejaments. Tot i això, des del 2007 s'han succeït molts canvis en la societat

¹ Cf. FRANCESC, Exhortació apostòlica *Evangelii gaudium*, 25.

² *Lumen gentium*, 9.

³ J. RATZINGER, «Catòlics, futur de minoria?», *Alfa y Omega* (27-9-2001).

i en la mateixa Església que aconsellen una posada al dia que aglutina continuïtat i evolució.

De fet, les dades actuals confirmen el que han anat mostrant els pronunciaments dels bisbes des de 1994 fins a l'actualitat⁴: que el futur de la societat i de l'Església a Espanya passa per la plena incorporació de les persones migrades. En conseqüència, o som una Església acollidora i missionera, o no serem. El desig de respondre millor a aquesta realitat és el que motiva aquesta exhortació pastoral. Busquem expressar amb claretat a l'Església que peregrina a Espanya el sentit i la identitat de la pastoral amb migrants i actualitzar-ne el marc des d'un enfocament transversal i sinodal al servei de qualsevol projecte, tant d'evangelització com de reestructuració pastoral.

3. El pensament i les actuacions del papa Francesc han incrementat el magisteri respecte a les migracions. Francesc ha ofert quatre verbs que articulen la resposta pastoral de l'Església vers les persones migrades i refugiades (acollir, protegir, promoure, integrar)⁵ i, en continuïtat amb sant Joan Pau II, Benet XVI i els seus antecessors⁶, proposa una lectura creient d'aquest signe dels temps i els seus reptes pastorals sobretot a *Evangelii gaudium* [EG] i *Fratelli tutti* [FT].

4. En sintonia amb el magisteri, sostenim que és hora de continuar i promoure una profunda conversió personal, sense la qual serà inviable la necessària renovació eclesial. Conversió personal i pastoral, reforma d'estructures: costums, estils, horaris, llenguatge, etc. Aquesta tasca il·lusionant requereix iniciar processos arrelats en una espiritualitat missionera centrada en l'acció de Crist per mitjà de l'Esperit.⁷ La pastoral amb migrants vol situar-se en

⁴ CEE, *Pastoral de las migraciones en España* (1994); COMISSIÓ DE PASTORAL SOCIAL, *La Inmigración en España: desafío a la sociedad y a la Iglesia* (1995); CEE, *La Iglesia en España y los inmigrantes* (2007), i pronunciaments posteriors en forma de notes, cartes pastorals, etc.

⁵ El significat de cada un dels quatre verbs està especificat i descrit al missatge del papa Francesc amb motiu de la Jornada Mundial del Migrant i del Refugiat del 2018.

⁶ El 1914 Benet XV va instaurar el «Dia de l'Emigrant». Des d'aleshores fins a l'actual Jornada Mundial del Migrant i del Refugiat, cada any tots els papes han aportat missatges ben aclaridors sobre això i no només amb motiu de cada Jornada.

⁷ «Ara doncs, ja no sou estrangers o forasters, sinó ciutadans del poble sant i membres de Déu. Formeu un edifici construït sobre el fonament dels apòstols i profetes, que té el mateix Jesucrist per pedra angular. Sobre ell reposa tota la construcció que es va alçar harmoniosament gràcies al Senyor i forma un temple consagrat. Per Jesucrist, també vosaltres heu entrat a formar part de l'edifici, on Déu resideix per la presència de l'Esperit» (Ef 2,19-22).

aquest context de missió i revitalització. Per això, aquesta nova exhortació ja no parla de pastoral de migracions o *per als* migrants, sinó que proposa una pastoral transversal *amb* persones migrades, en una Església «en sortida» on cabem tots, treballem per projectes i aprenem que la diversitat cultural ens fa viure millor la catolicitat i la fraternitat que oferim als nostres conciutadans com a signe d'esperança que prepara i anuncia el regne de Déu.

5. Aquesta exhortació pivota sobre els dos grans reptes plantejats pel papa Francesc al missatge per a la Jornada Mundial del Migrant i del Refugiat [JMMR] de 2021 i desenvolupats pel Dicasteri per al Servei del Desenvolupament Humà Integral en el document *Orientacions sobre la pastoral migratòria intercultural*:⁸

- a) «El repte *ad intra* té a veure amb la manera de viure la catolicitat de la nostra fe. El primer pas és, per tant, fer espai, eixamplar l'espai de la tenda perquè s'hi pugui incloure tothom, sense divisions o separacions per classes, on tothom pugui preservar les diferències que enriqueixen la comunitat, segons el model de la Trinitat: la unitat de Déu en qui existeixen tres Persones».
- b) «El repte *ad extra* es refereix a la manera de ser una Església veritablement missionera. Sortir a l'encontre dels necessitats, els descartats, els marginats, els oprimits... que estem cridats a reconèixer i a cuidar, ja que això és un manament del Senyor. I a través de la caritat i l'amor, animar la conversió del cor, sobretot entre els qui es troben fora de l'Església, ja sigui per elecció pròpia o perquè mai no han escoltat el missatge salvífic de Jesucrist. Aquesta és una crida a ser una Església inclusiva, en la qual cada ésser humà rep el missatge de salvació en Jesucrist».

6. La integració, que no assimilació, de les persones migrades en l'Església és un dels signes dels temps eclesials més clars. Esperem que aquest document susciti un canvi en la consciència i l'enfocament dels qui conformem el sant poble de Déu. Que ens ajudi a configurar les comunitats del futur, caminant amb el que funciona o replantejant on sigui necessari el model de parròquia i de missió; promovent *amb* els qui ja viuen entre nosaltres i els nous veïns o germans *comunitats acollidores i missioneres*. Conversió personal i pastoral per a viure en harmonia, testimoniar i anunciar junts l'alegria de l'Evangelí.

⁸ DICASTERI PER AL SERVEI DEL DESENVOLUPAMENT HUMÀ INTEGRAL, *Orientaciones sobre la pastoral migratoria intercultural* (EDICE, Madrid 2022) 13-14.

1. El context

7. L'acció evangelitzadora de l'Església parteix de la realitat concreta en la que els homes i les dones desenvolupen la seva existència, dels seus contextos humans, culturals, socials i històrics. El principi d'*encarnació* de tota acció missionera empeny a fer-se càrrec d'aquesta realitat perquè el missatge evangèlic pugui realment inculturar-se i així ser llum per a totes les persones.

Els discursos i les narratives que escoltem al voltant de la realitat de la migració sovint estan tenyits de biaixos de diferents tons. Des de generalitzar situacions particulars i locals al conjunt de la realitat de la migració, en realitat molt plural, fins a aquells biaixos orientats a l'obtenció de rèdits polítics d'un signe o un altre.

Si, com ens diu el Senyor Jesús, «la veritat us farà lliures» aleshores volem començar aquesta exhortació mirant la veritat de les persones migrades al nostre país, amb una imatge el més aproximada a la realitat que les dades contrastades poden aportar-nos. Només des d'una mirada serena, que fugi tant com es pugui de subjectivitats, i sobretot que mira la realitat humana del migrant a la llum de l'experiència de l'Evangeli, lliure de polaritzacions polítiques, podem trobar els signes amb els quals l'Esperit guïï el nostre caminar com a Església.

1.1. La migració i les seves causes

8. Quan el 2007 la CEE va aprovar la reflexió teològico-pastoral *L'Església a Espanya i els immigrants*, el nostre país estava experimentant un procés intens de recepció de població migrant com mai no havia succeït en la seva història recent. Dels 1,6 milions de migrants que hi havia al nostre país el 2000 es va passar als 5,7 milions el 2010. Aquest procés migratori s'ha mantingut constant des d'aleshores, només alentit durant tres anys arran de la crisi internacional de 2008.

El 2023 la població nascuda fora de les nostres fronteres resident a Espanya ascendeix ja a 7,5 milions de persones, prop del 15 % de la població total del país.⁹ No obstant això, a aquesta xifra hauríem d'afegir-hi els més de dos milions de joves i infants de la segona generació de migrants que, si bé han nascut al nostre país i són plenament nacionals, sociològica-

⁹ Les dades sociològiques d'aquest apartat es troben al web de l'INE, www.ine.es.

ment estan a cavall entre la població migrada dels seus pares i els seus contemporanis nacionals. Així doncs, la realitat a la qual ens referim en aquest document és la realitat d'una de cada cinc persones que vivim a Espanya, i que ha transformat la societat espanyola, i amb ella, les nostres diòcesis, parròquies, i comunitats eclesials. Tanmateix, cal mirar més en detall i amb més profunditat com és la migració a la nostra societat i a les nostres comunitats, quins processos socioeconòmics subjauen a aquest fenomen i com tot això ha provocat aquesta transformació a la qual ens referíem.

9. Una de les primeres consideracions que hem de fer és que no totes les situacions migratòries són iguals. Si atenem a la procedència dels migrants ens trobarem d'una banda més de 1,5 milions de persones procedents de les principals economies europees (França, Alemanya, Itàlia, Regne Unit, Bèlgica, Països Baixos, Portugal), la situació de les quals en general és molt diferent socioeconòmicament a la de la immensa majoria dels 3,2 milions de migrants procedents de Llatinoamèrica (amb qui compartim idioma i creences religioses), dels 1,4 milions de l'Àfrica (la majoria del Marroc), dels 800.000 procedents de països de l'est d'Europa, o del mig milió procedent de l'Àsia. El context migratori d'aquests últims grups ve marcat per una dinàmica socioeconòmica en la qual participen tant els països d'emissió com el nostre propi país.

En aquest sentit, el flux migratori procedent d'Hispanoamèrica, Àfrica, Àsia i Europa de l'Est és part de la dinàmica de globalització en la qual el nostre país ha entrat de ple en les últimes dècades com una de les vint economies més desenvolupades del món. I un dels efectes d'aquest procés de globalització és que, igual que a totes les economies avançades inserides en una transformació tecnològica, al nostre país s'ha generat una demanda de mà d'obra per a determinats sectors (agricultura, hostaleria, construcció, o servei domèstic) que els treballadors nacionals no estan disposats a cobrir per la seva menor remuneració o per les seves condicions laborals. En certa mesura això explica per què, malgrat tenir una elevada taxa de desocupació, a l'economia espanyola encara hi ha milers de llocs de treball d'aquests sectors menys tecnològics sense cobrir. Aquests llocs de treball no coberts suposen una crida de mà d'obra al mercat internacional disposada a ocupar-los, ja que els salaris que s'hi perceben són significativament més grans que els que podrien obtenir als seus països d'origen. Així doncs, com qualsevol estudi seriós corrobora, el mantra «els immigrants treuen llocs de treball» no resisteix el contrast amb les xifres reals, ja que la nostra economia demana, perquè ho necessita, una gran quantitat de mà d'obra migrant, sense la qual l'exitós exercici d'aquesta

no s'hauria produït. Els migrants no només no són una amenaça laboral per a la ciutadania espanyola, sinó que són un recurs valuós i necessari del qual depenem, sobretot quan estan laboralment qualificats.

10. D'altra banda, les persones migrades no només venen al nostre país perquè demanem mà d'obra, sinó també perquè als seus països d'origen s'han desenvolupat processos econòmics dins d'aquest context de globalització que els empenyen a haver de migrar. Abandonar el país, la llar, la família i els amics és una decisió en la immensa majoria dels casos motivada per la necessitat. La integració de les economies emissores en el context internacional ha suposat la desaparició de gran part de la mà d'obra que s'utilitzava tradicionalment en el sector primari, que, tanmateix, no ha estat absorbida per l'incipient sector industrial i terciari d'aquests països emissors. I així, s'ha generat una força de treball amb poques possibilitats d'ocupació als països d'origen que tenen un incentiu molt fort per a migrar. Cal assenyalar que en aquest procés de transformació de les economies dels països emissors, Espanya ha tingut un paper destacat, ja que el nostre país és el segon país en volum d'inversió estrangera a Llatinoamèrica, tenint les empreses espanyoles un gran protagonisme en la transformació d'aquestes economies.

1.2. Integració de les persones migrades en la societat

11. Pel que fa a la distribució geogràfica de la migració, la població migrada s'ha concentrat especialment al llarg de l'arc mediterrani, a les grans urbs i les seves àrees metropolitanes (Madrid, Barcelona, Alacant, València, Màlaga, etc.). No obstant això, avui és difícil trobar un poble a Espanya en el qual no hi visquin una o diverses famílies migrades.

Així, la realitat de la migració té particularitats en les diferents diòcesis. En algunes és gran el número d'estrangers que escullen Espanya com a país de residència o per a la seva jubilació. Aquestes persones també han migrat, encara que no ho fessin per raons econòmiques, per tant, les considerarem igualment destinatàries de les propostes d'aquest document. Si a les grans urbs la migració s'insereix en el sector serveis, a les diòcesis amb grans explotacions agràries i ramaderes els migrants s'utilitzen com a mà d'obra agrícola i ramadera, a vegades temporera. Si en la majoria dels casos els migrants arriben a través dels aeroports, a les diòcesis de frontera, per contra, han d'afrontar les terribles circumstàncies dels qui arriben per la ruta atlàntica i mediterrània. Aquesta realitat donaria peu a una reflexió conjunta entre diòcesis que comparteixen circumstàncies i

reptes similars fomentant l'intercanvi, la coordinació i les bones pràctiques. Sense oblidar la conveniència d'atendre la peculiaritat de ciutats com Ceuta o Melilla, i la importància de connectar amb altres diòcesis més al sud com Tànger, Rabat, la prefectura del Sàhara Occidental i altres del nord-est africà concernides per la ruta atlàntica.

12. Un estudi presentat per Càritas Espanyola en col·laboració amb l'Institut Universitari d'Estudis sobre Migracions de la Universitat Pontifícia de Comillas ens mostra com la població d'origen immigrant està fortament arrelada a Espanya.¹⁰ La gran majoria de les persones migrades porten més de deu anys al nostre país, amb una edat mitjana de 37 anys enfront dels 45 anys dels nacionals i una taxa de natalitat d'1,35 %, enfront del 0,6 % dels nacionals; han format les seves famílies aquí i han escollit el nostre país per a desenvolupar el seu projecte vital. Els migrants han contribuït així a pal·liar l'hivern demogràfic que experimenta la població autòctona, la taxa de natalitat de la qual el 2022 se situava en l'1,19 %, lluny del 2,1 % necessari per a la reposició generacional.

No obstant això, aquest arrelament en la nostra societat no es correspon amb una equiparació socioeconòmica amb la població autòctona. Les persones migrades pateixen índexs més grans de desocupació o subocupació, accedeixen amb menor intensitat a les polítiques socials, i pateixen una vulnerabilitat social més gran. L'ingrés mitjà per llar de la població migrada és el 50 % del corresponent a les llars d'origen autòcton, ancorant les llars a un alt risc de pobresa i exclusió. Aquesta vulnerabilitat s'accentua en el cas de les persones estrangeres en situació irregular, ja que pateixen més vulneracions de drets, fet que provoca que l'exclusió social els afecti tres vegades més.

13. En aquest sentit la població migrada s'ha integrat majoritàriament dins de les classes populars natives, compartint barris, serveis socials i espais vitals, tot això dins d'una precarietat laboral, una vulnerabilitat constant i un elevat risc de pobresa i exclusió. No obstant això, i en contra de la imatge estereotipada, la població migrada es beneficia proporcionalment molt menys dels programes de protecció social. Només el 15 % dels migrants desocupats percep alguna prestació enfront del 50 % dels nacionals desocupats i, malgrat l'índex més gran de vulnerabilitat, només el 12,5 % de les llars formades per persones migrades percep rendes del sistema

¹⁰ AA.VV., *Un arraigo sobre el alambre. La integración social de la población inmigrante en España* (Col·lecció d'Estudis 46; Fundació Foessa, 2020).

de protecció pública. És el capital social, el conjunt de relacions i els vincles principalment amb altres compatriotes, però també amb la població autòctona, el que dota els migrants d'una gran resiliència, proveint-los de recursos bàsics –allotjament, treball i suport emocional– fonamentals per al seu arrelament i desenvolupament.

Així doncs, a la llum d'aquestes breus dades assenyalades, podem afirmar que la presència de població migrada no és quelcom circumstancial, sinó que s'ha convertit en un tret definitori de la nostra societat, en la qual la gran majoria de les persones han vingut per a quedar-se, formant aquí les seves famílies, desenvolupant els seus processos vitals i participant substancialment en la dinàmica social del nostre país. La societat espanyola s'ha transformat així en una societat més diversa en les seves procedències geogràfiques i culturals, però també en les seves arrels religioses (catòlics, protestants, ortodoxos, musulmans, etc.), un aspecte fonamental que cal tenir en compte de cara a una acció pastoral que vulgui ser realment missionera i evangelitzadora, que va sent cada vegada més ferment i paràbola d'interculturalitat.¹¹

14. Com a conclusió, la població migrada està força ben arrelada en la nostra societat i gaudeix en general d'una integració bona però millorable, sobretot en alguns contextos geogràfics o socials. Sens dubte, a aquest clima de convivència fonamentalment cordial i pacífic ha contribuït el consens entre els principals actors socials –institucions, la majoria de partits polítics, sindicats, ONG– rebutjant la propagació pública de discursos hostils i racistes, que alguns actors polítics utilitzen per als seus interessos.

Les relacions entre la població migrada i la nativa són cada vegada més habituals. Encara que persisteixi un cert distanciament i segregació, les xarxes socials d'ambdues poblacions es van integrant paulatinament. No obstant això, estudis de Càritas adverteixen sobre la conflictivitat latent en alguns barris i alerten sobre el desafiament identitari de la segona generació. De vegades, trobem nuclis de migrants, europeus o d'altres continents, agrupats en zones de residència on se senten més recolzats, amb el risc d'aïllar-se en bombolles segons la procedència, religió, posició econòmica o nacionalitat. Aquesta segregació socioeconòmica i ètnica d'una part de la població migrada pot semblar com una dificultat per a la

¹¹ De fet, les comunitats catòliques també s'han transformat i revitalitzat per la presència de persones migrades: ho veiem a les catequesis, a les celebracions, als seminaris, a les cases de consagrats, etc.

inclusió o, de vegades, ser percebuda com a amenaça per a la pau social, per tant, reclama en tots més esforços per a construir una societat més justa i fraterna, una veritable *cultura del trobament*.¹²

2. Viure la catolicitat

2.1. Reconèixer l'aportació dels migrants

15. Una lectura creient del context social discernit des del criteri de la catolicitat no ignora dificultats en la convivència, però ressalta i ajuda a reconèixer la valuosa aportació de les persones migrades a la nostra societat i la nostra Església:

- a) *Treball*. En primer lloc, les persones migrades aporten el seu treball per al desenvolupament del país d'acollida i fins i tot del país d'origen a través de les remeses de diners que envien a les seves famílies. Com diu el papa Benet XVI: «Obviament, aquests treballadors no poden ser considerats una mercaderia o una mera força laboral». ¹³ D'altra banda, hem de tenir en compte que, la majoria de les vegades, desenvolupen feines que altres persones del propi país receptor es resisteixen a realitzar. En aquest sentit, «poden contribuir al benestar i al progrés de tots». ¹⁴ Sobretot, quan se'ls possibilita l'accés a un treball digne i no sotmés a l'economia submergida, o s'homologuen les seves titulacions per a la inclusió laboral més específica.
- b) *Creixement personal*. La seva presència ens ofereix també una oportunitat de créixer com a persones, ja que «ens ajuda a recuperar algunes dimensions essencials de la nostra existència cristiana i de la nostra humanitat, que corren el risc d'adormir-se amb un estil de vida ple de comoditats». Ells demostren el valor de realitats com la perseverança, l'austeritat, l'alegria, el sacrifici, la laboriositat. Tampoc hem de menysprear, com ens diuen els bisbes de les Illes Canàries parlant dels joves amuntegats als seus centres d'acollida, que rejoyeneixen la vella Europa i «ens obren al desafiament de la diversitat, que té tant a veure amb el Déu Trinitat». ¹⁵ Per tant, en

¹² Carta encíclica *Fratelli tutti* sobre la fraternitat i l'amistat social, 30.

¹³ BENET XVI, *Caritas in veritate*, 62.

¹⁴ FRANCESC, Missatge per a la Jornada Mundial del Migrant i del Refugiat 2016.

¹⁵ OBISPOS DE CANARIAS I NIVARIENSE, Carta pastoral *Escuchar el eco de Lamepedusa en las Islas Canarias* (15-11-2021).

interessar-nos per ells, ens interessem per nosaltres mateixos. Tenint cura d'ells, tots creixem.¹⁶

- c) *Apropament a Déu*. Des del punt de vista cristià, l'aportació més gran que ens fan té a veure amb la fe. Com ens recorda el papa Francesc, la migració no està separada de la història de la salvació, és més, «en forma part». A les migracions veiem l'«acció providencial de Déu amb vista a la comunió universal».¹⁷ Els migrants ens poden apropar a Déu i fer que termes teològics clàssics com alliberament, èxode, pobres, vídues... cobrin nova actualitat i força. Molts ens han transmès com Déu ha anat apareixent en les seves vides donant-los impuls i esperança, de manera que han pogut encarar pasqualment les traves que se'ls van presentant pel camí. «Amb ells aprenem a viure els dolors de la vida, però en clau d'eternitat, en marxa [...], a la recerca de la ciutat futura».¹⁸
- d) *Orientació per a trobar-lo*. El mateix Senyor que un dia va cridar els deixebles perquè estiguessin amb ell, continua convidant-nos avui a buscar el seu rostre, perquè el coneguem millor, i perquè puguem identificar-lo en els nostres germans empobrits o exclosos. I, ja que ell també va ser migrant, desitja que el descobrim i auxiliem de forma especial en els qui han hagut d'abandonar la seva terra. D'aquesta manera, la diversitat que aporten les persones o famílies migrades es converteixen en «condició de possibilitat per a experimentar aquest Déu que, migrant, abraça la multiplicitat ja que és essencialment trinitari».¹⁹ El mateix podem dir de la frontera, lloc que traspassen amb facilitat la informació i el capital, però que fàcilment es tanca a les persones. Doncs bé, Jesús les travessa, les denuncia i ens convida a escoltar el seu crit i la seva crida a crear ponts, no murs.
- e) *Profetisme*. Molts migrants són profetes del clam de Déu que despulla una religiositat desencarnada o un sistema polític i econòmic excludent, i el més salvatge capitalisme que no té misericòrdia amb els més pobres... «Els migrants denuncien de les societats el marcat individualisme».²⁰

¹⁶ FRANCESC, Missatge per a la Jornada Mundial del Migrant i del Refugiat 2019.

¹⁷ FRANCESC, Missatge per a la Jornada Mundial del Migrant i del Refugiat 2018.

¹⁸ Mons. José COBO, pliego *Vida Nueva* 3.327, 8.

¹⁹ *Ibid.*, 26.

²⁰ *Ibid.*, 29-30.

- f) *Creixement de la comunitat*. «En la trobada amb la diversitat dels estrangers [...] se'ns dona l'oportunitat de créixer com a Església, d'enriquir-nos mútuament». Fins i tot als llogarets més petits i aïllats fàcilment podem trobar persones arribades d'altres terres. La seva presència ens interpel·la i ens empeny a treballar per una Església cada vegada més inclusiva. L'Església està cridada a sortir a les perifèries existencials per a guarir el ferit, per a buscar el perdut, sempre «disposada per a acollir tothom».²¹

2.2. La migració és un signe dels temps

16. La mobilitat humana és un fenomen que sempre ha existit a totes les societats. Actualment és considerat com un dels trets que permet descriure el canvi d'època al qual assistim. Per a l'Església constitueix un desafiament particular per les dimensions que ha adquirit; i per les situacions de dolor i patiment que amb freqüència engloba. A l'Església ens referim a les migracions com una emergència de caràcter social, però de repercussions teològiques en el seu significat. El papa Francesc la considera com a expressió de la força inevitable de la globalització (*Fratelli tutti*, 138), com a tret inequívoc del nostre temps (*Christus vivit*, 91) i de les dècades futures: «Les migracions constituïran un element determinant del futur del món».²² Més en concret afirma:

Durant els meus primers anys de pontificat he manifestat diverses vegades com em preocupa la trista situació de tants emigrants i refugiats que fugen de les guerres, de les persecucions, dels desastres naturals i de la pobresa. Es tracta de manera indubtable d'un «signe dels temps».²³

Aquesta descripció dona continuïtat a un llarg seguit d'afirmacions en el mateix sentit: el Concili Vaticà II (*Gaudium et spes*, 6); sant Joan Pau II (*Erga migrantes caritas Christi*, 14) o Benet XVI (*Caritas in veritate*, 62).²⁴

Davant les migracions, tenim una tasca i un gran repte per expressar en la nostra pastoral: ser fidels al desig i al mandat del Senyor Jesús de reunir

²¹ FRANCESC, Missatge per a la Jornada del Migrant i del Refugiat 2021.

²² FRANCESC, *Discurs al Cos diplomàtic acreditat davant la Santa Seu* (11-1-16).

²³ FRANCESC, Missatge per a la Jornada Mundial del Migrant i del Refugiat 2018; cf. FRANCESC, Exhortació apostòlica postsinodal *Amoris laetitia* sobre l'amor en la família (19-3-16).

²⁴ Cf. FRANCESC, Missatge per a la Jornada Mundial del Migrant i del Refugiat 2016.

en una sola família tots els pobles, constituint-nos en signe que anticipi el futur i presentant-nos com a model de referència per a la societat futura, sent una fraternitat que il·lumini tothom sobre com arribar a aconseguir la unitat dels pobles diversos. Es tracta d'ajudar-nos a no confondre unitat amb uniformitat, harmonitzant universalitat i ciutadania, identitat i diversitat cultural i religiosa.

2.3. La credibilitat pel testimoni

17. L'Església porta la protecció de la dignitat de la persona i l'hospitalitat en el seu ADN des dels inicis. Així ho reflecteix la seva Doctrina Social arrelada en les Sagrades Escripures, tant de l'Antic com del Nou Testament.²⁵

Per tant, aquest és el nostre punt de partida:

Cada ésser humà que es veu obligat a deixar la seva pàtria a la recerca d'un futur millor, el Senyor el confia a l'amor maternal de l'Església. És una gran responsabilitat que l'Església vol compartir amb tots els creients i amb tots els homes i dones de bona voluntat, que són cridats a respondre amb generositat, diligència, saviesa i amplitud de mires –cadascú d'acord amb les seves possibilitats– als nombrosos desafiaments plantejats per les migracions contemporànies.²⁶

Sabem que el fenomen migratori es caracteritza per la complexitat.²⁷ No hi ha situació social que resulti fàcil d'interpretar i menys senzilla encara és la tasca d'oferir una solució. El Concili Vaticà II va assenyalar la importància que tota reflexió partís de l'«autonomia de la realitat» que reconeix l'existència de «lleis i valors propis» en tot allò creat i, per tant, en el que correspon a la vida social (*Gaudium et spes*, 36). Això convoca a un continu diàleg amb la sociologia, l'economia, la politologia i altres ciències humanes.

18. En aquest debat, a l'Església no li correspon ni oferir una conclusió concreta, ni tan sols proposar una solució amb valor universal que resolgui tots els casos. La seva comesa és l'anàlisi de tota circumstància social i tractar d'«esclarir-la mitjançant la llum de la paraula inalterable de

²⁵ CEE, XC Assemblea plenària, *L'Església a Espanya i els immigrants*, 21-41.

²⁶ Cf. FRANCESC, Missatge per a la Jornada Mundial del Migrant i del Refugiat 2018.

²⁷ FRANCESC, Missatge per a la Jornada Mundial del Migrant i del Refugiat 2023.

l'Evangelí, deduir principis de reflexió, normes de judici i directrius d'acció segons els ensenyaments socials de l'Església» (*Octogesima adveniens*, 4).

Aquestes s'ofereixen com a llum que pugui contribuir a la causa comuna de la pau. Així, l'autoritat de l'Església radica en la qualitat de les seves propostes i en la credibilitat del seu testimoni, com a institució, com a comunitat de creients i de manera particular en la vida de cada batejat (cf. *Deus caritas est*, 28). El nostre món necessita, sobretot, testimonis.

En aquest horitzó, el poble de Déu es preocupa per tot allò que està impregnat de patiment, ja que es tracta de la creu, on es fa present Jesucrist i on opera la força del Ressuscitat. Les migracions constitueixen, així, un dels principals dolors en el moment actual i poden ser interpretades com a manifestació de les *estructures de pecat* (*Sollicitudo rei socialis*, 36). Es tracta de dinàmiques o estils de vida que hem normalitzat, egoisme, estretor de mires, càlculs polítics errats, decisions econòmiques imprudents, als quals ens hem acomodat, fins i tot amb la nostra pregària, donant per fet que són realitats immutables. D'aquesta manera ja hi participem mitjançant un exercici tàcit de la nostra llibertat. Diagnosticar el mal moral és també identificar adequadament, a nivell de conducta humana, el camí que cal seguir per a superar-lo.

2.4. Cultura de la vida

19. La centralitat de la persona ve donada per ser creada a *imatge i semblança* de Déu, per la seva particular naturalesa que la fa *capax Dei* –capaç de Déu. Aquest privilegi li confereix un valor central en el conjunt de la creació que denominem dignitat. No suposa minusvaloració de tot allò creat, animat o inanimat, que és contemplat en l'òptica de la cura, però sí un reconeixement particular a l'individu que és portador d'un do privilegiat, el de la vida, que és considerat com a tresor que ha de ser custodiat.

Som temple de l'Esperit (1Co 6,19) que requereix una valoració i protecció de la vida en totes les etapes, des de la gestació fins a la mort. Abraçar la «cultura de la vida» en totes les circumstàncies que componen una biografia ens porta a dir que no és tolerable que es continuï deixant morir les persones a les fronteres o en el seu intent de creuar-les, als deserts, al mar o en qualsevol de les situacions que implica el viatge dels migrants. Moltes de les rutes que segueixen són trampes mortals, llocs de violència i abusos freqüents. Per això hem de treballar per a vigilar que, en elles, tota vida humana i els seus drets fonamentals siguin custodiats. Per això

denunciem i ens oposem a les màfies de tractants d'éssers humans que es lucren amb el patiment de les persones al llarg de les rutes migratòries; han de ser combatudes amb les eines de qualsevol estat de dret. També ens entristeix constatar de vegades que algunes persones migrades en el seu afany de sobreviure o prosperar puguin arribar a lucrar-se de la precarietat dels seus semblants en espais habitacionals, de treball o d'acollida, etc.

Afirmem el valor i la protecció de la vida dels migrants, refugiats o desplaçats, en coherència i continuïtat amb el primer i inherent dret natural que és el de néixer. La defensa de la dignitat humana i la fraternitat que Jesús va predicar ens alerta contra la indiferència que endureix les consciències i ens deshumanitza. La indiferència també mata. Aprenguem a no posar-nos «de costat», sinó del costat d'entitats i persones que salven i rescaten vides.

2.5. Criteris d'acció

20. Proposem a continuació alguns criteris d'acció per a emmarcar la pastoral amb migrants:

El dret a no haver de migrar

Aquesta convicció constitueix l'horitzó del plantejament eclesial en la lògica del desenvolupament humà integral: «En la seva essència, migrar és expressió de l'anhel intrínsec a la felicitat precisament de cada ésser humà, felicitat que és buscada i perseguida».²⁸ Aquesta és la manifestació d'una vocació inherent a l'ésser humà que ha de ser el primer responsable de la consecució del desenvolupament en la seva pròpia persona: «En els dissenys de Déu, cada home està cridat a promoure el seu propi progrés, perquè la vida de tot home és una vocació donada per Déu per a una missió concreta» (*Populorum progressio* [PP], 15).

En un ordre social just, que respongui al desafiament catòlic que «el desenvolupament és el nou nom de la pau» (PP 83), l'ordre internacional està en l'obligació moral de posar les condicions perquè totes les regions del món siguin un espai propici per a la vida que tota persona mereix, salvaguardada pel bé comú estatal i pel bé comú internacional. Aquesta reivindicació justifica l'afirmació del dret a no haver de migrar: «Crear condicions concretes de pau, pel que fa als emigrants i refugiats, significa

²⁸ FRANCESC, *Discurs als participants en el Fòrum Internacional Migracions i Pau* (21-2-17).

comprometre's seriosament a defensar abans que res el dret a no emigrar, és a dir, a viure en pau i dignitat a la pròpia pàtria».²⁹

En tot cas, el dret a migrar també passa per fer-ho de forma segura, salvaguardant la dignitat de les persones en mobilitat. Actualment aquest dret no està garantit i en conseqüència són moltes les vides que es perden i el patiment que es genera a migrants i refugiats. Com afirma Francesc:

Mentre treballem perquè tota migració pugui ser fruit d'una decisió lliure, estem cridats a tenir el màxim respecte per la dignitat de cada migrant; i això significa acompanyar i governar els fluxos de la millor manera possible, construint ponts i no murs, ampliant els canals per a una migració segura i regular.³⁰

El dret a poder decidir en llibertat si migrar o quedar-se al propi país requerirà també del concurs de les nacions i la bona governança. D'una banda, la responsabilitat dels governants cridats a exercitar la bona política al servei de tots; de l'altra, les ajudes econòmiques que afavoreixin l'educació i l'ocupació, la reducció de les sancions i la condonació de deute als països més desfavorits. En resum, el dret a no migrar s'assegura en la mesura que cada país pugui treballar globalment i honestament, per a garantir condicions de benestar i desenvolupament dels seus propis ciutadans.

El dret a migrar i a la ciutadania mundial

21. En el context ja descrit és necessari recordar la llarga tradició que submergeix les seves arrels en el pensament de Lleó XIII i que va ser explicat per Pius XII i reiterat pels pontífexs posteriors: el dret a la migració.

L'Església el reconeix a tot home, en el doble aspecte de la possibilitat de sortir del propi país i la possibilitat d'entrar en un altre, a la recerca de millors condicions de vida. Per descomptat, l'exercici d'aquest dret ha de ser reglamentat, perquè una aplicació indiscriminada ocasionaria dany i perjudici al bé comú de les comunitats que acullen el migrant.³¹

Com a concreció d'aquest seria necessari especificar-ne un segon, el reconeixement d'un nou estatut:

²⁹ Sant JOAN PAU II, Missatge per a la Jornada Mundial del Migrant 2004, 3; cf. FRANCESC, *Fratelli tutti*, 38, 129.

³⁰ FRANCESC, Missatge per a la Jornada Mundial del Migrant i del Refugiat 2023.

³¹ FRANCESC, Missatge per a la Jornada Mundial del Migrant i del Refugiat 2021.

La pertinença a la família humana atorga a cada persona una espècie de *ciutadania mundial*, fent-la titular de drets i deures, donat que els homes estan units per un *origen i suprem destí comuns*. N'hi ha prou amb que un infant sigui concebut perquè sigui titular de drets, mereixi atenció i cures, i que algú hagi de proveir-ho.³²

Aquestes afirmacions, profètiques en el moment en què van ser enunciadetes, han anat adquirint més pes per la realitat que s'imposa i que dictamina en quina mesura un projecte és una resposta pràctica o expressió d'ideologia. El programa dels drets humans, en aquest sentit, sense deixar de ser una eina valuosa, ha d'acollir el desafiament d'una transformació d'acord amb les exigències actuals: incorporar els deures, sense els quals els drets poden convertir-se en escut d'egoismes, la primacia de la persona davant de les estructures polítiques i el sentiment nacional, la necessitat d'estructures polítiques que responguin als desafiaments globals.

La necessitat d'una autoritat mundial

22. L'Església, des de *Rerum novarum*, proposa que la convivència estigui regulada per alguna institució de caràcter polític. Això és una realitat reconeixible en els estats, en les regions que el componen, fins i tot tenim experiències internacionals en estructures com les de la Unió Europea. La forma d'organitzar la política en la clàssica forma de l'Estat-nació-frontera resulta del tot insuficient en el nostre context globalitzat. En tenim constància pels problemes medioambientals, per experiències com la del covid-19, per l'afectació que els conflictes internacionals, com la invasió d'Ucraïna o els conflictes i desastres en països de l'Àfrica, en nosaltres.

L'Església ha assenyalat des de fa dècades que la regulació de les migracions requereix l'establiment d'una forma d'autoritat mundial: «els Estats no poden desenvolupar pel seu compte solucions adequades ja que les conseqüències de les opcions de cada un repercuteixen inevitablement sobre tota la comunitat internacional» i reclama «una legislació (*governance*) global» per a les migracions» (FT 132). Una governança que se centri menys en la ideologia i més en la dignitat de la persona i el bé comú, articulats amb factors econòmics i demogràfics per a arribar a millors polítiques, com ja havia precisat amb més detall Benet XVI a *Caritas in veritate*.³³

³² Sant JOAN PAU II, Missatge per a la XXXVIII Jornada de la Pau (1-1-2005).

³³ BENET XVI, *Caritas in veritate*, 67.

El dret a no haver de migrar que reclama l'Església constitueix la principal regulació per als fluxos migratoris. Encara que no sigui l'únic factor que influeix en la mobilitat humana, la possibilitat de tenir una vida en pau i amb futur en el propi país és una mesura molt eficaç per a evitar les tragèdies que contemplem de manera sistemàtica. L'Església també comprèn la identitat de cada Estat, del bé, de la seva cultura, que han de conservar com a tresor:

Si bé és cert que els països altament desenvolupats no sempre poden absorbir tots els que emigren, cal reconèixer, però, que el criteri per a determinar el límit de suportabilitat no pot ser la simple defensa del propi benestar, descurant les necessitats reals dels qui tristament es veuen obligats a sol·licitar hospitalitat.³⁴

23. En la interacció amb la societat i el conjunt de les nacions, l'Església ofereix la seva col·laboració sempre des del principi de subsidiarietat. No només perquè els seus recursos són limitats, sinó perquè és competència dels Estats i les diverses administracions públiques destinar fons econòmics i exercir el seu deure d'atenció a migrants i refugiats segons els paràmetres de dignitat i els respectius marcs legislatius i tractats i acords europeus o internacionals. En aquest debat, l'Església no escatima en afavorir propostes i consensos que atorguin la màxima protecció a la vida, la dignitat i el bé comú.

En aquest sentit convé recordar:

Les nacions més riques tenen l'obligació d'acollir, tant com els sigui possible, l'*estranger* que cerca la seguretat i els recursos vitals que no pot trobar en el seu país d'origen. Els poders públics vetllaran perquè es respecti el dret natural que posa l'hoste sota la protecció dels qui el reben. Les autoritats polítiques, amb vista al bé comú, del qual tenen la responsabilitat, poden subordinar l'exercici del dret d'immigració a diverses condicions jurídiques, principalment en allò que fa referència al respecte dels deures dels emigrants amb el seu país d'adopció. L'immigrant té l'obligació de respectar amb reconeixença el patrimoni material i espiritual del país que l'ha acollit, d'obeir les seves lleis i de contribuir a les seves càrregues (*Catecisme de l'Església Catòlica*, 2241).

³⁴ Sant JOAN PAU II, Missatge per a la Jornada Mundial de les Migracions 2001.

L'horitzó de la cultura de l'encontre

24. La cultura de l'encontre és una nomenclatura necessària per a la comprensió del magisteri del papa Francesc. És una expressió de fe en la força de Pentecosta en la nostra espiritualitat, i de la comunió com a tret identificatiu de Déu que es manifesta entre nosaltres. Aquesta cultura de l'encontre busca la superació de fronteres ideològiques i té diversos nivells d'expressió. Comença a teixir-se en les trobades quotidianes de la nostra família, en el nostre veïnatge, en les nostres comunitats parroquials... En el pla social s'expressa en la creació de cultures acollidores: «Exhorto els països a una generosa obertura, que en lloc de témer la destrucció de la identitat local sigui capaç de crear noves síntesis culturals» (EG 210).

Aquest tipus de plantejaments no són propostes intel·lectuals estèrils sinó la constatació de la nostra pròpia història, costums i trets identificatius. La nostra cultura és fruit del diàleg o de diferents sensibilitats que han anat entreteixint una bella identitat que crida l'atenció per la seva riquesa que sorgeix de la creació de síntesis sobre les tradicions precedents. Requereix diàleg, processos regulats i no espontanis o sotmesos als influxos mediàtics i que siguin encoratjats per una profunda conversió personal i col·lectiva:

Cal que hi hagi per part de tots un canvi d'actitud envers els immigrants i els refugiats, el pas d'una actitud defensiva i recelosa, de desinterès o de marginació –que, al cap i a la fi, correspon a la «cultura del rebuig»– a una actitud que posi com a fonament la «cultura de l'encontre», l'única capaç de construir un món més just i fraternal, un món millor.³⁵

L'Església és catòlica

25. Enmig d'aquest món, l'Església mostra la seva catolicitat vivint la universalitat del gènere humà mitjançant el desenvolupament de la fraternitat que prové de l'acció de Jesús ressuscitat. Actualment viu en un context condicionat per una globalització sense regles i únicament de naturalesa econòmica, que fomenta la cultura del descart, la crisi climàtica i fa augmentar la desigualtat tant entre països com dins d'ells. Això marca una forma d'estar en el món i condiciona la nostra pròpia forma d'organitzar la vida, els desplaçaments, la mobilitat i les relacions econòmiques i socials.

³⁵ FRANCESC, Missatge per a la Jornada Mundial del Migrant i del Refugiat 2014 (5-8-13) 10. Cf. FT 133.

No estarem cridats a buscar junts alternatives i a proposar amb més vigor una cultura de la sobrietat i la solidaritat?

El nostre repte aleshores consisteix en veure com caminem críticament i constructivament com a Església en aquest context. A la llum de l'Evangeli i la doctrina de l'Església, estem cridats a habitar la globalització construint la «civilització de l'amor», segons la bella fórmula de sant Pau VI, recollida i ampliada per sant Joan Pau II.³⁶ Això implica viure la fraternitat universal com una manera de prefigurar la humanitat «unida en Crist». El seu principi fonamental està en el cor humà transformat des de la font de vida del cor de Crist i participant-ne, sent així sagrament de salvació per als nostres germans.

Fer una pastoral on la diversitat en harmonia sigui la manera de caminar junts

26. A la societat on estem inserits, les diverses visions sobre les maneres d'entendre el món, la vida, l'organització de la societat, els drets i les responsabilitats individuals i col·lectives conviuen gairebé sense diàleg entre elles. En un ambient tan plural, que sovint també es reflecteix en diferents comprensions de l'Església i la seva missió al si de la societat, podem aportar un element que possibilita la unitat i l'ancoratge en un punt comú. En la diversitat sobresurt una identitat comuna: la radical dignitat que Déu ens atorga. Aquesta dignitat és l'afirmació comuna des de la qual podem dialogar. Sense ella és difícil acoblar les diferències amb harmonia. Amb ella podem dialogar amb altres visions i construir nous projectes socials.

Partim de la convicció que Déu, Trinitat relacional, és qui ens defineix i ens relaciona. Així la nostra manera de viure la fraternitat s'expressa singularment quan preguem i diem junts: «Parenostre». Això significa immediatament que ens reconeixem germans. La diversitat en harmonia és el camí.

El poble de Déu és «catòlic», així es desenvolupa en cada pastoral

La pastoral amb migrants té l'encàrrec singular de fer present la crida a encarnar, en la diversitat de les nostres societats interconnectades i revitalitzades amb les migracions, la unitat del gènere humà que ve del mateix Déu. Per això, cal dialogar amb cada aspecte de la pastoral contínuament, habilitar processos consensuats entre les diverses pastorals, establir ponts entre els agents de pastoral.

³⁶ Sant JOAN PAU II, Audiència general (15-12-1999).

A nivell social, es tracta d'harmonitzar la diversitat, els drets i els deures derivats del concepte de ciutadania amb la necessitat de cuidar les identitats nacionals sense que siguin excloents.

Tant a les zones rurals com a les més urbanes o cosmopolites ja emergeix un nou rostre de la societat i de l'Església, enmig d'aquesta pluralitat i moltes vegades en minoria creativa o fragilitat, cada comunitat pot contribuir a realitzar la catolicitat de la presència de l'Església. Això requereix cultivar l'art d'integrar l'un i el múltiple en cada lloc. Viure sempre al ritme de l'Esperit Sant.

L'aventura de transitar críticament la globalització com a Església amb la confiança posada en el Déu de Jesús requereix, a més dels criteris d'acció, orientacions per a transformar la nostra acció pastoral en clau de conversió personal, pastoral i missionera.

3. Orientacions per a la conversió personal i pastoral

28. Aquesta exhortació serà útil en la mesura que iniciï o acompanyi processos de conversió personal i pastoral que, no sent senzills, encara són necessaris. Quantes persones migrades ens ensenyen el valor de la fortalesa per a buscar la vida digna que els correspon (*Gaudium et spes*), la força de la seva fe (*Spes salvi*) i de la constància quan s'aferren als seus somnis i són responsables del seu propi desenvolupament (*Populorum progressio*). Amb ells també aprenem la importància de recolzar-nos mútuament per a «no cansar-nos de fer el bé» (Ga 6,9) i d'aquesta manera, reaccionar enfront del desànim o la paràlisi produïda tant pels pecats d'alguns membres de l'Església com pels propis pecats, com l'accentuació de l'individualisme, la crisi d'identitat, la caiguda del fervor, la desil·lusió, la tristesa, el pessimisme estèril, l'accidia egoïsta i la mundanitat espiritual.³⁷

3.1. Tornar a Jesucrist

29. Per a evitar quedar atrapats en el bucle de la inèrcia o el desànim, el programa de l'Església consisteix sempre en tornar a Jesús³⁸, de manera que tota activitat pastoral adquireix sentit en la mesura en que ens fa viure més arrelats en el Senyor i la vida de gràcia, així com créixer en l'amistat

³⁷ Cf. FRANCESC, *Evangelii gaudium*, 76, 78, 83, 85, 97.

³⁸ Sant JOAN PAU II, Carta apostòlica *Novo millennio ineunte*, 29.

amb Jesús, l'alegria de la fe. L'Evangeli és una escola per a aprendre a veure-hi, a mirar amb el cor. Per això una de les preguntes més commovedores i necessàries de l'Evangeli és la d'aquells que durant la seva vida no van saber veure-hi: «Senyor, quan et vam veure?» (Mt 25,37-44). Tota activitat pastoral de les comunitats cristianes està al servei d'aquesta pregunta, tracta d'ensenyar-nos a veure-hi i a respondre compassivament al que tenim davant, preparant un futur a les generacions futures, escoltant ja les seves demandes.

Tornar a Jesús requereix tenir cura de l'experiència de Déu, una espiritualitat madura que ens sustenti, una mística, un estil de vida i de relació amb Déu Trinitat i amb el seu poble sant. Una espiritualitat centrada en Jesús que no porti a la compassió i l'hospitalitat no és realment cristiana, serà una altra cosa, un succedani. La compassió busca el bé últim de tothom, és sempre inclusiva sobretot amb els invisibles, sap mirar, escoltar, donar veu, acariciar, cuidar, protegir i sortir a buscar el que tants donen per perdut. La compassió tracta de guanyar consciències i d'arribar als cors per portar a Jesús. Les nostres comunitats estan cridades a ser hospitals de campanya, escoles de compassió, referents de bellesa i sentit, que a manera de les «cèl·lules mare» contribueixin a la regeneració del teixit social i ajudin les persones a pensar, sentir, organitzar-se, actuar en el paràmetre del que l'Evangeli i el mateix Jesús anomena regne de Déu.

Per això tota pastoral amb migrants necessita recolzar-se en la vida sacramental i en una espiritualitat de la història de la salvació i l'hospitalitat (Gn 13), on aprenem a trobar el rostre de Déu en les vides i els cors dels nostres germans i germanes migrants. L'eina adequada per a això és la lectura creient de la realitat. Ho recorda Francesc quan diu que tota acció pastoral ha de tenir aquest tret: «A tal fi és important que la catequesi i la predicació incloguin de manera més directa i clara el sentit social de l'existència, la dimensió fraterna de l'espiritualitat, la convicció sobre la inalienable dignitat de cada persona i les motivacions per a estimar i acollir tothom» (FT 86).

3.2. El valor de l'hospitalitat

30. La convivència amb les persones migrades és ocasió per a viure una espiritualitat de passió, discerniment, creativitat, hospitalitat i audàcia (EG 11 i 49). L'experiència ens diu que les nostres societats necessiten obrir-se amb urgència al valor de l'hospitalitat com a principi d'humanització i pont entre les cultures i les persones. El sentit d'aquesta cultura de l'hospitalitat és la trobada, com posa de manifest el papa Francesc a *Fratelli tutti*.

Hospitalitat que, com l'acollida, no és assimilació de l'altre a allò propi, sinó un reconeixement de l'altre en la seva alteritat, en la seva «altretat». És una obertura a l'encontre amb el diferent, reconeixent la seva diferència, dignitat i valor. En l'acollida recíproca es dona un enriquiment mutu amb el que tots sortim guanyant. Això implica aprendre a mirar amb els ulls del bon samarità que és Crist.

El nostre país ja compta amb comunitats que preguen, celebren, viuen i profetitzen el somni de Déu enfront d'allò que s'ha anomenat «la globalització de la indiferència» (EG 54), que obren pas i ens diuen a tots com és possible plasmar l'harmonia en les diferències. Aquest és el model i el camí, necessitem que n'hi hagi encara moltes més. Practicar la cultura de l'acollida mútua té un valor transformador en les persones, les institucions i les estructures. Requereix cultivar la virtut de la paciència tan necessària per a iniciar o acompanyar els processos, sabent sembrar perquè altres cullin.

3.3. Actituds amb futur

31. Per a continuar amb la transformació de mentalitats i estructures pastorals que guanyin en proximitat i siguin àmbits de comunió viva i participació orientades a la missió (cf. EG 28), proposem aquestes quatre actituds:

- a) La maternitat de l'Església de portes obertes, que valora la relació personal, el valor de l'altre, que en cadascun dels seus membres sap aturar-se a mirar als ulls i escoltar o renunciar a les urgències per a acompanyar a qui ho necessiti (EG 46). L'Església com a família que acull tothom. Comunitats cridades a ser sempre la casa oberta del Pare, que no siguin duanes, sinó escoles d'atencions (EG 46, 47, 49).
- b) La mirada contemplativa, que és una mirada de fe, profunda, sobre el que passa a la vida quotidiana de les persones, les llars, els carrers i les places, les ciutats i els pobles. Déu ja és present entre els nostres conciutadans promovent la solidaritat, la fraternitat, el desig de bé, de veritat, de justícia. Aquesta presència no s'ha de fabricar sinó descobrir, desvelar (EG 71). «Per a aconseguir un diàleg com el que el Senyor va desenvolupar amb la samaritana, al costat del pou, on ella provava de sadollar la seva set (cf. Jn 4,7-26)» (EG 72).
- c) La creativitat per a imaginar espais de trobada, de pregària. Per a suscitar els valors fonamentals i els estils amb característiques noves, atractives i significatives per als conciutadans i l'entorn (EG 74).

- d) Sortir de les zones de comoditat per a anar als fòrums i els espais on es protegeix i promou la cultura de la vida i la dignitat humana. Prestant atenció a la multiculturalitat, les perifèries físiques o existencials, amb actitud d'escolta i diàleg. Perquè cada vegada són menys freqüents a les ciutats i a la societat en general els espais de pluralisme i de diàleg entre diferents. Aquesta circumstància empobreix la convivència i insinibitza la intel·ligència.

3.4. *Quin tipus de pastoral amb migrants? Funció de les delegacions/secretariats*

32. Encara que parlem de «pastoral amb migrants», convindria anar utilitzant l'expressió «persones migrades», o altres que contribueixin a modificar la percepció col·lectiva i a alliberar els seus protagonistes i els seus descendents del clixé «migrant». Migrar és traslladar-se geogràficament, té un inici i un final. Si no, quan deixarem de considerar una persona i la seva descendència com a migrant, forastera? El llenguatge estructura el pensament, cuidem-lo propiciant un llenguatge que ens apropi més que un altre que ens separi.

A cada Delegació o Secretariat de Migracions se li confia la missió de promoure en cada diòcesi l'acollida, l'acompanyament i la integració de les persones migrades en la vida pastoral i social, vetllant perquè aquesta inclusió sigui efectiva en tots els nivells i àmbits eclesials i socials. Per això és oportú comptar amb un equip i dissenyar un projecte pastoral específic segons el que s'ha expressat en aquesta exhortació o amb les indicacions que complementàriament puguin rebre dels seus bisbes.

33. Pastoral específica no vol dir pastoral paral·lela, molt menys encara –com ens prevé Joan Pau II– «una pastoral marginada per a marginats». Es tracta de dinamitzar la presència de persones migrades o dels qui var ser migrants en la pastoral diocesana. Per tant, pastoral específica (amb projecte propi), enquadrada i coordinada en el pla pastoral diocesà, que tindrà en compte les circumstàncies que caracteritzen la situació dels migrants, per a fer-hi arribar la plena missió de l'Església, de la mateixa manera que altres pastorals específiques que s'encarreguen de sectors de població que viuen circumstàncies especials, com la pastoral de la salut, juvenil, penitenciària, etc. Una pastoral per a la que és convenient formar-se adequadament.³⁹

39 CEE, *L'Església a Espanya i els migrants. Orientacions* (2007) 33-34.

Aquesta pastoral apareix com a atenció a un fenomen complex que necessita una resposta integral.⁴⁰ Que s'ha d'abordar des del punt de vista individual o d'atenció immediata, però també en les seves dimensions religioses, socials, i polítiques. Acol·lir, protegir, promoure i integrar és l'«himne» de fons de la nostra tasca.

La pastoral amb persones migrades comprèn tres àmbits d'actuació irrenunciables:

1.- Acompanyament al migrant com a creient en el seu entorn religiós i eclesial. 2.- El servei a la persona estrangera en les seves necessitats i la seva vocació concreta. 3.- L'atenció pastoral, protecció i cura de les persones i les famílies.

Des d'aquests tres àmbits incidim en la promoció humana integral amb atenció especial a la dimensió religiosa, però sense dicotomies ni reduccionismes d'un signe o un altre.

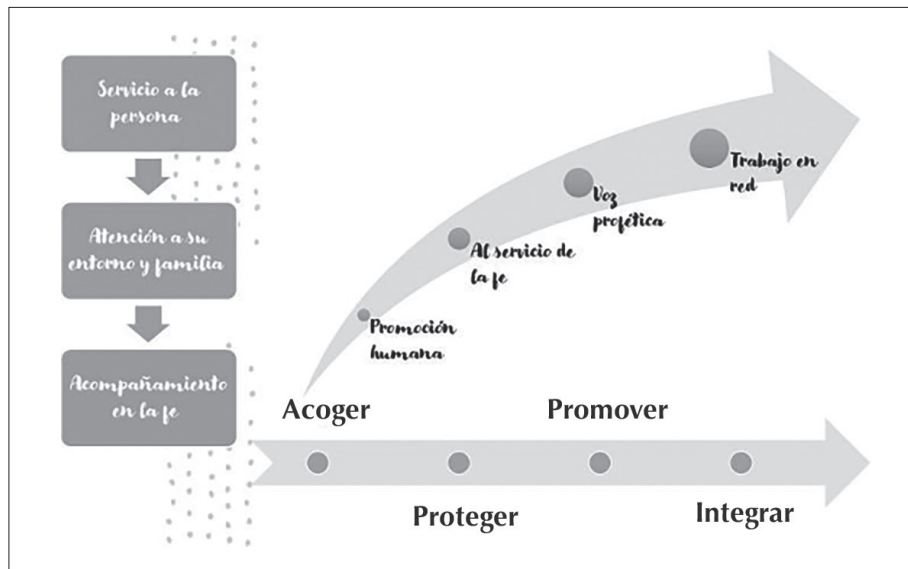
En relació amb el servei a la fe anunciem la bona notícia de Jesús. Si és pastoral no podem deixar de presentar la meta transcendental en la que ens situem: cuidar, acompanyar, madurar l'experiència de fe i la trobada amb el Senyor Jesús.

En relació amb la promoció humana, l'acció pastoral és sensible als «goigs i les esperances» dels migrants i de la societat d'acollida. Tots podem veure el patiment, el disgust i les aspiracions que comporten els fluxos migratoris; per això la pastoral amb migrants treballa compromesament juntament amb altres agents socials pel desenvolupament dels drets humans universals i el concepte de «plena ciutadania» en sintonia amb la Doctrina Social de l'Església (FT 131).

34. A les delegacions/secretariats els correspon oferir les vies perquè les diverses entitats eclesials que comptin amb projectes de missió per a persones migrades a les diòcesis (Càritas, vida consagrada, etc.), es

⁴⁰ «La pastoral s'ha d'entendre en sentit integral, que abasti la totalitat de la persona. Va des de l'anunci explícit de l'Evangeli fins a la denúncia dels abusos dels poderosos i de les lleis i situacions injustes. Aquesta pastoral no es pot reduir únicament a la prestació de serveis socials o d'ajuda material, encara que aquests mai no han de ser exclosos. D'aquí la necessitat de coordinar els serveis de la pastoral de les migracions i els de l'acció social i caritativa de l'Església a diòcesis, parròquies, Conferència Episcopal, vida consagrada, delegacions diocesanes de missions, i missioneres i missioners retornats» (CEE, *L'Església a Espanya i els immigrants. Orientacions* [2007] 48-49).

coneguin, dialoguin, coordinin i complementin respectant l'especificitat de cadascuna. També fomenten la pastoral amb migrants i el treball en xarxa en els arxiprestats, unitats pastorals, parròquies o entre elles, tant a cada diòcesi com entre elles. Valgui aquest esquema:

3.5. En una pastoral diocesana de conjunt

35. Som davant d'un nou rostre sociològic de l'Església a Espanya. Un temps nou amb una nova feligresia, un nou perfil de comunitats, on la diversitat cultural ja és una bella realitat amb noves expectatives sobre les generacions emergents que cal mimar.

La pastoral amb migrants només podem enfocar-la correctament si la situem dins de la pastoral de conjunt de tota la diòcesi. Sabem que el subjecte de l'acció evangelitzadora és tota la diòcesi i al mateix temps és destinatària de la mateixa acció. D'aquí deriven dos plans en l'acció pastoral:

- a) A cada diòcesi. La pastoral amb migrants treballa per a incorporar aquesta realitat de l'acollida personalitzada i la diversitat cultural en cada acció diocesana, perquè tota ella la tingui en compte.
- b) Entre diòcesis. En aquest àmbit de coordinació, apareix la tasca urgent de posar en relació les diòcesis segons les seves caracterís-

tiques (de frontera, urbanes, rurals, per proximitat a la zona, etc.), així com en funció de la mobilitat (de sortida, les de primera acollida, les de trànsit i les d'inserció). Això requereix una mirada sinodal a l'hora de pensar junts i planificar les pastorals que incideixen amb la migració, fins i tot amb altres països. Un exemple d'aquesta solidaritat interdiocesana el constitueixen aquests projectes del Departament: La Taula del Món Rural, els Corredors d'Hospitalitat, la *Guia atlàntica d'hospitalitat*, la *Guia de recursos per a migrants*. Cada vegada és més necessari un treball conjunt i en xarxa entre diòcesis.

36. Arribant a aquest punt subratllem un element especial. L'acció social i Càritas singularment tenen les seves missions concretes. La pastoral amb migrants comparteix objectius amb ambdues, però no s'ha de confondre ni ha de ser-ne assumida per elles, ja que té el seu espai propi en l'acció pastoral integral. De vegades, l'escassetat de forces porta les pastorals més properes a ser agrupades. Si arribés el cas, el més important és que la diòcesi o l'estructura pastoral determinada vetlli perquè els objectius d'acollir, protegir, promoure i integrar els migrants quedin garantits, incloent-hi l'atenció religiosa, i que no es visquin aïlladament a nivell local o diocesà.

Sabem que l'acció caritativa de l'Església no és una acció aïllada, sinó que és una dimensió de la vida cristiana. La coordinació pastoral és una tasca inqüestionable en la manera de dissenyar la pastoral d'aquest canvi d'època, ja que no es tracta de dissenyar «parcel·les», ja que les persones i les necessitats de la missió no entenen de «negociats», sinó que necessiten l'abraçada integral de l'Església.

Càritas desplega de manera consolidada i molt estructurada l'acció social. Té una estructura amb tècnics, dotació econòmica i una esplèndida reflexió que acompanya, dinamitza i impulsa la tasca caritativa de l'Església allà on és. Però hi ha persones, famílies, situacions específiques que necessiten ser ateses en la caritat de Crist, però s'han d'enriquir amb altres dimensions: la catequètica, la missionera, la celebrativa, la formació cristiana, la incidència, etc. La pastoral amb migrants, per tant, comparteix espai amb la pastoral caritativa, però a més aporta la seva vocació d'integrar la sensibilitat, les demandes i les singularitats dels migrants. Quan treballa amb i juntament amb Càritas, pot enriquir i complementar la seva acció caritativa.

37. La pastoral amb migrants ha de ser cada vegada més transversal, present en les accions i tasques que pertanyen en si a tota la comunitat cristiana. Així com la pastoral familiar abasta dimensions com la litúrgica,

la social, l'afectiva o la legal, també la pastoral amb migrants abasta realitats i dimensions específiques i les intenta integrar o connectar en les altres realitats: pastoral familiar, pastoral social, litúrgia, evangelització i disseny de processos propis d'evangelització i acompanyament.

Plantegem una pastoral on cada element pensa en l'horitzó comú de la missió, en les persones i els seus processos. Això implica treballar des de la complementarietat, on les diverses pastorals aprenguin a «complementar-se» per a fer arribar a cada acció la proximitat de Déu. Igualment, la pastoral amb migrants no pot deixar d'oferir el servei de la caritat que Crist vol realitzar per mitjà nostre.

3.6. Treballar en processos i per projectes

38. Tant a les diòcesis com a les parròquies treballem en un estil pastoral heretat, que bàsicament se circumscriu a departaments o àrees autosuficients. Aquesta organització ens ocupa molt d'esforç tant en l'oferta de serveis com l'atenció que cada espai concret necessita, «com s'ha fet sempre», diem. Però això, en cada vegada més llocs de la nostra geografia, dona mostres d'esgotament.

No ens podem conformar amb anar tirant o tapant forats. D'aquí la crida a repensar i plantejar-nos noves maneres que simplifiquin i facin més eficaç el servei i el testimoni d'una comunitat acollidora i missionera. Amb una pedagogia sinodal que ens reuneixi per a escoltar junts l'Esperit que guïi les decisions. Veiem la necessitat d'afrontar una conversió pastoral en la qual no es pressuposi la fe sociològica, i d'evitar el risc que cada acció pastoral ofereixi la seva «especialitat», però descuidant la globalitat i l'acompanyament unificat que necessiten els processos personals dels qui s'apropen a l'Església per primera vegada o de manera estable.

39. En el disseny de programes o d'enfocaments pastorals convé recordar que «el temps és superior a l'espai».⁴¹ Això implica una crida a canviar no només estructures, sinó la mateixa mentalitat. «Aquest principi permet treballar a llarg termini, sense obsessionar-se per resultats immediats» (EG 223). Aquesta perspectiva important ens ajuda a ressituar-nos com a pastoral amb migrants, per a:

- a) Prioritzar els processos i dissenyar-los. Donar-li prioritat al temps és ocupar-se en iniciar processos més que en posseir espais.

⁴¹ FRANCESC, *Evangelii gaudium*, 223.

- b) Prioritzar els projectes sobre els departaments o les àrees. Coordinar actuacions, treballar per projectes.

Es tracta de passar de la desconfiança a l'estima d'allò que fan altres. De les ideologies a posar les persones i les seves preocupacions al centre. El protagonisme és contrari a la complementarietat que busquem.

Quan falta la visió de complementarietat un creu que només el que fa el seu grup és el que és vàlid i que el que fan els altres no aporta res o no cal fer-ho. Ja ho anticipava el document de la CEE el 2007:

Donada la magnitud i la complexitat del fenomen de les migracions, s'imposa la col·laboració, en primer lloc, entre totes les persones, institucions, organitzacions i serveis de l'Església; però també amb les instàncies civils, socials i de l'Administració pública o de la iniciativa social, com ONG, etc. És l'estil de treball que es denomina «treball en xarxa». Tanmateix, l'Església cuidarà de mantenir sempre la seva especificitat i la seva dimensió de transcendència, en fidelitat al seu Senyor i al mandat rebut.⁴²

4. Claus de transformació: d'una pastoral per a a una pastoral amb

40. Com hem anat dient, és en les causes que provoquen la mobilitat humana forçada, així com en la ineficaç resposta dels Estats per a gestionar els fluxos migratoris d'una altra manera, on s'allotgen els problemes, no en els efectes. Les persones migrades no són un problema, «són una oportunitat d'enriquiment i de desenvolupament humà integral de tots» (FT 133). A *L'Església a Espanya i els immigrants* (2007), ja se'ns convidava a considerar les migracions un *kairós*.⁴³

La presència de nous migrants ens obliga a ajustar els processos evangelitzadors tenint en compte com han canviat el lloc i les condicions concretes dels destinataris. Cada diòcesi ho hauria d'analitzar de forma nova i dissenyar una pastoral missionera de conjunt que tingui en compte aquesta realitat. Això significa que cada Església local té el repte de renovar una pastoral amb migrants concreta que abasti totes les dimensions pastorals,

⁴² CEE, *L'Església a Espanya i els immigrants* (2007) 50.

⁴³ CEE, *L'Església a Espanya i els immigrants* (2007) 35.

amb una pedagogia pròpia i una atenció amb estils i llenguatges adaptats, que responguin a paràmetres més missioners. És una tasca àmplia i intensa, però no la farem sols, sinó amb el suport de diversos serveis eclesials tant de zona com de la Conferència Episcopal.

41. Com deia sant Joan Pau II: l'arribada d'immigrants dels països considerats com de «missió» ha obert un nou àmbit de la «missió *ad gentes*», a més dels territorials i culturals. L'acció missionera del primer anunci també es pot i s'ha de fer al nostre país.⁴⁴

Aquesta missió *ad gentes* de la qual ens parla el Concili Vaticà II té el seu lloc i necessita una reflexió a cada parròquia i comunitat que vulgui obrir-se a la realitat intercultural. La pastoral amb migrants, amb el cabal d'experiència de les persones migrades, ofereix pistes obertes a la novetat, donant suport a processos de catequesi, d'evangelització, de participació en l'àmbit litúrgic, celebratiu o organitzatiu, sense témer fer nous intents o experiències pastorals en comunió amb els seus pastors.

Això requereix un treball de reflexió i animació diocesana que procuri als migrants segons la seva pròpia idiosincràsia, la proximitat i l'acompanyament necessaris per a evitar una nova migració a altres llocs o cultes no catòlics on se sentin més recolzats i acollits també espiritualment.

4.1. En comunitats significatives: acollidores i missioneres

42. Moltes comunitats del present, però sobretot les del futur, són i seran cada vegada més culturalment diverses, més semblants a l'esdeveniment de la Pentecosta. És una realitat positiva que posarà a prova la nostra catolicitat i la capacitat d'acollida, l'harmonització i la integració d'identitats culturals que aniran confluint en noves síntesis, com passa en l'Església catòlica d'altres països. Això requereix iniciar ja com a Església una reflexió capaç d'ajudar-nos a viure amb sentit els desafiaments d'aquesta realitat emergent. Requereix aclarir què entenem per acollir i anar preparant la forma que l'Església d'Espanya adoptarà en el futur.

Acollir no és només donar la benvinguda, sinó extreure conseqüències de l'enriquiment mutu i recíproc entre els qui acullen i són acollits. Preguntar-nos quins dons aporten i no només quins desafiaments porten els qui són culturalment diferents. Quin tipus de nova identitat i nou rostre adqui-

⁴⁴ Sant JOAN PAU II, Carta encíclica *Redemptoris missio*, 37.

reix la comunitat i com això pot passar sense por de sentir-nos desarrelats tant acollits com acollidors.

Així, per exemple, reconeixem com un do la presència de catòlics d'altres ritus amb la seva rica litúrgia, o els accents propis de les comunitats asiàtiques, africanes o llatinoamericanes amb els seus costums, la seva religiositat popular i les seves tradicions que s'uneixen a les autòctones en una harmonia diversa, una tensió creativa.

43. Es tracta d'iniciar processos d'escolta activa, adequació i transformació de les comunitats a la nova realitat perquè aquest futur comú sigui una «llar» per a tothom. L'Església ha de ser una casa acollidora, amb les portes sempre obertes. «Les esglésies, les parròquies, les institucions amb les portes tancades no s'han d'anomenar esglésies, s'han de dir museus»⁴⁵. Al mateix temps hem d'evitar reduir l'acollida simplement a tenir les portes obertes i esperar que els migrants entrin o a entendre «acollida» com a «assimilació». Acollir implica anar a l'encontre de les persones i descobrir Déu present en la vida de persones, famílies, pobles i ciutats, sortir de les zones de confort. Al mateix temps, l'acollida s'exerceix amb la paciència necessària en els processos, per a donar temps a les generacions de manera que ningú no se senti desplaçat de les nostres comunitats pel seu idioma, situació econòmica o administrativa, costums o formes de religiositat.

Les comunitats han de ser per a tothom el lloc de la trobada amb Déu en un territori concret que se segueix esforçant per crear família fraterna. Fins i tot si es tracta d'una comunitat petita o fràgil, l'actitud és el que compta; sempre pot estar oberta a recrear-se i entendre's com a petita fraternitat de referència per a compartir fe i vida també amb els qui vagin arribant.

4.2. El diàleg ecumènic i el diàleg interreligiós

44. La pastoral amb migrants està habituada i promou tant la sensibilitat ecumènica com el diàleg interreligiós des del veïnatge, la cultura de l'encontre i la caritat. En el nostre cas, més que amb grans discursos, des de l'artesanía de fer cada dia possible l'enteniment, la convivència, l'ajuda mútua, el respecte i el caminar junts. Les nostres diòcesis es van familiaritzant amb gestos, iniciatives i ponts de diàleg i fraternitat, tant entre Esglésies cristianes com amb altres religions. Caldrà pregar-los i presentar-los també com a fonts d'esperança.

⁴⁵ FRANCESC, Audiència general (9-9-2015).

Pel que fa a l'ecumenisme i el diàleg interreligiós, sent àmbits diferents, la cultura de l'acollida surt a l'encontre de les altres tradicions cristianes i de les altres religions que també són capaces de coincidir en espais comuns. Amb la històrica trobada interreligiosa d'Assís de 1986, on homes i dones de diferents tradicions religioses es van reunir per a pregar per la pau, sant Joan Pau II va indicar el diàleg interreligiós com a font d'aquesta pau tan necessària en un món on les guerres i els conflictes obliguen moltes persones a abandonar els seus països.

Cada comunitat eclesial com cada tradició religiosa poden aportar el seu compromís a favor de la vida, la pau, la convivència social, els problemes socials o medioambientals. Podem treballar-hi juntament de maneres diverses per un desenvolupament humà integral basat en la fraternitat universal, la solidaritat i el principi moral de la responsabilitat, especialment amb les generacions futures, responnent junts a la pregunta: quin món volem deixar?

5. Propostes i bones pràctiques

45. La nostra pastoral vol contribuir a la revitalització de l'Església present enmig de cada barri, ciutat o poble. La mateixa teologia pastoral ens proposa afrontar un canvi d'enfocament: passar d'entendre l'*acció pastoral per als migrants* a concretar una *acció pastoral amb els migrants*, tractant de centrar la missió no tant en «ells», sinó en «un nosaltres cada vegada més gran» (JMMR 2022). Una lectura creient de la realitat orientada per la Paraula de Déu, la Doctrina Social de l'Església i l'experiència dels qui comparteixen vida i missió amb els migrants, ens porta a presentar un conjunt de propostes i bones pràctiques perquè les nostres comunitats vagin sent més fidels a l'enviament missioner del Senyor Jesús.

46. Per a créixer en coordinació, missió compartida i treball en xarxa:

1. Animem tots els qui conformem el sant poble de Déu a caminar junts en la diversitat sense la confusió de rols i serveis; a créixer junts en la fe, la formació, la caritat i el sentit d'identitat i pertinença a l'Església local i universal, perquè sigui encara més visible un «nosaltres cada vegada més gran».
2. Servidors de comunió, els bisbes, atenent al context de les nostres diòcesis ens emplacem a:

- Promoure algun espai de coordinació i missió compartida a l'entorn de les migracions, agrupant-hi les delegacions o els secretariats de migracions, Càritas, les CONFER diocesanes i altres realitats. En l'estela d'iniciatives ja empreses en diverses diòcesis, com, per exemple, les diverses Taules de Migracions, la Taula per a l'Hospitalitat, Caminant Junts en la Diversitat, etc.
 - Discernir la possibilitat de la participació de les diòcesis, en el grau que sigui possible, en els projectes: Corredors d'Hospitalitat, Taula del Món Rural, *Guia atlàntica d'hospitalitat*, *Guia de recursos per a migrants*, mentre siguin d'utilitat, i en aquells que sorgeixin eclesialment, per a contribuir a la missió compartida i el treball en xarxa.
 - Projectar trobades de reflexió i intercanvi amb delegacions i òrgans pastorals de la diòcesi, al voltant de desafiaments comuns relatius a la pastoral amb migrants segons els contextos de cada lloc, com poden ser les diòcesis del Mediterrani, les de la ruta atlàntica, diòcesis en fronteres, les de l'Espanya buidada, les que compten amb més població temporal, les més urbanes, etc. La CEE a través del Departament de Migracions s'ofereix a afavorir-les, tant a nivell diocesà com entre diòcesis.
 - Designar on sigui possible agents de pastoral amb lideratge, delegats o directors de secretariats diocesans que treballin en equip, integrant migrants. Si no és possible, nomenar almenys referents diocesans per a cuidar la pastoral amb migrants i tenir interlocució amb el Departament i la resta de les diòcesis.
 - Discernir noves estructures pastorals o espais per a respondre de manera més eficaç a la creixent presència dels migrants. Per exemple, parròquies no necessàriament territorials, parròquies amb una missió prioritària, un nou ministeri laical al servei de l'acollida, etc.
3. Proposem a les delegacions o els secretariats de migracions, a representants dels migrants, als rectors, als responsables de moviments i de la vida consagrada, que es trobin a nivell diocesà, de zonal o local, per a dissenyar junts espais i camins pastorals que es basin en l'acollida i el coneixement mutu de la diversitat de cultures i sensibilitats religioses. Igualment proposem afrontar diàlegs que ajudin a celebrar junts la fe de manera creativa i fonda segons les pautes que ofereix l'Església.

47. Contribuir a la formació de tothom: seminaristes, preveres i laics:

1. Proposem un diàleg entre el Departament de Migracions i la Comissió Episcopal per al Clergat i Seminaris, perquè, en col·laboració amb els responsables implicats en la formació de preveres i seminaristes, reflexionem junts:
 - Dissenyant materials o projectes de formació que, basats en la Doctrina Social de l'Església, contribueixin a capacitar seminaristes i preveres en el seu servei a les comunitats d'una Església cada vegada més sinodal i culturalment diversa. Oferint cursos específics en els seus estudis teològics, per a millorar les seves competències al voltant de la teologia i la pastoral amb migrants, etc.
 - Oferint a les diòcesis programes o camins nous, orientats a facilitar i incorporar els sacerdots arribats d'altres països, amb la finalitat d'ajudar a discernir i acompanyar aquesta realitat intercultural present ja a seminaris, presbiteris i vida consagrada a totes les diòcesis.
2. Proposem als responsables de la formació en els seminaris que animin i facilitin als seminaristes realitzar experiències pastorals en els països de missió *ad gentes*, especialment aquells que coincideixen amb els països d'origen dels grups de migrants majoritaris en la diòcesi.
3. Agraïm a la Fundació Pau VI, a les universitats catòliques, a Càritas i altres entitats locals vinculades a l'Església que amb les seves activitats promoguin la Doctrina Social de l'Església mitjançant estudis i informes profunds en relació amb les migracions. Els animem a continuar oferint claus d'interpretació al voltant de temes d'actualitat que van sorgint, i a realitzar teologia de les migracions i altres estudis connectant la realitat amb els desafiaments pastorals.
4. Animem els pastors a preparar-se ells mateixos i preparar els fidels locals per a la trobada amb els migrants i els refugiats que professen altres religions, ja que representa una ocasió concreta de testimoni joïós que pot aprofundir i enfortir la fe catòlica.
5. Encomanem a les delegacions o els secretariats de migracions que, amb l'ajuda i en coordinació amb altres delegacions o entitats de les diòcesis, ofereixin formació específica a ministres i agents de pastoral

per a evitar biaixos xenòfobs, sortir a l'encontre, millorar l'escolta, i establir contacte amb els nouvinguts i convidar-los a conèixer i participar en la comunitat local.

48. *Tenir cura de la participació activa de les persones migrades:*

1. Animem els rectors i els qui assumeixen responsabilitats pastorals, a promoure la participació activa dels migrants catòlics en la vida de les diòcesis i les parròquies, involucrant-los especialment en els consells pastorals parroquials, i en qualsevol organisme o responsabilitat pastoral on no acostumen a ser-hi, perquè siguin subjectes actius i no només destinataris de l'evangelització. Aquesta participació inclusiva i intercultural afortunadament ja és una realitat que cal prosseguir en la vida consagrada i cada vegada més en la vida parroquial.
2. Convidem els migrants i els refugiats catòlics a redescobrir la centralitat de l'eucaristia, a celebrar els sagraments i la vida juntament amb les seves respectives parròquies o comunitats de referència, i els responsables de les parròquies a fer partícip a la resta de la comunitat de cada petita victòria en la vida de les persones vulnerables.
3. Encomanem a les delegacions o els secretariats de migracions que ofereixin als migrants eines o programes que els capacitin perquè puguin estimar i fer seus els valors religiosos i culturals de la comunitat i territoris on viuen. I perquè puguin reconèixer els seus com una valuosa aportació a la vida de les comunitats locals. La integració reclama reciprocitat i obertura en tots.
4. Proposem als responsables dels programes pastorals diocesans, parroquials, de vida consagrada, moviments, santuaris, centres educatius, etc., que revisin si les seves activitats de missió faciliten o no l'acollida, la participació i la inclusió dels migrants i els refugiats. Sobretot, per a veure què funciona i què no en relació amb la seva participació en les propostes de primer anunci, transmissió de la fe, formació i celebració comunitària de la fe.
5. Recolzem totes les iniciatives que s'han posat en marxa per a l'atenció pastoral específica dels fidels de diferents grups o comunitats lingüístiques en forma de capellanies, grups o ritus específics –ministres, estructures i programes. Però sabem que això és només un primer pas que no ha de perdre mai l'horitzó de la integració, que no és assimilació. Hem d'harmonitzar l'atenció específica i particular a les

realitats diverses, però no podem oblidar la necessitat de l'atenció pastoral dels fidels de forma global, de manera que trobin una llar espiritual en les seves parròquies, que són les que garanteixen la inculturació a llarg termini.

6. Animem les delegacions o els secretariats de manera especial i els responsables de les parròquies a acompanyar i cuidar de manera articulada les diverses manifestacions de pietat popular dels qui arriben a les nostres comunitats.

49. Construir comunitats acollidores i d'hospitalitat:

1. Confiant en l'Esperit Sant i els processos que inspira, esperem que la dinàmica i les conclusions del procés sinodal siguin assumides pel poble sant de Déu com a oportunitat per a discernir i concretar en cada comunitat com encarnar una Església que viu i es mostra com a família que acull tothom, tothom, tothom.
2. Encoratgem les parròquies, els responsables de projectes de missió de la vida consagrada i dels moviments eclesials a promoure experiències d'hospitalitat, generant processos d'inclusió i potenciant espais d'escolta i trobada, llaços d'amistat. Per exemple: grups de pregària, cafès-tertúlies, accions de patrocini comunitari com pisos tutelats per membres de les parròquies o moviments, grups d'escolta i orientació psicològica per a gestionar la soledat, tallers de formació per a persones nouvingudes i també sobre la cultura de l'encontre que ajudin a sensibilitzar i situar les comunitats que acullen.
3. Agraïm la seva entrega a les entitats eclesials que treballen per *la cultura de l'hospitalitat*, moltes d'elles vinculades a la vida consagrada. Sens dubte, estan assenyalant un valor de futur. Exhortem a que es continuïn fent conèixer i que, juntament amb les Taules de Coordinació, les delegacions o els secretariats de migracions, les comissions de Vida consagrada i Família, laics i vida, facin conèixer els projectes que ja existeixen i ofereixin diverses modalitats d'acollida i hospitalitat d'urgència, temporals o més estables en famílies, comunitats de vida consagrada, moviments, parròquies, etc.

50. En coherència amb la cultura de la vida:

1. Proposem als responsables de les comunitats catòliques que tinguin cura de la maternitat en situacions vulnerables. Es tracta de detectar

i protegir les dones migrades en estat de gestació i les dones soles amb infants al seu càrrec, i identificar potencials víctimes del tràfic d'éssers humans, assegurant-los el suport necessari i la derivació a projectes de protecció quan la situació ho requereixi. Per això necessitem la coordinació amb les entitats diocesanes que ja realitzen aquesta atenció de forma global.

2. Encomanem a les delegacions o els secretariats de migracions que actualitzin periòdicament i facin conèixer a les seves diòcesis la *Guia de recursos per a migrants*, la *Guia per a acompanyar com a Església infants i joves migrants sols*, el material de formació per a promoure en les parròquies *Comunitats acollidores i missioneres*, i els que sorgeixin de la CEE a través del Departament de Migracions.
3. Exhortem les administracions públiques a desenvolupar programes eficaços per a la integració dels infants migrants i els joves no acompanyats un cop assoleixin la majoria d'edat.
4. Siguem crítics amb narratives que, o bé despreocupats per les causes de les migracions, o bé instrumentalitzant el patiment, utilitzen els migrants o els refugiats com a arma política. Amb el papa Francesc, demanem l'obertura de vies legals i segures per als migrants.
5. Pel que fa als centres d'internament per a estrangers (CIE), l'Església advoca pel seu tancament i, si és el cas, la recerca d'altres alternatives per als casos necessaris. Mentre continuïn oberts, animem els capellans dels CIE a conformar equips i reforçar l'atenció pastoral i la cura integral dels interns. També convidem les delegacions o els secretariats a treballar en xarxa i entrar en relació amb la pastoral penitenciària, ja que els centres penitenciaris també són espais de gran diversitat cultural i religiosa per a la cura pastoral de les persones privades de llibertat.

51. Treballar junts per la «plena ciutadania» de tothom:

A tots els qui conformem el sant poble de Déu segons les nostres circumstàncies, compromisos i condició, els exhortem a:

- Incidir socialment i políticament d'acord amb el concepte de «plena ciutadania» segons *Fratelli tutti*, que afavoreix la integració i ens impulsa a reclamar lleis que permetin l'accés a la regularització, al treball digne, l'habitatge, la sanitat, l'educació, la cultura; en definitiva, tot

el que promou per a migrants i autòctons la dignitat, la convivència, la redistribució de la riquesa i el bé comú (FT 131).

- Evitar actituds de discriminació o diferència entre minories o identitats, on allò essencial no sigui la pertinença a un lloc, sinó la participació en la vida social.
- Recolzar i protegir de forma activa a les iniciatives de treball en xarxa entre entitats eclesials i altres organitzacions que treballen per la integració i l'acollida a nivell de pobles, barris i societat civil. Des d'aquí, igualment, animem a recolzar o crear estructures d'acompanyament als qui estan en situacions d'irregularitat administrativa o de més vulneració, sobretot a les fronteres.
- Orientar i ajudar les persones migrades en els tràmits burocràtics amb les administracions públiques a tots els nivells i fomentar allà on sigui possible la coordinació amb les administracions per a facilitar la integració i la regularització administrativa de migrants i refugiats.

52. Ser part de les narracions positives i el servei a la veritat:

1. Proposem a les delegacions o els secretariats de migracions que, juntament amb Càritas i les oficines diocesanes de comunicació, concretin la manera de transmetre per tots els mitjans possibles narracions que mostrin a la comunitat cristiana allò positiu que aporta la migració a les comunitats i a la societat, així com la forma de desmentir rumors falsos.
2. Encomanem al Departament de Migracions que, juntament a l'Oficina de Comunicació i als mitjans de comunicació vinculats a la CEE, dialoguin i ofereixin eines als comunicadors en mitjans catòlics sobre els fonaments de la Doctrina Social de l'Església pel que fa a les migracions i les narracions positives sobre elles.
3. Animem els preveres i els diaques a que en la seva predicació i activitat pastoral contribueixin a visibilitzar positivament l'aportació dels migrants al bé comú de la societat i la parròquia, evitant actituds de racisme i aporofòbia. Així mateix, els convidem a que promoguin en la comunitat parroquial criteris morals i ètics per a protegir els drets dels treballadors, fins i tot si estan en situació administrativa irregular (treballadores domèstiques, treballadors en el camp, en la construcció, en l'atenció a persones grans o dependents, etc.).

4. Convidem els agents de pastoral, els responsables de moviments i centres educatius catòlics, a propiciar moments i espais de trobada entre generacions i cultures que possibilitin l'escolta, superin prejudicis i afavoreixin l'enriquiment mutu.
5. Exhortem el sant poble de Déu a reconèixer amb lucidesa les implicacions entre la ideologia i la mirada de la fe, perquè moltes vegades la primera condiona i contamina la segona. «És inacceptable que els cristians comparteixin aquesta mentalitat i aquestes actituds, fent prevaler a vegades certes preferències polítiques per damunt de fondes conviccions de la pròpia fe: la inalienable dignitat de cada persona humana més enllà del seu origen, color o religió, i la llei suprema de l'amor fratern» (FT 39).
6. Animem els agents socials i pastorals a col·laborar entre ells per a fer conèixer a les poblacions autòctones els complexos problemes de les migracions i contrarrestar els recels infundats i els prejudicis ofensius cap als estrangers, a contribuir amb la veritat per a ajudar-nos a reconèixer i vèncer la por a l'altre.
7. Els mitjans de comunicació social tenen en aquest camp un paper de gran responsabilitat: els competeix desemmascarar estereotips i oferir informacions veraces. També ells estan cridats a entrar en aquesta «conversió de les actituds» i a afavorir aquest canvi de comportament vers els migrants i refugiats.⁴⁶

53. Oberts al diàleg ecumènic i interreligiós:

1. Recomanem a les delegacions o els secretariats de migracions que juntament amb els responsables diocesans d'ecumenisme i diàleg interreligiós promoguin activitats que contribueixin a reflexionar sobre la migració, promoure la inclusió dels migrants i els refugiats i difondre el missatge de la fraternitat universal.
2. Recomanem a les comunitats locals i als seus responsables que reforcin la seva capacitat per a participar en el diàleg ecumènic mitjançant activitats de formació i coneixement d'altres comunitats eclesials.
3. Recomanem a les comunitats locals i als seus responsables que reforcin la seva capacitat per a participar en un diàleg interreligiós

⁴⁶ FRANCESC, Missatge per a la Jornada Mundial del Migrant i del Refugiat 2014.

des del veïnatge, mitjançant activitats de formació i coneixement mutu entre religions, més enllà de les generalitzacions i els prejudicis.

4. Proposem enfortir la cooperació ecumènica, tant en la pregària com en l'acció, entre els líders cristians que treballen al mateix territori.

54. Oferim signes d'esperança i comunió:

1. No volem concloure aquesta exhortació pastoral sense encoratjar les diòcesis i les comunitats a implementar el treball en xarxa i a compartir les seves bones pràctiques en tots els nivells. Cada vegada necessitem més aquesta manera de créixer en comunió i sinodalitat. Sabem que, en el nostre temps, tot canvia de pressa. És probable que aquest document necessiti ser revisat i actualitzat d'aquí uns anys. No obstant això, mentre es considerin vigents i d'utilitat, comptem amb els següents projectes que, impulsats pel Departament de Migracions, apunten a una manera de fer en el present o el futur i són signes d'esperança per a l'Església que pelegrina a Espanya:
2. Les Taules de Migracions que, amb aquest o un altre nom, liderades per les delegacions o els secretariats de migracions, coordinen l'acció i la pastoral amb migrants en l'àmbit diocesà o interdiocesà, contribueixen a agilitzar dispositius d'emergència quan siguin necessaris i possibiliten la missió transversal, en xarxa i per projectes. Aquestes Taules es conformen sempre juntament amb les Càritas i les CONFER diocesanes, però poden incloure altres entitats eclesials o delegacions diocesanes que cada diòcesi consideri oportú.
3. La Taula del Món Rural, per a contribuir a la repoblació de pobles i petites comunitats cristianes posant en relació famílies migrades que vulguin viure en l'àmbit rural amb entitats que facilitin la revitalització dels pobles.
4. Els Corredors d'Hospitalitat, inspirats en els corredors humanitaris, per a viure la solidaritat interdiocesana i contribuir a la cultura de l'hospitalitat, el patrocini comunitari i el trasllat de joves extutelats des de Canàries a altres llocs a la Península o a Europa.
5. La *Guia de recursos per a migrants* que elabora i actualitza el Departament en col·laboració amb les delegacions diocesanes per a oferir-los a les persones en mobilitat humana i fomentar el treball interdiocesà en xarxa.

6. El projecte Hospitalitat Atlàntica i la *Guia atlàntica d'hospitalitat*. Projecte en xarxa amb països de l'Àfrica nordoccidental que posa en relació diòcesis d'origen, trànsit i arribada, acompanyats pel Dicasteri per al Desenvolupament Humà Integral i treballant juntament amb RAEMH, ICMC, RefAid, etc.
7. Els Cercles de Silenci, com a gest significatiu en espais públics per a sensibilitzar i posicionar-nos juntament amb els migrants en la reclamació dels seus drets.
8. Donar suport al Departament de Tràfic de la CEE i prestar atenció a les causes i les conseqüències del tràfic d'éssers humans a cada territori.

Agraïments

55. Agraïm a les persones i famílies migrades la seva valuosa aportació a la revitalització de la nostra societat i en el cas dels catòlics també la seva contribució a revitalitzar la nostra Església i ajudar-nos a aprofundir en la catolicitat que ha de caracteritzar-nos. També agraïm a tots els membres de la pastoral amb migrants i als qui, des de dins o fora de les nostres comunitats cristianes, caminen amb ells. El nostre reconeixement a Càritas, a la vida consagrada i a totes les realitats eclesials les finalitats i activitats de les quals contribueixen a fer-nos veure Crist en cadascun dels germans i germanes en vulnerabilitat, proclamant i defensant la dignitat de tota persona migrada, desplaçada o refugiada. D'aquesta manera, «l'assistència brindada no es considerarà una almoïna de la bondat del nostre cor, sinó un acte de justícia que se'ls deu».⁴⁷

Proposem la Sagrada Família de Natzaret com a icona de la pastoral amb migrants: la Mare de Déu en la seva visitació i pressa a servir Elisabet i comunicar-li l'alegria de Jesús; sant Josep, custodi de la seva família en el viatge migratori. I ens animem a imitar tots els homes i dones sants que amb una vida evangèlica han encarnat l'acollir, protegir, promoure i integrar migrants i refugiats mostrant el rostre més bell i catòlic de l'Església, «port segur».

Amb el profeta Isaïes, us convidem a celebrar que «una cosa nova ja comença a despuntar. No us n'adoneu?» (Is 43,19) i escoltant el Senyor Jesús repetim: «Tot allò que fèieu a cadascun d'aquests germans meus, per petit que fos, m'ho fèieu a mi» (Mt 25,40). Ànims i moltes gràcies.

⁴⁷ Sant JOAN PAU II, *Discurs a la Comissió Catòlica Internacional de Migració* (12-11-2001).

Índex

Preàmbul

1. El context

- 1.1. La migració i les seves causes
- 1.2. Integració de les persones migrades en la societat

2. Viure la catolicitat

- 2.1. Reconèixer l'aportació dels migrants
- 2.2. La migració és un signe dels temps
- 2.3. La credibilitat pel testimoni
- 2.4. Cultura de la vida
- 2.5. Criteris d'acció
 - El dret a no haver de migrar
 - El dret a migrar i a la ciutadania mundial
 - La necessitat d'una autoritat mundial
 - L'horitzó de la cultura de l'encontre
 - L'Església és catòlica
 - Fer una pastoral on la diversitat en harmonia sigui la manera de caminar junts
 - El poble de Déu és «catòlic», així es desenvolupa a cada pastoral

3. Orientacions per a la conversió personal i pastoral

- 3.1. Tornar a Jesucrist
- 3.2. El valor de l'hospitalitat
- 3.3. Actituds amb futur
- 3.4. Quin tipus de pastoral amb migrants? Funció de les delegacions/ secretariats
- 3.5. En una pastoral diocesana de conjunt
- 3.6. Treballar en processos i per projectes

4. Claus de transformació: d'una pastoral *per a* a una pastoral *amb*

- 4.1. En comunitats significatives: acollidores i missioneres
- 4.2. El diàleg ecumènic i el diàleg interreligiós

5. Propostes i bones pràctiques

Agraïments

Sumari

ESGLÉSIA DIOCESANA

Bisbe diocesà

Decret	5
Homilia	6
Comunicacions diocesanes	11
Cartes dominicals	14
Activitats del Sr. Bisbe	26

Secretaria General i Cancelleria

Ordenació de diaques.....	30
Nomenaments.....	30
Comunicacions diocesanes	31

Vida diocesana

Crònica del Consell Presbiteral	34
Crònica del Consell Pastoral Diocesà.....	35
Crònica diocesana	36
Delegacions	40
Aportacions a la segona fase del Sínode de Bisbes	43

SANTA SEU

Sant Pare

Missatge de Pasqua	51
Missatge per la Jornada de Pregària per les Vocacions.....	55

Santa Seu

Declaració <i>Dignitas infinita</i>	59
---	----

CONFERÈNCIA EPISCOPAL TARRACONENSE

Ordenació episcopal de fra Octavi Vilà, Bisbe de Girona.....	101
Reunió dels Secretaris Generals i Cancellers.....	104

CONFERÈNCIA EPISCOPAL ESPANYOLA

Nota en relación al Plan presentado por el Ministerio de Presidencia sobre el tema de abusos	111
Exhortació pastoral <i>Comunitats acollidores i missioneres.</i> <i>Identitat i marc de la pastoral amb migrants</i>	113

Subscripció anual: 35 €

Exemplar solt: 8 €

*El preu de la subscripció comprèn només l'edició del
«Butlletí del Bisbat de Terrassa» de l'any en curs*